

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

ปริญญานิพนธ์
ของ
วิลาวัลย์ ด่านสิริสุข

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฐ์บัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
พฤษภาคม 2557

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

ปริญญานิพนธ์
ของ
วิลาวัลย์ ด่านสิริสุข

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฐ์บัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

พฤษภาคม 2557

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร
พฤษภาคม 2557

วิลาวลัย์ ด่านสิริสุข. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้าง
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. ปริญญานิพนธ์ กศ.ด.
(การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
คณะกรรมการควบคุม: อาจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล, รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่,
อาจารย์ ดร.ศรีสมร พุ่มสะอาด.

การวิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
อย่างมีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยการวิจัยและพัฒนา วิธีดำเนินการวิจัย
แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัย เพื่อ
นำมาใช้ในการสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุข ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบ
การจัดการเรียนรู้ที่มีความสุข โดยทำการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญและนำไปทดลองใช้ ขั้นตอนที่
3 การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ โดยทำการศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
โรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ (อนุบาลเมืองสมุทรปราการ) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 40 คน
โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดสองครั้ง (One Group Pretest – Posttest Design)
ใช้เวลาในการทดลอง 18 ชั่วโมง เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบประเมินการคิดอย่างมี
วิจารณญาณ และแบบบันทึกอนุทิน ขั้นตอนที่ 4 ประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน เปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียนโดยใช้สถิติ
Dependent t-test และการวิเคราะห์เนื้อหาจากการบันทึกอนุทินของนักเรียน ผลการวิจัยสรุปได้
ดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
สำหรับนักเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ขั้นตอน
การจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ และการวัดและประเมินผลของรูปแบบ ซึ่งขั้นตอนการจัดการเรียนรู้
ของรูปแบบ ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ 2) ขั้นทำ
ความเข้าใจและสะท้อนผล 3) ขั้นสร้างความรู้ 4) ขั้นร่วมกันคิด 5) ขั้นปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์
ใหม่ และ 6.) ขั้นมุ่งมั่นสู่การพัฒนาจากภายใน

2. ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมี
วิจารณญาณ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา พบว่า คะแนนเฉลี่ยการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ
นักเรียนหลังใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .01

DEVELOPMENT OF HAPPINESS LEARNING MODEL FOR ENHANCING
CRITICAL THINKING FOR ELEMENTARY STUDENTS

AN ABSTRACT
BY
WILAWAN DANSIRISUK

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Doctor of Education Degree in Curriculum Research and Development
at Srinakharinwirot University
May 2014

Wilawan Dansirisuk. (2014). *Development of Happiness Learning Model for Enhancing Critical Thinking for Elementary Students*. Dissertation, Ed.D. (Curriculum Research and Development). Bangkok: Graduate School, Srinakharinwirot University: Advisor Committee: Dr. Marut Patphol, Assoc.Prof.Dr. Wichai Wongyai, Dr.Srisamorn Pumsa-ard.

The purposes of this research were to develop and study the effectiveness of a happiness learning model for enhancing critical thinking for elementary student. by applying research and development. The research procedure consisted of 4 stages as for : Stage 1 Studying the basic data, ideas, theories from literatures to developing the happiness learning model. Stage 2 : Developing the happiness learning model. The model was verified by experts and proved by trying out. Stage 3 : Implementing the Happiness learning model with students of Prathomsuksa six of Iamsuree school (Samut prakarn Municipal kindergarten), semester 2 of 2013 Academic year. 1 class of 40 students. One Group Pretest – Posttest was applied. The period of student was 18 hours. The research instrument (The evaluation of the critical thinking and journal writing) Stage 4 : Evaluating the effectiveness of happiness learning model. Data analysis was done by mean, standard deviation, dependent t-test and content analysis. The results of this study revealed that:

1. A Happiness learning model for enhances critical thinking for elementary students contained 6 sequential step : 1) Share and Show 2) Understand and Reflection 3) Knowledge Organizing 4) Join to Think 5) Apply for New Situation and 6) Intent to Inner Improve.

2. The effectiveness of a Happiness learning model for enhances critical thinking for elementary students was found that: The students of the happiness learning for Enhancing critical thinking had the average of the critical thinking score at a higher level after their study period than before their study period at .01 statistical difference level.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดีด้วยความกรุณาของ อาจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล ประธานควบคุมปริญญานิพนธ์ ที่ได้ให้ความกรุณา ให้คำปรึกษา ข้อคิดเห็นด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี ตลอดจนให้คำแนะนำที่มีค่ายิ่งต่องานวิจัยในครั้งนี้ รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่และอาจารย์ ดร.ศรีสมร พุ่มสะอาด กรรมการควบคุมปริญญานิพนธ์ ท่านทั้งสองได้ให้ความรู้ ความเอื้ออาทร ความเมตตา ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะแก่ผู้วิจัยเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา วัฒนานรงค์ ที่กรุณารับเป็นประธานกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ และอาจารย์ พันโทหญิง ดร.ปราณี อ่อนศรี ที่กรุณารับเป็นกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์ในครั้งนี้ ทำให้ผู้วิจัยได้สำเร็จการศึกษาอย่างสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรสาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้ แนวคิดทักษะและกระบวนการเรียนรู้ต่างๆ ที่พร้อมจะนำไปถ่ายทอดและก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่นและสังคมต่อไป

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร และคณะครู โรงเรียนเอี่ยมสุรีย์(อนุบาลเมืองสมุทรปราการ) ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบใจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ (อนุบาลเมืองสมุทรปราการ) ที่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณ ดร.ปิยาภรณ์ พุ่มแก้ว ให้ความช่วยเหลือ ดูแล ให้คำปรึกษาและให้กำลังใจผู้วิจัย และเพื่อนร่วมรุ่นสาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร รุ่นที่ 18 ที่ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตลอดจนให้กำลังใจ จนทำให้การศึกษาในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณพ่อและแม่ ที่ให้ชีวิต ให้โอกาส ให้การสนับสนุนด้านการศึกษาของผู้วิจัย ตลอดจนให้กำลังใจมาโดยตลอด คุณค่าและประโยชน์ใดๆ อันจะก่อเกิดจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของพ่อ-แม่ ครู-อาจารย์ และผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกท่าน

วิลาวัลย์ ด่านสิริสุข

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
คำถามการวิจัย	4
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	4
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้	8
แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้	8
ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	9
ประเภทของรูปแบบการจัดการเรียนรู้	9
องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	11
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.....	12
ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.....	12
องค์ประกอบของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.....	14
กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.....	17
การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.....	24
ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	26
บทบาทของครูในการสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	27
การวัดและประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.....	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.....	29
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อย่างมีความสุข	31
ความหมายของความสุข	31
ความหมายของความสุขในการเรียนรู้.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ)	
ปัจจัยส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้.....	34
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อย่างมีความสุข.....	39
การพัฒนาความสุขในการเรียนรู้	41
การวัดความสุขในการเรียนรู้	44
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อย่างมีความสุข	45
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้	48
ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ เพียเจต์	48
ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์.....	51
ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายของ ออชเชเบล.....	53
ทฤษฎีเชอร์รี่ปัญญาสามศตรตามแนวคิดของสเตอร์นเบิร์ก.....	54
ทฤษฎียู.....	56
กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	65
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	66
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	66
ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เสริมสร้าง การคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา.....	69
ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เสริมสร้าง การคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาไปใช้	79
ขั้นตอนที่ 4 ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่ เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา.....	81
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้	82
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ	82
การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้	82

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
5 วิธีดำเนินการวิจัย.....	86
ความมุ่งหมายของการวิจัย	86
วิธีดำเนินการวิจัย	86
สรุปผลการวิจัย	87
อภิปรายผลการวิจัย	87
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	91
บรรณานุกรม.....	92
ภาคผนวก	102
ประวัติย่อผู้วิจัย	165

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 การสังเคราะห์องค์ประกอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ.....	15
2 การสังเคราะห์กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	23
3 การสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุขในการเรียนรู้.....	38
4 บรรยากาศในการเรียนรู้.....	58
5 การสังเคราะห์ทฤษฎีเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้	62
6 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ...	74
7 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ...	75
8 แบบแผนการทดลอง	79
9 เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้.....	82

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 โครงสร้างของทฤษฎี.....	57
2 กรอบแนวคิดของการวิจัย.....	65
3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ .	72

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นกระบวนการของการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เจริญงอกงาม เป็นการพัฒนาลัทธิ พัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าอย่างยั่งยืน การศึกษาจึงเปรียบเสมือนหัวใจของการพัฒนาคุณภาพชีวิตและการพัฒนาประเทศ มาตรฐานการศึกษาชาติจึงได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือการพัฒนาให้คนไทยเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขในการดำรงชีวิต สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เหมาะสมตามศักยภาพ และช่วยสร้างสรรค์สังคมประเทศชาติ ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่บัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 26 มิถุนายน 2523 ความว่า..

...วัตถุประสงค์สำคัญของการให้การศึกษา นั้น คือการฝึกฝนอบรมให้บุคคลมีปัจจัยหรืออุปกรณ์สำหรับชีวิต อย่างครบครันเพียงพอ ทั้งในส่วนตัวความรู้ ส่วนความคิดวินัย ส่วนจิตใจและความประพฤติ ส่วนความขยันอดทนและความสามารถ ในอันที่จะนำความรู้ความคิดไปใช้ปฏิบัติงานด้วยตนเอง เพื่อประโยชน์แห่งการสร้างความสุขความเจริญและความมั่นคงในชีวิต...
(มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2552)

การจะสร้างคนให้เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขได้นั้นจำเป็นต้องพัฒนาให้เป็นคนที่รู้จักคิด ปัจจุบันเรื่องการคิดและการสอนคิดเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการเรียนรู้ในกระแสโลกาภิวัตน์ยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นสังคมฐานความรู้ (Knowledge based society) ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังความคิดสร้างสรรค์และแข่งขันด้วยศักยภาพความรู้ ภูมิปัญญาผสมผสานกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีโดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร จึงทำให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดด เกิดทักษะใหม่เกี่ยวกับการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่ากระบวนการเรียนการสอน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในแนวทางของตนเองตามความสนใจ เรียนรู้จากการปฏิบัติ เรียนรู้จากการมีส่วนร่วม เรียนรู้จากการสะท้อนความคิดและเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีปฏิสัมพันธ์ อาจกล่าวได้ว่าทักษะทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้นประกอบไปด้วยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การแก้ปัญหา การเรียนรู้อย่างร่วมมือ การคิดสร้างสรรค์ การเป็นผู้นำ การนำไปประยุกต์ใช้ และการติดต่อสื่อสาร (George Manthey. 2008: 1) ในวงการการศึกษาของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการคิดซึ่งปรากฏอยู่ในนโยบายการศึกษาที่สำคัญ ดังเช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545: 14) กล่าวถึงความสำคัญของการคิดในมาตราที่ 24 (2) ไว้ว่า “การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานที่ศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้

เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา” ส่วนมาตรฐานการศึกษาชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2548: 5) ได้กำหนดมาตรฐานที่ 2 แนวการจัดการศึกษาการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญและการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานว่าให้ผู้เรียนเห็นแบบอย่างที่ดี ได้ฝึกการคิด ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่หลากหลาย และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ก็ได้ให้ความสำคัญของการคิดโดยกำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายว่า เมื่อจบการศึกษาแล้วผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการสื่อสาร การคิดและการแก้ปัญหา และกำหนดสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนข้อที่ 2 ระบุถึงความสามารถในการคิดในเรื่อง ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้ สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2555: 4-5)

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นการคิดประเภทหนึ่งซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน เป็นกระบวนการคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูล เหตุการณ์ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ปรากฏ เพื่อนำไปสู่การค้นหาคำสรุปอย่างสมเหตุสมผลและการตัดสินใจที่ถูกต้องเหมาะสมว่าสิ่งใดถูกต้องหรือไม่ถูกต้อง สิ่งใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ สิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ โดยอาศัยทักษะการคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ใช้เหตุผลในการจัดการกับข้อมูลต่าง ๆ ที่เข้ามาในชีวิตประจำวัน มีการประเมินสถานการณ์ประเมินค่าของข้อโต้แย้ง และเป็นกิจกรรมทางสติปัญญาที่เชื่อมโยงกับการใช้กระบวนการทางจิต ได้แก่ ความสนใจ การแยกประเภท การเลือก และการตัดสินใจ (Norris. 1985: 40-45; Ennis. 1996: 1; Kelly. 2000:2 ; Cottrell. 2005: 1) ดังนั้นกล่าวได้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดที่มีความสำคัญกับชีวิตประจำวันและการจัดการศึกษาทุกระดับ ทั้งนี้เพราะในชีวิตประจำวันจำเป็นต้องมีการคิดและการตัดสินใจตลอดเวลา การตัดสินใจที่เกิดจากการคิดอย่างมีวิจารณญาณย่อมเป็นการตัดสินใจที่มีคุณภาพมากกว่าการตัดสินใจที่ขาดข้อมูลเหตุผล

จากที่ผ่านมาการพัฒนาความสามารถในการคิดนั้นยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรและยังเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องของการศึกษาไทย จากผลการประเมินมาตรฐานโรงเรียนส่วนใหญ่พบว่านักเรียนมีความสามารถในการคิดระดับสูง อยู่ในระดับต่ำ และกองวิจัยทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ศึกษาศักยภาพของเด็กไทย 3 ด้าน คือ ศักยภาพด้านทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการทำงาน พื้นฐานที่จำเป็นต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม และพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคต พบว่า ศักยภาพพื้นฐานที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในอนาคตเป็นศักยภาพที่เด็กไทยมีในระดับต่ำสุด ในประเด็นย่อยของทักษะพื้นฐานในแต่ละด้านยังพบว่า ทักษะการคิดเป็นทักษะที่เด็กไทยในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย มีอยู่ในระดับต่ำสุด เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ข้อเสนอของการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552-2561) ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ระบุว่า มีสถานศึกษาจำนวนมากไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ขาดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ การคิด การใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง

สาเหตุสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาการคิดนั้นเกิดจากการจัดการเรียนการสอนของไทยตั้งแต่ระดับประถมขึ้นไปนั้น เน้นการให้ความรู้ให้นักเรียนท่องจำ นักเรียนไม่มีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติ ครูไม่ได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดและไม่ได้ฝึกนักเรียนให้เกิดทักษะการคิดการแก้ปัญหา ครูไม่ทราบวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมทักษะการคิด เนื่องจากการคิดเป็นสิ่งที่มิได้มีลักษณะเป็นนามธรรม ชับซ้อน คลุมเครือ การสอนให้เกิดความชัดเจนทำได้ยาก อีกทั้งยังไม่สามารถบูรณาการการคิดเข้าไปในการสอนปกติได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ดุชะฎี บริพัตร.ณ. อยุธยา. 2540: 35 ; มลิวลย์ สมศักดิ์. 2540: 6) เชลดอน เซฟเฟอร์ (2004) ผู้อำนวยการสำนักการศึกษาภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก องค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ได้กล่าวถึงกระบวนการใหม่ของการเรียนรู้ว่า ครูต้องปรับการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมแห่งการเรียนรู้ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนควรบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ การเรียนรู้ควรเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นการมีส่วนร่วมสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนมากขึ้น (ดวงกมล สินเพ็ง. 2553: บทนำ; อ้างอิงจาก Sheldon Shaeffer. 2004)

การคิดเป็นกระบวนการทางสมอง หากกระตุ้นและฝึกสมองให้คิดด้วยวิธีการที่หลากหลาย ให้สมองทำงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด จะช่วยพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ แต่สิ่งสำคัญคือการที่คนเราจะเรียนรู้ได้อย่างดีที่สุดและเต็มความสามารถของสมอง คือการเรียนรู้โดยไม่มีความเครียด เรียนรู้ด้วยความสุข ด้วยแรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายในตัวของผู้เรียนเอง เมื่อเรียนรู้ด้วยความสุขจะมีการเปลี่ยนแปลงสารเคมีในสมองซึ่งสมองจะหลั่งสารเคมีประเภทที่เกี่ยวกับความสุข เช่น โดปามีน เซโรโทนิน หรือเอนดอร์ฟิน ซึ่งสารเหล่านี้จะส่งผลต่อสติปัญญา ความจำและการเรียนรู้ ทำให้อยากเรียนรู้ เพิ่มการเรียนรู้ยิ่งขึ้น นอกจากนั้นแล้วคลื่นสมองยังเป็นอีกส่วนสำคัญที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้มีความสุข กล่าวคือ เมื่อผู้เรียนเกิดความสุขภาวะสมองจะอยู่ในระดับคลื่นแอลฟา ซึ่งเป็นภาวะที่จิตเกิดความสมดุล เกิดการคิดอย่างเป็นระบบและมีการไตร่ตรอง สมองสามารถเปิดรับข้อมูลได้อย่างเต็มที่ มีความรู้สึกอยากเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างการเรียนรู้มีความสุขส่งผลต่อสติปัญญาของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดียิ่งขึ้น และส่งผลต่ออารมณ์ คือผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียน (คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และคณะ. 2544: 70-71) การช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียนนั้นสามารถทำได้โดยการเปิดมุมมองหรือโลกทัศน์ใหม่ให้แก่ผู้เรียนรวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเอง ดังนั้นบทบาทของผู้สอนจึงความจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดรูปแบบการเรียนรู้เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้ และหากนักเรียนมีความสุขในการเรียนย่อมส่งผลให้การเรียนเกิดประสิทธิผลมากขึ้น และผู้เรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์คิดตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ เป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้เรียน การจัดบรรยากาศการ

เรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระหว่างการจัดการเรียนการสอน การใช้คำถาม ปลายเปิด การให้เวลาในการคิด การเชื่อมโยงเนื้อหาสาระกับบริบทสถานการณ์ต่างๆ ไกลตัวผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นกระบวนการกลุ่ม ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการคิด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงจนผู้เรียนสามารถพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีลักษณะอย่างไร
2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้าง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา มีประสิทธิผลอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมี วิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้าง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมี วิจารณญาณที่เป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการด้านการหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้
2. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา และ มีความสุข
3. เป็นประโยชน์สำหรับผู้สอนระดับประถมศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ (อนุบาลเมืองสมุทรปราการ) ปีการศึกษา 2556 จำนวน 4 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ (อนุบาลเมืองสมุทรปราการ) ปีการศึกษา 2556 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ดำเนินการวิจัยในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยพิจารณาจาก การคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การจัดการเรียนรู้ที่มีความสุข หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการจัดกิจกรรมการจัดบรรยากาศการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล ที่มีความหลากหลายเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีสื่อการเรียนรู้ที่กระตุ้นจูงใจ สามารถเชื่อมโยงความรู้เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุข หมายถึง ลักษณะการจัดการเรียนรู้เน้นการจัดบรรยากาศและองค์ประกอบต่างๆ ที่เน้นความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนและเสริมสร้างให้นักเรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งประกอบไปหลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบและการวัดประเมินผลของรูปแบบ โดยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share and Show) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ครูนำเสนอข้อมูล ความรู้ที่สอดคล้องหรือสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของนักเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิมของตน

2) ขั้นทำความเข้าใจและสะท้อนผล (Understand and Reflection) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทำความเข้าใจกับข้อมูลความรู้ใหม่ ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ และสะท้อนผลที่เกิดจากค้นคว้านั้นต่อครูและเพื่อน

3) ขั้นสร้างความรู้ (Knowledge Organizing) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ จนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

4) ขั้นร่วมกันคิด (Join to Think) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้แบ่งกลุ่มแลกเปลี่ยน และร่วมกันคิด จากสถานการณ์ที่กำหนดให้

5) **ขั้นปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Apply for New Situation)** เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนกำหนดสถานการณ์ใหม่ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้และแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ใหม่

6) **ขั้นมุ่งมั่นสู่การพัฒนาจากภายใน (Intent to Inner Improve)** เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ที่พัฒนาจากภายในที่เกิดจากการเรียน และสะท้อนผลออกมาในรูปของการเขียน การเล่า หรือการอภิปราย รวมถึงแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนและการพัฒนาตนเองที่เกิดจากการเรียน

3. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดที่มีเหตุผล พิจารณาไตร่ตรอง เกี่ยวกับข้อมูล สถานการณ์ต่างๆ อย่างละเอียดรอบคอบ ลึกซึ้ง โดยใช้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตนมาพิจารณาเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ ซึ่งประกอบไปด้วยความสามารถด้านการนิยามปัญหา การพิจารณาและวิเคราะห์ข้อมูล การตั้งสมมติฐาน และการลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล

4. ประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยพิจารณาจาก ค่าเฉลี่ยคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้
 - 1.1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้
 - 1.2 ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
 - 1.3 ประเภทของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
 - 1.4 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
 - 2.1 ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
 - 2.2 องค์ประกอบของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
 - 2.3 กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
 - 2.4 การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
 - 2.5 ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
 - 2.6 บทบาทของครูในการสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
 - 2.7 การวัดและประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
 - 2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อย่างมีความสุข
 - 3.1 ความหมายของความสุข
 - 3.2 ความหมายของความสุขในการเรียนรู้
 - 3.3 องค์ประกอบของความสุขในการเรียนรู้
 - 3.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อย่างมีความสุข
 - 3.5 การพัฒนาความสุขในการเรียนรู้
 - 3.6 การวัดความสุขในการเรียนรู้
 - 3.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อย่างมีความสุข
4. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้
 - 4.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ เพียเจต์
 - 4.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ บรูเนอร์
 - 4.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายของ ออซุเบล
 - 4.4 ทฤษฎีเชาว์ปัญญาสามศตรตามแนวคิดของสเตอร์นเบิร์ก
 - 4.5 ทฤษฎียู
5. กรอบแนวคิดของการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้

1.1 แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กล่าวถึงแนวการจัดการศึกษาในหมวด 4 มาตรา 22 ถึง มาตรา 30 โดยสาระสำคัญของหมวดนี้ครอบคลุมหลักการ สาระการเรียนรู้และกระบวนการจัดการศึกษาที่เปิดกว้าง ให้แนวทางการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ โดยเฉพาะมาตรา 24 กำหนดเกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ดังนี้(กระทรวงศึกษาธิการ. 2546: 11-14)

มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา
- 3) จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
- 4) จัดการเรียนรู้โดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
- 5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งผู้สอนและนักเรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียน การสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ
- 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดามารดาผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ

สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545: 34-37) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนนั้นผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักเรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงพัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญา วิธีการเรียนรู้ ความสนใจและความสามารถของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นและในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ จึงต้องมีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลาย เน้นการจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง การเรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากธรรมชาติ การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง การเรียนรู้แบบบูรณาการ การเรียนรู้คู่คุณธรรม

1.2 ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

ทิตนา แคมมณี (2548: 219) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไว้ว่า คือ สภาพหรือลักษณะของการเรียนการสอนที่ครอบคลุมองค์ประกอบที่สำคัญซึ่งได้รับการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ ตามหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อต่าง ๆ โดยประกอบด้วย กระบวนการ หรือขั้นตอนที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งวิธีสอน และเทคนิคต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้สภาพการจัดการเรียนรู้นั้นเป็นไปตามทฤษฎี หลักการ หรือแนวคิดที่ยึดถือซึ่งได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิผล สามารถใช้เป็นแบบแผนในการจัดการเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ

คาร์เตอร์ วี กู๊ด (Carter, V. Good. 1973: 371) ได้ให้ความหมายของรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ว่า คือ วิธีการหนึ่งของการเรียนการสอนที่มุ่งให้เกิดการเรียนรู้และมีทิศทางในการใช้เพื่อให้นักเรียนมีพฤติกรรมตามที่รูปแบบต้องการ

เมคเกอร์ ซี จูน (Maker, C. June. 1982: 1-2) ได้ให้ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างถึง กรอบแนวคิดเชิงโครงสร้างที่ชี้แนะแนวทางเพื่อพัฒนากิจกรรมและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาโดยเฉพาะที่สร้างมาจากสมมติฐานทางทฤษฎีบ้างมาจากการสังเกตธรรมชาติของนักเรียน อาทิ การเรียนรู้ แรงจูงใจ สติปัญญา ลักษณะที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึก และจากธรรมชาติหรือประสิทธิผลที่ได้จากวิธีการสอนนั้น ๆ โดยลักษณะของรูปแบบจะมีแนวทางการพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้เฉพาะของรูปแบบนั้น ๆ ได้เชื่อมโยงกับความต้องการ หรือมาตรฐานที่ได้รับการตัดสินใจว่ามีความเหมาะสมที่จะพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้

จากผลการวิเคราะห์ความหมายของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ได้นี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของรูปแบบการเรียนการสอนคือ ลักษณะการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการพัฒนานักเรียนให้มีพฤติกรรมตามความคาดหวัง โดยสร้างขึ้นภายใต้หลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด ความเชื่อต่าง ๆ มีกระบวนการขั้นตอนการเรียนการสอน วิธีการสอนที่ใช้เป็นแบบแผน มุ่งให้นักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ และต้องได้รับการพิสูจน์ ทดสอบ หรือยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ สามารถใช้เป็นแบบแผนในการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

1.3 ประเภทของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

มาร์ชาส์ วิล; บรูซ จอยซ์; และบริเจทคลูวิน (Marsha Weil; Bruce Joyce; & Bridget Kluwin. 1978: 3-4) ได้จัดกลุ่มของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 4 กลุ่ม โดยอยู่บนพื้นฐานที่มุ่งเน้นเป้าหมายทางการศึกษาและวิธีการ ดังนี้

1. รูปแบบเชิงการปะทะสังสรรค์ทางสังคม (Social Interaction Models) เป็นรูปแบบที่มีการออกแบบแนวทางจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่มุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่าง

บุคคลกับสังคมหรือกับคนอื่น ๆ โดยเฉพาะการเจรจาทางสังคมของบุคคลกับบุคคลอื่น ๆ เชื่อมโยงกับระบบประชาธิปไตย และผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการทำงานภายใต้บริบทของสังคมนั้น ๆ

2. รูปแบบเชิงการจัดกระทำกับข้อมูล (Information Processing Models) เป็นรูปแบบที่มีการออกแบบแนวทางการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่มุ่งเน้นไปที่ความสามารถของนักเรียนในการจัดกระทำกับข้อมูล โดยใช้ข้อมูลสภาพแวดล้อมที่บุคคลเผชิญมาเป็นตัวกระตุ้น จัดระบบข้อมูล ไขว่คว้าปัญหาที่พบ สร้างแนวความคิดรวบยอด และแนวทางการแก้ไขปัญหา รูปแบบนี้จะมุ่งเน้นให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาและความสามารถในการคิดวิเคราะห์

3. รูปแบบเชิงบุคคล (Personal Models) เป็นรูปแบบที่มีการออกแบบแนวทางการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่มุ่งเน้นไปที่บุคคลโดยเฉพาะอารมณ์ความรู้สึกการพัฒนาความสัมพันธ์ของบุคคลกับสภาพแวดล้อม และความสามารถในการจัดกระทำกับข้อมูล เพื่อพัฒนาตนของบุคคลนั้น

4. รูปแบบเชิงการปรับพฤติกรรม (Behavior Modification Models) เป็นรูปแบบที่มีการออกแบบแนวทางการจัดกิจกรรมและสภาพแวดล้อมที่มุ่งเน้นพัฒนาระบบที่มีประสิทธิภาพต่อเนื้อที่เกี่ยวกับการเรียนรู้จากการทำงานและการปรับพฤติกรรมด้วยการให้การเสริมแรงผ่านการลงมือปฏิบัติงานนั้น

จอยซ์และเวลส์ (Joyce; & Weil.1996: 63-292) ได้แบ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 4 แบบ ได้แก่

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการทางสังคม (The social family) เป็นรูปแบบการสอนที่ต้องอาศัยกระบวนการกลุ่ม หรือต้องมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจึงจะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้ เช่น มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือร่วมกับผู้อื่นในการค้นคว้าหาความรู้ รูปแบบการสอนแบบนี้ได้แก่ การเรียนรู้แบบร่วมมือ (cooperative) การแสดงบทบาทสมมุติ การเล่นเกม เป็นต้น

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยข่าวสารข้อมูล (The information processing family) เป็นรูปแบบการสอนที่ต้องอาศัยข่าวสารข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เช่น จากการบรรยายของผู้สอน จาก การอ่านเอกสาร ตำรา เพื่อให้เด็กเรียนรู้แล้วนำข้อมูลที่ได้จากแหล่งต่างๆมาประมวลเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ หรือฝึกการคิดของตนเอง รูปแบบการสอนแบบนี้ได้แก่ การฝึกคิดแบบนิรนัย (Thinking inductively) การคิดแบบสืบสวนสอบสวนจากข้อมูล (Inquiry thinking) เป็นต้น

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามลักษณะเฉพาะของบุคคล (The personal family) เป็นรูปแบบการสอนที่คำนึงถึงลักษณะ หรือบุคลิกภาพที่เป็นลักษณะเฉพาะของบุคคล ไม่ว่าจะเป็นในด้านความสามารถ ความรู้สึก รูปแบบการสอนแบบนี้ได้แก่ การเรียนรู้ที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล เป็นต้น

4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามกลุ่มพฤติกรรมนิยม (The behavioral system family) รูปแบบการสอนแบบนี้เป็นการวางเงื่อนไข เพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้ตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เป็น

เงื่อนไขในการเรียนรู้นั้นๆ รูปแบบการสอนแบบนี้ ได้แก่ การสอนด้วยบทเรียนโปรแกรม บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สถานการณ์จำลอง เป็นต้น

ทิสนา แคมมณี (2548: 224) ได้จัดหมวดหมู่ของรูปแบบตามลักษณะวัตถุประสงค์เฉพาะหรือเจตนารมณ์ของรูปแบบ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มได้เป็น 5 หมวดดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่างๆ ซึ่งเนื้อหาสาระนั้นอาจอยู่ในรูปของข้อมูล ข้อเท็จจริง มโนทัศน์หรือความคิดรวบยอด

2. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย (Affective domain) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่มุ่งช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้สึก เจตคติ ค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่พึงประสงค์

3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะพิสัย (Psycho-motor domain) เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนาความสามารถของนักเรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่างๆ

4. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาทักษะกระบวนการ (process skills) เป็นรูปแบบที่เน้นให้นักเรียนพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิธีดำเนินการต่างๆ เช่น ทักษะกระบวนการทางสติปัญญา หรือทักษะกระบวนการทางสังคม

5. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการ (integration) เป็นรูปแบบที่พยายามพัฒนาการเรียนรู้ด้านต่างๆ ของนักเรียนไปพร้อมๆ กัน โดยใช้การบูรณาการทั้งด้านเนื้อหาสาระและวิธีการ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความสุขในการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านพุทธิพิสัยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาด้านจิตพิสัย ควบคู่กัน

1.4 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

มีนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบของรูปแบบการเรียนการสอน ไว้ดังนี้

ทิสนา แคมมณี (2548: 221-222, 224) กล่าวถึง องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่

1) มีปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐาน หรือเป็นหลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้นั้น ๆ

2) มีการบรรยายและอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ

3) มีการจัดระบบคือมีการจัดองค์ประกอบและความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของระบบให้สามารถนำนักเรียนไปสู่เป้าหมายของระบบหรือกระบวนการนั้น ๆ

4) มีการอธิบายหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีสอนและเทคนิคการสอนต่าง ๆ อันจะช่วยให้กระบวนการจัดการเรียนรู้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้จะต้องนำเสนอสาระแก่นสำคัญของรูปแบบ 4 ประการ คือ

- 1) ทฤษฎีหรือหลักการของรูปแบบ
- 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
- 3) กระบวนการของรูปแบบ
- 4) การประเมินผลของรูปแบบ

เมคเกอร์ ซี จูน (Maker, C. June. 1982: 1) ได้กล่าวถึง ลักษณะสำคัญที่เห็นได้ชัด ประจักษ์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ว่าประกอบไปด้วย

1) มีจุดมุ่งหมายเฉพาะหรือเน้นครอบคลุมเรื่องนั้น ๆ

2) อยู่ภายใต้สมมติฐานที่เด่นชัดและแอบแฝงเกี่ยวกับลักษณะของนักเรียน และเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอน

3) เป็นแนวทางที่ใช้พัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน

4) มีแบบแผนเฉพาะและมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องกระทำ

5) มีโครงสร้างของการวิจัยรูปแบบเพื่อพัฒนารูปแบบ หรือประเมินผลประสิทธิผลของรูปแบบ โดยทุกรูปแบบการจัดการเรียนรู้จะต้องมีภูมิหลังของการพัฒนารูปแบบหรือการตัดสินใจเลือกใช้รูปแบบนี้เนื่องมาจากประสิทธิผลที่ได้

จากองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่กล่าวมาในข้างต้น รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยพัฒนา มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายของรูปแบบ
2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ
3. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ
4. การวัดและประเมินผลของรูปแบบ

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.1 ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) เป็นทักษะการคิดระดับสูงที่ทุกวงการให้ความสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวงการการศึกษา เพราะมีความเชื่อว่าบุคคลที่เป็นผลผลิตจากการศึกษาในยุคปัจจุบันจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ และมีความคิดอันจะสามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักจิตวิทยา นักการศึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านการคิดหลายท่านได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้หลายลักษณะซึ่งแตกต่างกันไปตามมุมมองในการพิจารณาของแต่ละบุคคล ดังที่ Yinger (1980: 11-13) ได้สรุปจำแนกคำนิยามของการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้เป็น 2 กลุ่มดังนี้

1. คำนิยามที่มีความหมายกว้าง ได้แก่ การนิยามการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในลักษณะที่เป็นกิจกรรมทางสมองที่เป็นกระบวนการคิดโดยทั่วไป (General Thinking Process) หรือเป็นการคิดเพื่อแก้ปัญหา เป็นต้น ตัวอย่างคำนิยามกลุ่มนี้ได้แก่

ดิวอี้ (Dewey. 1973: 30) เสนอว่า “การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดอย่างใคร่ครวญไตร่ตรอง (Reflective Thought)” โดยดิวอี้ได้อธิบายขอบเขตของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่าเป็นการคิดที่เริ่มต้นจากสถานการณ์ที่มีความยุ่งยากหรือสับสน และสิ้นสุดลงด้วยสถานการณ์ที่มีความชัดเจน

วัตสันและเกลเซอร์ (Watson; & Glaser. 1964: 10) เสนอว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นสิ่งที่เกิดจากส่วนประกอบของทัศนคติ ความรู้ และทักษะ โดยทัศนคติเป็นการแสดงออกทางจิตใจ ต้องการสืบค้นปัญหาที่มีอยู่ ความรู้จะเกี่ยวข้องกับการใช้เหตุผลในการประเมินสถานการณ์ การสรุปความอย่างเที่ยงตรงและการเข้าใจในความเป็นนามธรรม ส่วนทักษะจะประยุกต์รวมอยู่ในทัศนคติและความรู้

สกินเนอร์ (Arunee. 1985: 48; อ้างอิงจาก Skinner. 1976) ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า ประกอบด้วยกระบวนการและความสามารถ กระบวนการ หมายถึง วิธีการแก้ปัญหาแบบวิทยาศาสตร์และทัศนคติในการแสวงหาความรู้ ส่วนความสามารถ หมายถึง ความรู้ในข้อเท็จจริง หลักการสรุปในกรณีทั่ว ๆ ไป การอนุมาน การยอมรับในข้อตกลงเบื้องต้น การนิรนัย การตีความหมาย และการประเมินผล รวมทั้งทักษะความเข้าใจ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล

2. คำนิยามในความหมายที่แคบ ได้แก่ การนิยามการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในลักษณะที่เป็นตรรกศาสตร์ หรือการใช้เหตุผล เป็นการประเมินผลของความคิด ได้แก่คำนิยามต่อไปนี้

กู๊ด (Good. 1973: 680) ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่าเป็น การคิดอย่างรอบคอบตามหลักของการประเมินและมีหลักฐานอ้างอิงเพื่อหาข้อสรุปที่น่าจะเป็นไปได้ตลอดจนพิจารณาองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องทั้งหมดและใช้กระบวนการตรรกวิทยาได้อย่างถูกต้องสมเหตุสมผล

เอนนิส (Ennis.1985: 10) ได้กล่าวว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดพิจารณาไตร่ตรองอย่างมีเหตุผล มีจุดมุ่งหมายเพื่อการตัดสินใจว่า สิ่งใดควรเชื่อ สิ่งใดไม่ควรเชื่อ หรือสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำเพื่อช่วยให้ตัดสินใจสถานการณ์ได้ถูกต้อง

แบนด์แมนและแบนด์แมน (Bandman; & Bandman. 1988: 5; 1995: 7) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า เป็นการทดสอบอย่างมีเหตุผลในด้านแนวคิด

การสรุปความ การตั้งสมมติฐาน ข้อโต้แย้ง การลงสรุป ความเชื่อและการกระทำ การทดสอบนี้ใช้แนวคิดพื้นฐานความน่าจะเป็นเชิงเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ การคิดตัดสินใจ และการคิดอย่างมีเหตุผลในประเด็นที่ยังสรุปไม่ได้

พอล (Paul.19985: 40) ซึ่งได้รับการยอมรับว่าเป็นเอตทัคคะเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ได้นิยามการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า เป็นศิลปะของการคิดเพื่อที่จะทำให้การคิด ดีขึ้น ชัดเจนขึ้น มีความแม่นยำมากขึ้น หรือป้องกันตนเองได้มากขึ้น นอกจากนั้นยังได้ระบุว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดอย่างมีเหตุผลที่คิดด้วยตนเอง ซึ่งยืนยันว่าเรารู้อะไร หรือเราไม่รู้อะไร

วูดส์ (Woods.1993: 65) ได้อธิบายว่า สมาพันธ์เพื่อความเป็นเลิศในการคิด วิจารณ์แห่งชาติ (National Council for Excellence in Critical Thinking) ได้ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า เป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่คล่องแคล่วและมีทักษะในการสร้างโมทัศน์ การประยุกต์ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผลจากข้อมูลที่ได้รับรวบรวมมาหรือเป็นกระบวนการทางสติปัญญาที่เกิดจากการสังเกต การมีประสบการณ์ การไตร่ตรอง การใช้เหตุผล หรือการติดต่อสื่อสาร เพื่อที่จะนำไปสู่ความเชื่อและการกระทำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2547: 8) ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า หมายถึง ความคิดเห็นต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งทั้งในด้านบวกหรือลบอย่างมีเหตุผล โดยการใช้ข้อมูลที่มีอยู่อย่างเพียงพอ

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551: 11) ให้ความหมายของการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า หมายถึง การคิดในระดับสูงซึ่งอยู่บนพื้นฐานของหลักการและเหตุผล มีการศึกษาข้อเท็จจริง มีการคิดพิจารณา วิเคราะห์ ไตร่ตรองอย่างมีเหตุมีผล เพื่อตัดสินใจว่า สิ่งใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ สิ่งใดควรทำหรือไม่ควรทำ

จากความหมายของนักการศึกษา นักวิชาการ ทั้งชาวต่างประเทศและชาวไทยหลายท่านที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การคิดอย่างมีวิจารณญาณ หมายถึง การคิดที่มีเหตุผล พิจารณาไตร่ตรอง เกี่ยวกับข้อมูล สถานการณ์ที่เป็นปัญหา ข้อมูลที่คลุมเครือหรือข้อโต้แย้งต่าง ๆ อย่างละเอียดรอบคอบ ลึกซึ้ง โดยใช้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตนมาพิจารณาเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจลงข้อสรุปได้อย่างสมเหตุสมผล

2.2 องค์ประกอบของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ลักษณะสำคัญของการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นประกอบด้วย สิ่งที่จะคิด จุดมุ่งหมายในการคิด และกระบวนการคิดที่อาศัยการพิจารณาไตร่ตรองอย่างละเอียดรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลที่มีอยู่ นักจิตวิทยาและผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะความสามารถต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังแสดงให้เห็นในตาราง 1

ตาราง 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Dressel and Mayhew (1957)	Delaroil (1973)	Ennis (1985)	Paul (1991)	Bandman And Bandman (1988)	Lumpkin, (1990)	Huot (1998)	Cililow and Goven (2001)	Paul and Elder (2006)	สรุป
ความสามารถในการนิยามปัญหา	การกำหนดนิยามปัญหา	ความกระจำชัดเบื้องต้น	ประเด็นปัญหาที่หาคำตอบ	สามารถอธิบายประเด็นเบื้องต้น	สามารถอธิบายประเด็นเบื้องต้น		ความสามารถในการหาประเด็นเบื้องต้น	การก่อให้เกิดเหตุการณ์ประเด็น	ความสามารถในการนิยามปัญหาหรือการหาประเด็นเบื้องต้น
ความสามารถในการเลือกข้อมูล	ทักษะการวิเคราะห์	ข้อมูลสนับสนุนขั้นพื้นฐาน	สามารถลงความเห็นได้ สรุปประเด็นหรือใจความสำคัญได้	สามารถลงความเห็นได้	ความสามารถในการเข้าถึงหลักฐาน	ความสามารถที่จะประเมินและตัดสินข้อมูล	สามารถลงความเห็นได้	การสำรวจหาเหตุในการจัดหาและเตรียมข้อมูล	ความสามารถในการพิจารณาเลือกข้อมูล ประเมินข้อมูล การสรุปประเด็นหรือใจความสำคัญ

ตาราง 1 (ต่อ)

Dressel and Mayhew (1957)	Delaroil (1973)	Ennis (1985)	Paul (1991)	Bandman And Bandman (1988)	Lumpkin, (1990)	Huot (1998)	Cililow and Goven (2001)	Paul and Elder (2006)	สรุป
ความสามารถในการตั้งสมมติฐาน			การตั้งสมมติฐาน						ความสามารถในการตั้งสมมติฐาน
ความสามารถในการหาข้อสรุปที่สมเหตุสมผล	การใช้เหตุผลโดยสามารถระบุเหตุและผล		การแสดงถึงเหตุผล	สามารถพิจารณาตัดสินหาข้อสรุปได้	การใช้การวางแผนหรือกลยุทธ์หาข้อสรุปที่เหมาะสม		สามารถพิจารณาตัดสินหาข้อสรุปได้	ข้อสรุป	ความสามารถในการตัดสินหาข้อสรุปที่สมเหตุสมผลได้

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สรุปได้ว่าความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณประกอบไปด้วย

- 1) ความสามารถในการนิยามปัญหาหรือการหาประเด็นเบื้องต้น
- 2) ความสามารถในการพิจารณาเลือกข้อมูล ประเมินหรือตัดสินข้อมูลสรุปประเด็นหรือใจความสำคัญ
- 3) ความสามารถในการตั้งสมมติฐาน
- 4) ความสามารถในการตัดสินใจสรุปที่สมเหตุสมผลได้

ในการวิจัยครั้งนี้ นักวิจัยได้นำองค์ประกอบของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทั้ง 4 ด้าน มาใช้ในการออกแบบการจัดจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.3 กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นผลรวมของทักษะและความสามารถในการคิดของบุคคลอย่างเป็นระบบขั้นตอนต่อเนื่องจนเกิดเป็นกระบวนการที่ใช้ในการพิจารณาเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจอย่างสมเหตุสมผล โดยการผสมผสานความรู้เดิมที่มีอยู่เข้ากับข้อมูลจากสิ่งแวดล้อม

เอนนิส (Ennis. 1985: 44-46) มีแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่า มีองค์ประกอบดังนี้

1. นิยามปัญหา ได้แก่ การระบุจุดสำคัญของประเด็นปัญหา ข้อสรุป ระบุเหตุผลทั้งที่ปรากฏและไม่ปรากฏ การตั้งคำถามที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ การระบุเงื่อนไขข้อตกลงเบื้องต้น

2. ตัดสินข้อมูล ได้แก่ การตัดสินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลการตัดสินความเกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา

3. การอ้างอิงในการแก้ปัญหาและการลงสรุปอย่างสมเหตุสมผล ได้แก่ การอ้างอิงและตัดสินใจในการสรุปแบบอุปนัยและนิรนัย

เควลล์มอลซ์ (Quellmalz. 1985: 29-34) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีองค์ประกอบดังนี้

1. การระบุหรือกำหนดคำถาม วิเคราะห์ส่วนประกอบที่สำคัญและนิยามคำสำคัญ
2. ตัดสินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล
3. การสรุปอ้างอิงโดยการนิรนัยและอุปนัย การตัดสินคุณค่าและตัดสินความเท็จ
4. ใช้เกณฑ์ตัดสินความพอเพียงของข้อสรุป

สเติร์นเบิร์กและบาร์อน (Sternberg; & Baron. 1985: 40-43) กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วย

1. การนิยามปัญหาและการทำความเข้าใจปัญหา
2. การตัดสินใจข้อมูล
3. การสรุปอ้างอิงและการแก้ปัญหา

เดรสเซล และเมย์ฮิว (Dressel; & Mayhew. 1957: 179-181) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

1. ความสามารถในการนิยามปัญหา ประกอบด้วย

1.1 การตระหนักถึงความเป็นไปของปัญหา ได้แก่ การล่วงรู้ถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันในสภาพการณ์ การรู้ถึงความขัดแย้งและเรื่องราวที่สำคัญในสภาพการณ์ การระบุจุดเชื่อมต่อที่ขาดหายไปของชุดเหตุการณ์ หรือความคิดและการรู้ถึงสภาพปัญหาที่ยังไม่มีคำตอบ

1.2 การนิยามปัญหา ได้แก่ การระบุถึงธรรมชาติของปัญหา ความเข้าใจถึงสิ่งที่เกี่ยวข้องและจำเป็นในการแก้ปัญหา นิยามองค์ประกอบของปัญหา ซึ่งมีความยุ่งยากและเป็นนามธรรมให้

2. ความสามารถในการเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการหาคำตอบของปัญหา หมายถึง การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล พิจารณาความเพียงพอของข้อมูล และจัดระบบข้อมูล

3. ความสามารถในการระบุข้อตกลงเบื้องต้น ประกอบด้วย การระบุข้อตกลงที่ผู้อ้างเหตุผลไม่ได้กล่าวไว้ การระบุข้อตกลงที่คัดค้านการอ้างเหตุผล

4. ความสามารถในการกำหนดและเลือกสมมติฐาน ประกอบด้วย การค้นหาการชี้แนะต่อคำตอบของปัญหา การกำหนดสมมติฐานต่าง ๆ โดยอาศัยข้อมูลและข้อตกลงเบื้องต้น การเลือกสมมติฐานที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดมาพิจารณาเป็นอันดับแรก การตรวจสอบ ความสอดคล้องระหว่างสมมติฐานกับข้อมูลและข้อตกลงเบื้องต้น การกำหนดสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ยังไม่ทราบและเป็นข้อมูลที่จำเป็น

5. ความสามารถในการสรุปอย่างสมเหตุสมผล และการตัดสินใจสมเหตุสมผลของการคิดหาเหตุผล ซึ่งประกอบด้วย

1) การลงสรุปอย่างสมเหตุสมผล โดยอาศัยข้อตกลงเบื้องต้น สมมติฐาน และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การระบุถึงเงื่อนไขที่จำเป็นและเงื่อนไขที่เพียงพอ การระบุความสัมพันธ์เชิงเหตุผล และการกำหนดข้อสรุป

2) การพิจารณาตัดสินความสมเหตุสมผลของกระบวนการที่นำไปสู่ข้อสรุป ได้แก่ การจำแนกการสรุปที่สมเหตุสมผลจากการสรุปที่อาศัยค่านิยม ความพึงพอใจและความลำเอียง การจำแนกกระหว่างการคิดหาเหตุผลที่มีข้อสรุปได้แน่นอนกับการคิดหาเหตุผลที่ไม่สามารถหาข้อสรุปที่เป็นข้อยุติได้

3) การประเมินข้อสรุปที่อาศัยเกณฑ์การประยุกต์ใช้ได้แก่ การระบุถึงเงื่อนไขที่จำเป็นต่อการพิสูจน์ข้อสรุป การรู้ถึงเงื่อนไขที่ทำให้ข้อสรุปไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ และการตัดสินความเพียงพอของข้อสรุปในลักษณะที่เป็นคำตอบของปัญหา

นีดเลอร์ (Woolfolk.1987: 312;citing Kneedler. 1985: 227) ได้กำหนด

ความสามารถในกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. การนิยาม และการทำความเข้าใจของปัญหา ซึ่งจำแนกเป็น

4 ความสามารถย่อย ได้แก่

1.1 การระบุเรื่องราวที่สำคัญหรือการระบุปัญหา เป็นความสามารถในการระบุความสำคัญของเรื่องที่อ่าน การอ้างเหตุผล ภาพลัทธิทางการเมือง การใช้เหตุผลต่าง ๆ และข้อสรุปในการอ้างเหตุผล

1.2 การเปรียบเทียบความคล้ายคลึง และความแตกต่างระหว่างคน วัตถุ สิ่งของ ความคิด หรือผลลัพธ์ตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไป

1.3 การกำหนดว่าข้อมูลใดมีความเกี่ยวข้อง เป็นความสามารถในการจำแนกกระหว่างข้อมูลที่สามารถพิสูจน์ความถูกต้องได้กับข้อมูลที่ไม่สามารถพิสูจน์ความถูกต้องได้ รวมทั้งการจำแนกกระหว่างข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ไม่วางข้องกับเรื่องราว

1.4 การกำหนดคำถามที่เหมาะสม เป็นความสามารถในการกำหนดคำถามซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และชัดเจนเกี่ยวกับเรื่องราวต่าง ๆ

2. การพิจารณาตัดสินข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาจำแนกเป็น 6

ความสามารถย่อย ได้แก่

2.1 การจำแนกหลักฐาน เป็นลักษณะข้อเท็จจริง ความคิดเห็น ซึ่งพิจารณาตัดสินโดยใช้เหตุผล เป็นความสามารถในการประยุกต์เกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อการพิจารณาตัดสินลักษณะคุณภาพของการสังเกตและการคิดหาเหตุผล

2.2 การตรวจสอบความสอดคล้อง เป็นความสามารถในการตัดสินว่าข้อความหรือสัญลักษณ์ที่กำหนดมีความสอดคล้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และมีความสอดคล้องกับบริบททั้งหมดหรือไม่

2.3 การระบุข้อตกลงเบื้องต้นที่ไม่ได้กล่าวอ้าง เป็นความสามารถในการระบุว่าข้อตกลงเบื้องต้นใดที่ไม่ได้กล่าวไว้ในเรื่องราว

2.4 การระบุภาพพจน์ (Stereotypes) ในการอ้างเหตุผลเป็นความสามารถของการระบุความคิดที่บุคคลยึดติด (Fixed Nations) หรือความคิดตามประเพณีนิยม (Conventional Nations)

2.5 การระบุความมีอคติปัจจัยทางอารมณ์และการโฆษณา เป็นความสามารถในการระบุความมีอคติในการอ้างเหตุผลและการตัดสินใจเชื่อถือได้ของแหล่งข้อมูล

2.6 การระบุความแตกต่างระหว่างระบบค่านิยม (Value System) และอุดมการณ์ (Ideologies) เป็นความสามารถในการระบุความคล้ายคลึง และความแตกต่างระหว่างระบบค่านิยมและอุดมการณ์

3. การแก้ปัญหาหรือการลงสรุป จำแนกเป็น 2 ความสามารถย่อย ได้แก่

3.1 การระบุความเพียงพอของข้อมูล เป็นความสามารถในการตัดสินใจว่าข้อมูลที่มีอยู่เพียงพอทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพต่อการนำไปสู่ข้อสรุป การตัดสินใจ หรือการกำหนดสมมติฐานที่เป็นไปได้ ได้หรือไม่

3.2 การพยากรณ์ผลลัพธ์ที่อาจเป็นไปได้ เป็นความสามารถในการทำนายผลลัพธ์ที่อาจเป็นไปได้ของเหตุการณ์ หรือชุดของเหตุการณ์ต่าง ๆ

เดคาโรลี (Decaroli. 1973: 67-68) เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

1. การนิยาม เป็นการกำหนดปัญหา ทำความตกลงเกี่ยวกับความหมายของคำ และข้อความ และการกำหนดเกณฑ์

2. การแสวงหาสมมติฐาน การคิดถึงความสัมพันธ์เชิงเหตุผล การหาทางเลือก และการพยากรณ์

3. การประมวลผลข่าวสาร เป็นการระบุข้อมูลที่จำเป็น รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง หาหลักฐาน และจัดระบบข้อมูล

4. การตีความข้อเท็จจริงและการสรุปอ้างอิงจากหลักฐาน การระบุอคติ

5. การใช้เหตุผล โดยระบุเหตุและผล ความสัมพันธ์เชิงตรรกศาสตร์

6. การประเมินผล โดยอาศัยเกณฑ์ การกำหนดความสมเหตุสมผล

7. การประยุกต์ เป็นการทดสอบข้อสรุป การสรุปอ้างอิง การนำไปปฏิบัติ

นิพนธ์ วงศ์เกษม (2534: 8-9) เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

1. แยกแยะความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น

2. พิจารณาประเด็นปัญหา

3. พิจารณาข้ออ้างหรือข้อโต้แย้งที่คลุมเครือ

4. พิจารณาข้อมูลที่แสดงถึงความอคติความลำเอียง

5. แยกสิ่งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับข้อมูลหรือความคิดเห็น

6. พิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล
7. พิจารณาเหตุผลที่ผิด ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น
8. สรุปข้อความจากข้อที่มีอยู่

เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์. (2537: 18) ได้กล่าวว่า กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

1. การระบุหรือทำความเข้าใจกับประเด็นปัญหา ข้อโต้แย้ง ข้อคำถามและข้ออ้าง ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการพิจารณาข้อมูลหรือสถานการณ์ที่ปรากฏ เป็นการทำให้บุคคลเกิดความตระหนักว่า ปัญหาหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นคืออะไร

2. การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่พิจารณาจากแหล่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ ซึ่งจะต้องอาศัยความสามารถในการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลโดยการสังเกตทั้งทางตรงและทางอ้อมจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งการดึงข้อมูลจากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่

3. การพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล ซึ่งต้องอาศัยการพิจารณา ความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มาของข้อมูล การประเมินความถูกต้องของข้อมูล และการพิจารณา ความเพียงพอของข้อมูล

มลิวัลย์ สมศักดิ์ (2540: 34) ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณว่าประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. การนิยามปัญหา หมายถึง การกำหนดปัญหาและทำความเข้าใจกับปัญหาโดยพิจารณาข้อมูลเพื่อกำหนดปัญหา ข้อโต้แย้งหรือข้อมูลที่คลุมเครือ รวมทั้งการนิยามความหมายของคำและข้อความ

2. การรวบรวมข้อมูล หมายถึง การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา ข้อโต้แย้งหรือข้อมูลที่คลุมเครือจากแหล่งต่าง ๆ รวมทั้งการดึงข้อมูลหรือความรู้จากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่มาใช้ วิธีการรวบรวมข้อมูลได้แก่ การสังเกต ทั้งการสังเกตด้วยตนเองและการรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตของคนอื่นด้วย

3. การจัดระบบข้อมูล หมายถึง การพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล พิจารณาความเพียงพอของข้อมูล และการจัดระบบข้อมูลที่รวบรวมได้ โดยแยกแยะความแตกต่างของข้อมูล คือ จำแนกความแตกต่างระหว่างข้อมูลที่ชัดเจนกับข้อมูลที่คลุมเครือ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหา การระบุข้อตกลงเบื้องต้นเพื่อนำมาจัดกลุ่มและจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล

4. การตั้งสมมติฐาน หมายถึง การพิจารณาแนวทางการสรุปอ้างอิงของปัญหา ข้อแย้ง หรือข้อมูลที่คลุมเครือ โดยการนำเอาข้อมูลที่มีการจัดระบบแล้วมาพิจารณาเชื่อมโยงหาความสัมพันธ์เพื่อกำหนดแนวทางการสรุปหรือพิจารณาเลือกแนวทางที่เป็นไปได้มากที่สุด

5. การสรุปอ้างอิงโดยใช้หลักตรรกศาสตร์ หมายถึง การพิจารณาเลือกแนวทางที่สมเหตุสมผลที่สุดจากข้อมูลและหลักฐานที่มีอยู่โดยใช้เหตุผลแบบอุปมานและอนุมานหรือการสรุปอ้างอิงโดยใช้หลักตรรกศาสตร์

6. การประเมินการสรุปอ้างอิง หมายถึง การประเมินความสมเหตุสมผลของการสรุปอ้างอิง รวมทั้งพิจารณาว่าข้อสรุปนั้นสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หรือไม่ ผลที่เกิดขึ้นจะเป็นอย่างไร

กระทรวงศึกษาธิการ (ทศนา แคมมณี. 2544: 152; อ้างอิงจากกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. 2534) เสนอกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ ดังนี้

กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นความสามารถทางกระบวนการทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ ความจำ ความเข้าใจ จนถึงขั้นวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าตามแนวคิดของบลูม (Bloom) อีกแนวทางหนึ่งเป็นแนวคิดของกาเย่ (Gagne') ที่เป็นกระบวนการ เริ่มจากสัญลักษณ์ทางภาษาจนโยงเป็นความคิดรวบยอด เป็นกฎเกณฑ์และการนำไปใช้ การพัฒนากระบวนการคิดในขั้นพื้นฐานนี้ สามารถใช้เทคนิคดังต่อไปนี้ ซึ่งไม่จำเป็นต้องใช้เป็นขั้น ๆ อาจจะไม่เลือกใช้เทคนิคใดก่อนหลังก็ได้ ขึ้นอยู่กับการจัดการเรียนการสอน แต่ควรพยายามกระตุ้นให้นักเรียนผ่านขั้นตอนย่อยทุกขั้นตอน ได้แก่

1. สังเกต เน้นการให้ทำกิจกรรมรับรู้แบบปรนัยจนเกิดความเข้าใจ ได้ความคิดรวบยอดสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ และสรุปเป็นใจความสำคัญครบถ้วนตรงตามหลักฐานข้อมูล

2. อธิบาย ให้นักเรียนตอบคำถามแสดงความคิดเห็นเชิงเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่กำหนด เน้นการใช้เหตุผลด้วยหลักการ กฎเกณฑ์ หรือหลักฐานข้อมูลประกอบให้น่าเชื่อถือ

3. รับฟัง ให้นักเรียนได้ฟังความคิดเห็น ได้ตอบคำถามวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อื่นที่มีต่อความคิดของตน เน้นการปรับเปลี่ยนความคิดเดิมของตนตามเหตุผลหรือข้อมูลโดยไม่ใช้อารมณ์หรือดื้อแพ่งต่อความคิดเดิม

4. เชื่อมโยงความสัมพันธ์ ให้นักเรียนได้เปรียบเทียบความแตกต่างและความคล้ายคลึงของสิ่งต่าง ๆ ให้สรุปจัดกลุ่มสิ่งที่เป็นพวกเดียวกัน เชื่อมโยงเหตุการณ์เชิงสาเหตุและผล หากกฎเกณฑ์การเชื่อมโยงในลักษณะอุปมาอุปไมย

5. วิเคราะห์ จัดกิจกรรมให้วิเคราะห์เหตุการณ์ คำกล่าว แนวคิด หรือการกระทำ แล้วให้จำแนกหาจุดเด่น-จุดด้อย ส่วนดี-ส่วนเสีย ส่วนสำคัญ-ไม่สำคัญ ด้วยการยกเหตุผลหลักการมาประกอบการวิจารณ์

6. สรุป การจัดกิจกรรมให้พิจารณาส่วนประกอบของการกระทำหรือข้อมูลต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้อง กัน แล้วให้สรุปผลอย่างตรงและถูกต้องตามหลักฐานข้อมูล

การที่บุคคลจะสามารถใช้วิจารณญาณในการพิจารณาข้อมูลและตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงการลงข้อสรุปนั้นต้องใช้ทักษะและความสามารถหลายด้านผสมผสานกันจนเป็นกระบวนการ แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่นักการศึกษาหลายท่านที่ได้เสนอไว้มีความสอดคล้องกัน ซึ่งสามารถสังเคราะห์เพื่อสรุปเป็นกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 การสังเคราะห์กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

กระบวนการ	กิจกรรมการคิด	ผู้เชี่ยวชาญ
นิยามปัญหา	1. การนิยามและทำความเข้าใจปัญหา 2. ทำความเข้าใจความหมายของคำและข้อความ	สเตอร์นเบิร์กและบาร์อน (1985: 40-43) , เดรสเชลและเมย์ฮิว (1957: 179-181), เดอคาโรลี (1973: 67-68), เควลล์มอลซ์ (1985: 29-34), เอนนิส (1985: 44-46)
พิจารณาและวิเคราะห์ข้อมูล	1. พิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล 2. พิจารณาความเพียงพอของข้อมูล 3. ตีความข้อมูล 4. จำแนกข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกันกับปัญหา 5. จำแนกความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็น 6. จำแนกข้อมูลที่แสดงถึงอคติ ความลำเอียง การโฆษณา 7. จำแนกระหว่างข้อมูลที่ชัดเจนกับข้อมูลที่คลุมเครือ	เควลล์มอลซ์ (1985: 29-34), เดรสเชลและเมย์ฮิว (1957: 179-181) วัตสันและเกลเซอร์(1964: 11) นิตเลอร์(1987: 227), เอนนิส (1985: 44-46) นิตเลอร์ (1987: 227)
ตั้งสมมติฐาน	1. ระบุทางเลือกโดยอาศัยความสัมพันธ์เชิงเหตุผล 2. กำหนดทางเลือกที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด	เดรสเชลและเมย์ฮิว (1957: 179-181), เดอคาโรลี (1973: 67-68) เดรสเชลและเมย์ฮิว (1957: 179-181)

ตาราง 2 (ต่อ)

กระบวนการ	กิจกรรมการคิด	ผู้เชี่ยวชาญ
การลงข้อสรุปอย่าง สมเหตุสมผล	1. สรุปปัญหาจากหลักฐานและข้อมูล ที่มีอยู่ 2. สรุปอย่างสมเหตุสมผลโดยใช้ เหตุผลแบบอนุमानและอุปมาน	เดอคาโรลี (1973: 67-68) เดรสเซลและเมย์ฮิว (1957: 179-181), เอนนิส (1985: 44-46), สเตอร์นเบิร์กและบาร์อน (1985: 40-43), เดอคาโรลี (1973: 67-68), วัตสันและเกลซอร์ (1964: 11)

จากตาราง 2 สรุปได้ว่า กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ การ
นิยามปัญหา การพิจารณาและวิเคราะห์ข้อมูล การตั้งสมมติฐาน และการลงข้อสรุปอย่าง
สมเหตุสมผล ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวผู้วิจัยนำมาเป็นเป้าหมายในการเสริมสร้างการคิดอย่างมี
วิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การนิยามปัญหา หมายถึง ความสามารถในการบอกประเด็นสำคัญ หรือ
สาระสำคัญของข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้
2. การพิจารณาและวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง ความสามารถในการบอกถึงความ
น่าเชื่อถือของข้อมูลว่าข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริงหรือเป็นข้อคิดเห็น ข้อมูลใดเกี่ยวข้องกับปัญหา
หรือไม่เกี่ยวข้องกับปัญหา ข้อมูลใดมีความน่าเชื่อถือและข้อมูลใดไม่น่าเชื่อถือ โดยพิจารณาจาก
ข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้
3. การตั้งสมมติฐาน หมายถึง ความสามารถในการบอกแนวทางความเป็นไปได้
และเป็นไปไม่ได้ของปัญหาหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยพิจารณาจากข้อความหรือสถานการณ์
ที่กำหนดให้
4. การลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาหา
ข้อสรุปได้อย่างเหมาะสม และบอกเหตุผลที่นำมาสู่การตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยพิจารณา
จากข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้

2.4 การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

นักวิชาการได้เสนอแนวทางในการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ ดังต่อไปนี้

2.4.1 แนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

เนื่องจากการพัฒนาการคิดเป็นสิ่งสำคัญ จึงได้มีการค้นหาวิธีการต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการเสริมสร้างและพัฒนาความสามารถในการคิด ในปี ค.ศ. 1984 ได้มีการประชุมของนักการศึกษาจากประเทศต่างๆ ภายใต้ชื่อการประชุมว่า The Wingspread Conference in Racine, Wisconsin State เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการคิด พบว่า แนวทางที่นักการศึกษาใช้ในการดำเนินการวิจัยและทดลองเพื่อพัฒนาการคิดนั้น สามารถสรุปได้ 3 แนวทางคือ

1. การสอนเพื่อให้คิด (Teaching for Thinking) เป็นการสอนเนื้อหาวิชาการโดยมีการเสริมหรือปรับเปลี่ยนเพื่อเพิ่มความสามารถด้านการคิด

2. การสอนการคิด (Teaching of Thinking) เป็นการสอนที่เน้นเกี่ยวกับกระบวนการทางสมองที่นำมาใช้ในการคิดโดยเฉพาะ เป็นการฝึกทักษะการคิด ลักษณะของสิ่งที่สอนจะไม่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาวิชาการที่เรียน แนวทางการสอนจะแตกต่างกันออกไปตามทฤษฎีและแนวคิดความเชื่อพื้นฐานของผู้สอน

3. การสอนเกี่ยวกับการคิด (Teaching about Thinking) เป็นการสอนที่เน้นการใช้ทักษะการคิดเป็นเนื้อหาสาระของการสอน โดยการช่วยเหลือนักเรียนให้ได้รับรู้และเข้าใจกระบวนการคิดของตนเองเพื่อให้เกิดทักษะการคิดที่เรียกว่า “Metacognition” คือ รู้ว่าตนเองรู้อะไร ต้องการรู้อะไร และยังไม่รู้อะไร ตลอดจนสามารถควบคุมและตรวจสอบความคิดของตนเองได้

2.4.2 การจัดบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น (Paul, 1985: 75-76) ได้เสนอแนะไว้ว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ

1. นักเรียนต้องมีสมรรถนะเพียงพอ มีประสบการณ์ แรงจูงใจ ความเชื่อ ค่านิยมและวัฒนธรรม

2. ผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้เชี่ยวชาญและเป็นตัวแบบให้กับนักเรียน

3. การจัดสิ่งแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ต้องประกอบด้วย บรรยากาศที่ปลอดภัย มีการเปิดโอกาสให้กับนักเรียน การยอมรับคุณค่าความเป็นมนุษย์ และมีการสร้างแรงจูงใจภายใน

นอกจากนี้ เบเยอร์และคอสตา (วัชรรา เล่าเรียนดี, 2553: 33; Bayer, 1985 and Costa, 1985) ได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ ดังนี้

1. ส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในระหว่างที่เรียนรู้และร่วมกันเรียนรู้ การฝึกเป็นกลุ่มจะช่วยพัฒนาผลการเรียนรู้ได้ดี

2. ถามคำถามให้คิด ใช้คำถามปลายเปิดที่ตอบได้มากกว่า 1 คำตอบจะทำให้การคิดอย่างมีวิจารณญาณถูกกระตุ้น และการกระตุ้นโดยการเสริมแรงทางบวกของครูจะทำให้นักเรียนกล้าตอบโดยไม่กลัวผิด ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์

3. ให้นักเรียนคิดอย่างเพียงพอก่อนที่จะตอบคำถามหรือแก้ปัญหา เพราะการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่ได้เป็นการคิดที่รวดเร็วหรือคิดคล่อง

4. สอนให้เกิดการถ่ายโยงการเรียนรู้ ความรู้หรือการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพราะความรู้และทักษะควรมีการถ่ายโยงสู่เรื่องอื่นๆ หรือการเรียนรู้สิ่งใหม่ สถานการณ์ใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน และการจัดบรรยากาศการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในระหว่างการจัดการเรียนการสอน โดยการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างผู้สอนกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน การใช้คำถามปลายเปิด การให้เวลาในการคิด การเชื่อมโยงเนื้อหาสาระกับบริบทสถานการณ์ต่างๆ ใกล้ตัวนักเรียน ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนใช้การคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างต่อเนื่อง

2.5 ลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

บุคคลแต่ละคนจะมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่แตกต่างกัน จึงมีสถาบันการศึกษาและนักการศึกษาได้อธิบายคุณลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณไว้ เช่น (CCDI, California Critical Thinking Dispositions Inventory 2008: 1-4)

1. เป็นผู้มีใจกว้าง (Open Mindedness) มองในหลายแง่มุม สามารถควบคุมตนเอง ไม่ให้เกิดความลำเอียง
2. เป็นนักวิเคราะห์ (Analyst) สามารถวิเคราะห์ เข้าใจถึงสภาพปัญหา สามารถประยุกต์ใช้เหตุผลตามสถานการณ์และทำนายเหตุการณ์ต่อไปได้
3. เป็นนักค้นหาความจริง (Truth-seeking) การกระตุ้นความต้องการในการหาความรู้ที่ดีที่สุด แม้ว่าความรู้ที่ได้อาจไม่สอดคล้องกับบุคคลอื่น
4. เป็นผู้มีวุฒิภาวะด้านความรู้ (Cognitive Maturity) มีการกระทำที่รอบคอบ เลิกการตัดสินใจที่ขาดเหตุผล
5. เป็นผู้ที่คิดอย่างเป็นระบบ (Systematicity) เข้าใจแบบองค์รวม สามารถแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อน
6. เป็นผู้ที่มีความอยากรู้ (Inquisitiveness) สนใจกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ และเรียนรู้การวางแผนเมื่อประยุกต์ใช้ความรู้ได้อย่างชัดเจน
7. เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง (Self Confidence) เชื่อในทักษะการใช้เหตุผลของตนเองและมองหาความคิดที่ดีของผู้อื่น

ส่วน เอนนิส (Ennis 1989: 4-10) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความคิดอย่างมี
วิจารณ์ญาณไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นผู้มีใจกว้าง คือยอมรับและพิจารณาความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ยึดมั่นถือมั่น
ความคิดเห็นของตนเป็นหลักและตัดสินใจด้วยข้อมูลที่นำมาประกอบเพียงพอ
2. ความความไวต่อความรู้สึกผู้อื่น เข้าใจผู้อื่น
3. เปลี่ยนความคิดเห็นที่ตนมีอยู่ได้ ถ้ามีข้อมูลที่มีเหตุผลมากกว่า
4. กระตือรือร้นในการค้นหาข้อมูลและความรู้
5. เป็นผู้มีเหตุผล

นอกจากนี้ ทิศนา ขัมมณี (2548: 304-305) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของบุคคลที่คิดอย่าง
มีวิจารณ์ญาณไว้ จะมีความสามารถดังนี้

1. สามารถระบุเป้าหมายในการคิดอย่างถูกต้อง
2. สามารถระบุประเด็นในการคิดอย่างถูกต้อง
3. สามารถประมวลผลข้อมูล ทั้งทางด้านข้อเท็จจริงและความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็น
ที่คิด ทั้งทางกว้าง ทางลึก และทางไกล
4. สามารถวิเคราะห์ข้อมูล และเลือกข้อมูลที่จะใช้ในการคิดได้
5. สามารถประเมินข้อมูลได้
6. สามารถใช้หลักเหตุผลในการพิจารณาข้อมูลและนำเสนอคำตอบ/ทางเลือกที่
สมเหตุสมผลได้
7. สามารถเลือกทางเลือก ลงความเห็นในประเด็นที่คิดได้

2.6 บทบาทของครูในการสอนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ

คลาร์ค และบิดเดิล (Clark; & Biddle 1993: 25-27) เสนอว่าครูควรมีบทบาทที่แตกต่าง
กันออกไปในการสอนการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ดังนี้

1. เป็นนักวิจัย (Teacher as Researcher) ครูต้องเป็นผู้ที่มีนิสัยในการแก้ปัญหา
พัฒนาสิ่งใหม่แล้วเป็นตัวอย่างให้กับนักเรียน
2. เป็นนักออกแบบ (Teacher as Designer) ครูต้องเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์
ค้นหาสิ่งแปลกใหม่มาให้กับนักเรียน
3. เป็นผู้ให้คำปรึกษา (Teacher as Consultant) ครูต้องเป็นที่ปรึกษาที่ดี แนะนำใน
สิ่งที่นักเรียนควรรู้ ไม่เป็นผู้สอน
4. เป็นกรรมการ (Teacher as Referee) ครูต้องเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยคิดกับ
นักเรียน มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน
5. เป็นนักวิเคราะห์ (Teacher as Analyst) ครูต้องสามารถวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์
สถานการณ์ ปัญหารวมถึงวิเคราะห์นักเรียนในห้องเรียนได้อย่างถูกต้อง

6. เป็นผู้ตัดสิน (Teacher as Judge) ครูต้องสามารถประเมินได้ว่าสิ่งที่นักเรียนเลือกหรือปฏิบัตินั้นถูกหรือผิด สามารถประเมินและตัดสินใจได้ถูกต้อง

2.7 การวัดและประเมินความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การวัดความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณ มีเทคนิคการวัดที่สามารถเลือกใช้ได้อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการวัดโดยใช้การทดสอบสอบ (Test) การสังเกตพฤติกรรมโดยตรง (Direct Observation) การสัมภาษณ์รายบุคคล (Individual Interview) การบันทึกข้อมูลรายบุคคล (Comprehensive Personal Record) การเขียนบันทึกอนุทิน (Journal Writing) ตลอดจนการตรวจผลงานจากแฟ้มสะสมงานหรือพัฒนางาน (Portfolio) โดยทั่วไปแบ่งประเภทของแบบทดสอบเป็น 2 ประเภท คือ แบบทดสอบข้อเขียน (Paper-Pencil Tests) และแบบทดสอบปฏิบัติการ (Performance Tests) (ศิริชัย กาญจนวาสี. 2547: 180)

แบบทดสอบข้อเขียนนิยมใช้อย่างแพร่หลายเนื่องจากใช้ง่ายและสะดวกสำหรับทั้งผู้สอบ กลุ่มเล็กและกลุ่มใหญ่ ในการพัฒนาแบบทดสอบข้อเขียนเพื่อวัดความสามารถในการคิด ผู้พัฒนาสามารถเลือกรูปแบบการสร้างแบบทดสอบประเภทปรนัย (Objective Tests) หรือแบบทดสอบประเภทอัตนัย (Subjective Tests) สำหรับแบบทดสอบประเภทปรนัยเป็นแบบทดสอบที่ใช้เวลาในการสร้างมากแต่ตรวจง่ายและนิยมพัฒนาเป็นแบบทดสอบมาตรฐาน รูปแบบการตอบที่นิยมใช้กัน เช่น แบบทดสอบหลายตัวเลือก (Multiple – Choice) เป็นต้น ส่วนแบบทดสอบประเภทอัตนัย เป็นแบบทดสอบที่สร้างง่ายแต่ตรวจยาก การพัฒนาเป็นแบบทดสอบมาตรฐานจึงกระทำได้ยาก แบบที่นิยมใช้กัน เช่น การตอบสั้น (Short Answer) การเขียนตามกรอบที่กำหนด (Redirected Essay Tests) การเขียนตอบอย่างเป็นอิสระ (Extended Essay Tests) แบบทดสอบสถานการณ์ เป็นต้น

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนโดยใช้แบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่มีลักษณะมีลักษณะเป็นแบบประเมินที่กำหนดสถานการณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.8.1 งานวิจัยต่างประเทศ

ฮัดจิงส์และอีเดลแมน (Hudgins; & Edelman. 1986) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสอนการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับเด็กนักเรียนระดับ 4 และระดับ 5 โดยใช้รูปแบบการอภิปรายกลุ่มเล็กซึ่งมีครูเป็นผู้นำการอภิปราย กลุ่มตัวอย่างเป็นครูที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการของนักเรียนระดับ 4 และ 5 จำนวนชั้นละ 5 คน และนักเรียนในชั้นที่ครูเข้าร่วมโครงการจำนวน 10 ห้อง นักเรียนเหล่านี้ต้องทำแบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนที่จะเข้าร่วมกลุ่มอภิปราย แบบประเมินประกอบด้วย 4 ส่วน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการอ้างอิงความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ความสามารถในการ

การใช้เหตุผลเชิงอุปนัย และการสรุปข้อมูล จำนวน 54 ข้อ แบบประเมินนี้หาความเชื่อมั่นโดยใช้วิธี Test – Retest ในการดำเนินการทดลอง กลุ่มทดลองจะได้ฝึกการอภิปรายกลุ่มเล็กกับครูของตน ผลการวิจัยพบว่า ครูพูดน้อยลง จำนวนครั้งในการอภิปรายกลุ่มเล็กของนักเรียนเพิ่มขึ้น และพฤติกรรมทางวาจาของนักเรียนมีความถี่สูงขึ้น ความถี่ในการสรุป การค้นหาหลักฐานจากผู้อื่น การแสดงความเห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับข้อสรุปและหลักฐานของผู้อื่นเพิ่มขึ้น แต่ไม่พบการเปลี่ยนแปลงบทบาทของครูจากผู้ให้ (ข้อมูล หลักฐาน หรือข้อสรุป) มาเป็นผู้นำการค้นหา (ถามนักเรียนเพื่อให้ นักเรียนได้เตรียมข้อมูลหลักฐาน หรือข้อสรุป) อีกทั้งพบว่า การค้นหาของครูมีน้อย และไม่พบว่าคะแนนจากแบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มทดลองภายหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ลัมพ์คิม (Lumpkim. 1991) ศึกษาผลการสอนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่มีต่อความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาของนักเรียนเกรด 5 และเกรด 6 ผลการศึกษาพบว่า เมื่อได้สอนทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วนักเรียนเกรด 5 และเกรด 6 มีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่แตกต่างกัน นักเรียนเกรด 5 ทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนเกรด 6 ที่เป็นกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนเนื้อหาวิชาสังคมศึกษาสูงกว่ากลุ่มควบคุม

เซฟเฟอร์ (ทิสนา แชมมณี. 2550: 200; อ้างอิงจาก Shepherd. 1998) ได้ศึกษารูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหาในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนเกรด 4 และเกรด 5 ซึ่งแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 20 คน และกลุ่มควบคุม 15 คน ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณของแคมเบลล์และสแตนลีย์ แก้ปัญหาในวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต แล้ววัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณเปรียบเทียบกันระหว่างก่อนและหลังเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบทดสอบ Cornell Critical Thinking Test (CCTT) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณเพิ่มสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม และจากการสังเกตและสัมภาษณ์นักเรียนชอบการเรียนการสอนที่ใช้รูปแบบการแก้ปัญหาแบบใหม่มากกว่าการเรียนการสอนแบบเก่ารวมทั้งเห็นว่ารูปแบบดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีทัศนคติที่ดีต่อการแก้ปัญหา

2.8.2 งานวิจัยในประเทศ

วีไลวรรณ ปิยะปกรณ์ (2535) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับการสอนตามคู่มือครู กลุ่มทดลองเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 80 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมกลุ่มละ 40 คน ระยะเวลาในการทดลองกลุ่มละ 20 ครั้ง ครั้งละ

50 นาที ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนหลังการทดลอง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังพบว่าทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรม เพื่อพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีความสัมพันธ์กัน

เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์ (2537) ได้พัฒนารูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมี วิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครู โดยการสร้างและทดลองใช้รูปแบบการสอนตามทฤษฎีการพัฒนา ความคิดอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิทยาลัยครูเชียงราย จำนวน 42 คน ทดลองฝึกเป็นเวลา 10 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง ผลการ ทดลองพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองรูปแบบพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีคะแนนเฉลี่ยของ ความคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ใช้สอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และไม่พบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของความคิดอย่างมีวิจารณญาณภายหลังการ ทดลองกับระยะติดตามผลของนักศึกษากลุ่มทดลอง

มลิวัลย์ สมศักดิ์ (2540) ได้สร้างรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมี วิจารณญาณของนักเรียนในโครงการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาใน 6 ขั้นตอน คือ 1) การ นิยามปัญหา 2) การรวบรวมปัญหา 3) การจัดระบบข้อมูล 4) การตั้งสมมติฐาน 5) การสรุปอ้างอิง โดยใช้หลักตรรกศาสตร์ และ 6) การประเมินการสรุปอ้างอิง โดยไม่อิงเนื้อหาวิชาใดวิชาหนึ่ง แต่ใช้ เนื้อหาทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน ประกอบด้วยกระบวนการสอน 5 ขั้น ได้แก่ 1) การเสนอสถานการณ์ 2) การฝึกคิดเป็นรายบุคคล 3) การฝึกคิดเป็นกลุ่มย่อย 4) การอภิปรายผลการคิด และ 5) การประเมินกระบวนการคิด ทดลองเป็นเวลา 16 คาบ คาบละ 50 นาที ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการสอนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ (80 / 80) คือ 84.11 / 80.64 แสดงว่ารูปแบบการสอนมีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะนำไปใช้ได้ กลุ่มทดลองที่ใช้ รูปแบบการพัฒนาการคิดวิจารณญาณมีการพัฒนาการคิดวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งขณะทดลอง หลังทดลอง และติดตามผล แต่การคิดอย่างมี วิจารณญาณของนักเรียนกลุ่มทดลองทั้ง 3 ระยะไม่แตกต่างกัน

อรุณี รัตนวิจิตร (2543) ได้ศึกษาผลของการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนท่านางแนววิทยายน อำเภอแวงน้อย จังหวัดขอนแก่น แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งดัดแปลง จากแบบฝึกการคิดวิจารณญาณของเพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์ และยุพดี ไตรติลานนท์ จำนวน 10 ครั้ง ครั้งละ 2 คาบ คาบละ 50 นาที สำหรับกลุ่มควบคุมได้รับการสอนตามปกติ ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่า กลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนกลุ่มที่ได้รับการฝึกการคิด อย่างมีวิจารณญาณมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่าก่อนได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

จากการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมี
 วิจารณญาณทั้งในและต่างประเทศ พบว่า

1. มีการวิจัยเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณในรูปแบบที่แตกต่างกัน
 งานวิจัยส่วนใหญ่จะพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณโดยใช้รูปแบบการสอนต่าง ๆ โดยจะ
 สอดแทรกกระบวนการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณเข้าไปในเนื้อหาวิชาหรือกิจกรรมที่สอน

2. การทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณหรือ
 การใช้แบบฝึกเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ใช้เวลาในการทดลอง 16 -20 ครั้ง แต่ละครั้งใช้
 เวลา 50 นาทีหรือ 1 ชั่วโมง

3. หลังการทดลองใช้รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณหรือ
 การใช้แบบฝึกเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ นักเรียนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้น

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นจุดเน้นของการพัฒนานักเรียนตามพระราชบัญญัติ
 การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตอยู่ในโลกที่มี การ
 เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งกระบวนการการคิดอย่างมีวิจารณญาณสามารถพัฒนาได้กับบุคคล
 ทุกระดับอายุ โดยพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยจัดในรูปของการเรียนการสอนรูปแบบต่าง ๆ ก็จะทำให้
 การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณประสบความสำเร็จได้ ผู้วิจัยสนใจที่จะพัฒนารูปแบบ การ
 จัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3. การเรียนรู้อย่างมีความสุข

3.1 ความหมายของความสุข

แอนดรูว์ และวิทธี (Andrews; & Whithey. 1978: 29) ได้ให้ความหมายของความสุขว่า
 เป็นความรู้สึกที่มีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ อารมณ์ทางบวก ความพึงพอใจในชีวิตและการ
 ปราศจากอารมณ์ทางลบหรือความเศร้าโศก

วินโฮฟเวน (Veenhoven, 1994: 48) ได้ให้ความหมายของความสุขไว้ว่า เป็นระดับที่
 บุคคลประเมินคุณภาพชีวิตโดยภาพรวมในทางบวก ซึ่งเกี่ยวข้องกับการประเมินประสบการณ์
 ความรู้สึกที่น่าพึงพอใจ แจ่มใส เบิกบาน ที่มีมากกว่าความรู้สึกที่ไม่พอใจ รวมทั้งการประเมินรับรู้สิ่ง
 ที่ได้รับตรงตามความต้องการ การประเมินสองลักษณะดังกล่าวถือเป็นองค์ประกอบด้านความรู้สึก
 (Affective) และด้านการรู้คิด (Cognitive) ของชีวิตที่มีความสุข

สตีเวน (Stevens. 2002: 23) กล่าวว่า ความสุขนั้นรวมความรู้สึกของความเบิกบานใจ
 ดีใจ พึงพอใจ ปิติยินดี จนถึงมีความสงบในจิตใจ ความสุขเป็นภาวะอารมณ์ที่ขึ้นอยู่กับศูนย์สมอง
 ระดับสูงที่เกี่ยวข้องกับค่านิยมที่ได้เรียนรู้ มีความต้องการรักผู้อื่น มีความต้องการความสำเร็จ
 ความดีงาม

สันติชัย อินทรอ่อน (2549: 61-63) กล่าวว่า แนวคิดของตะวันตกได้แบ่งความสุขออกได้
 เป็น 4 ระดับ ดังนี้

ความสุขระดับที่ 1 เป็นความสุขขั้นพื้นฐานที่มาจากสิ่งที่อยู่ภายนอกตัวเรา คือ ความพอใจที่เราได้รับการตอบสนองด้วยวัตถุในทันที เมื่อเราได้ในสิ่งที่ต้องการแล้ว ความรู้สึกเป็นสุขก็จะตามมา เช่น ความรู้สึกพอใจดังกล่าวเป็นความรู้สึกระยะสั้นๆ และดูจะบางเบา เพราะเมื่อได้รับการตอบสนองตามต้องการแล้ว ความสุขก็จะค่อยๆ ลดลง

ความสุขระดับที่ 2 เป็นความสุขที่เกี่ยวข้องกับตัวเรา ความรู้สึกส่วนนี้จะมีก็ต่อเมื่อเราได้รับความสนใจ ได้รับการสรรเสริญ ชื่นชมยินดี หรือเมื่อเราเห็นว่า ตัวเองมีความหมายเหนือสิ่งอื่น เช่น เมื่อเราชนะ มีอำนาจ ได้รับการชื่นชม หรือมีชื่อเสียงโด่งดัง เราก็จะมีความสุข และเกิดความพึงพอใจในตนเอง ความสุขในระดับนี้เป็นเหมือนสภาวะภายในใจ (ego) จนเกิดความรู้สึกเสมือนกับว่า สิ่งที่เราได้รับ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในโลก

ความสุขระดับที่ 3 การบำบัตเยี่ยงยาเพื่อสร้างสิ่งดีงาม (charity-seeking cures) รู้สึกถึงความสัมพันธ์กัน รู้จักที่จะเสียสละ รู้จักให้อภัย รู้จักการ ให้ความยุติธรรมกับคนอื่นความสุขของเราจึงไม่ได้ถูกแบ่งแยก (Separate) จากความสุขอื่น ๆ แต่เหมือนเป็นองค์รวม จากทุก ๆ สิ่งที่ประสานรวมเข้าด้วยกัน ความดีงามในใจ (Common good) จึงเป็นการผสมผสานของความสุขจากส่วนต่าง ๆ ประกอบรวมกัน

ความสุขระดับที่ 4 เป็นความสุขขั้นสูงสุด ในความหมายของทางตะวันตก ไม่ได้หมายถึง การหมดสิ้นในสิ่งที่เราปรารถนา หรือความไม่อยาก ไม่ต้องการอะไรอีกต่อไปแล้ว เพราะมนุษย์ยังต้องการวิธีการดำเนินชีวิต (Sublime) ซึ่งบางสิ่งบางอย่างอยู่เหนือจินตนาการมนุษย์ อยู่เหนือสิ่งที่มนุษย์จะเข้าใจได้ ดังนั้นความสุขที่แท้จริงก็คือ การได้ทบทวนความปรารถนาของตัวเองว่า เราต้องการความรัก ความดีงาม ความจริง ความสวยงาม และยังต้องการการกระทำเหมือนที่ผ่านมาหรือไม่ อย่างไรก็ตาม เรายังต้องการความสมบูรณ์แบบและความต้องการที่ไม่สิ้นสุดอยู่ดี ความสุขในขั้นสูงสุดนี้ จึงเป็นความสุขในความศรัทธาที่พร้อมจะกระทำการต่าง ๆ โดยไม่มีเงื่อนไข

ทางพุทธศาสนาอธิบายไว้ว่า ความสุขสามารถบรรลุถึงได้ด้วยการปฏิบัติที่เป็นสุข คนที่มาถึงระดับแห่งการปฏิบัติที่ถูกต้องในพระพุทธศาสนา จะเกิดภาวะจิตที่ดีงาม เกื้อกูล เป็นกุศล พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต) (ม.ป.ป.: 2-18) ได้เสนอการนำชีวิตให้เข้าสู่ความสุข โดยแบ่งเป็นความสุข 5 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 คือ ความสุขจากการเสพวัตถุ ที่จะนำมาตอบสนอง ตา หู จมูก ลิ้น และกาย ชีวิตและความสุขของตัวเองต้องไปขึ้นกับวัตถุภายนอก ต้องแสวงหาสิ่งต่างๆ มาตอบสนอง เพื่อให้เกิดความสุข เมื่อนานวันขึ้นก็ต้องมากขึ้น ทำให้มีการแสวงหาโดยไม่มีสิ้นสุด

ขั้นที่ 2 ความสุขจากการเจริญคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีศรัทธา เมื่อพัฒนาความเมตตา กรุณา ขยายออกไปถึงใคร ให้แก่คนนั้น ก็ทำให้ตัวเองมีความสุข ศรัทธาในพระศาสนาในการทำความดี เมื่อให้ด้วยศรัทธา ก็มีความสุขจากการให้นั้น ดังนั้นคุณธรรมที่พัฒนาขึ้นมาในใจ เช่น เมตตา กรุณา ศรัทธา จึงทำให้เรามีความสุขจากการให้ และการให้กลายเป็นความสุข

ขั้นที่ 3 ความสุขเกิดจากการดำเนินชีวิตถูกต้องสอดคล้องกับความเป็นจริงของธรรมชาติ ไม่หลงอยู่ในโลกของสมมติ สามารถปรับชีวิตให้สติปัญญา โดยเข้าถึงความจริงของธรรมชาติ มีชีวิตก็จะพบความสุข และเข้าถึงความสมบูรณ์

ขั้นที่ 4 ความสุขจากความสามารถปรุงแต่ง โดยเฉพาะการปรุงแต่งสุข รู้จักทำให้เบิกบาน สภาพจิต 5 ประการ ที่ควรปรุงแต่งอยู่ในใจเสมอคือ

1. ปราโมทย์ ความร่าเริงเบิกบานใจ
2. ปีติ ความอิ่มใจ
3. ปัสสัทธิ ความสงบเย็น ผ่อนคลายกายใจ ไม่เครียด
4. ความสุข ความโปร่งโล่งใจ
5. สมภาวิ ภาวะที่จิตอยู่กับจดจ่ออยู่กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ขั้นที่ 5 สุดท้าย ความสุขเหนือการปรุงแต่ง อยู่ด้วยปัญญาที่รู้เท่าทันความจริงของโลกและชีวิต การเข้าถึงความจริงด้วยปัญญาเห็นแจ้ง สุขเต็มอ้อมอยู่ข้างใน ไม่ต้องหาจากข้างนอก และเป็นผู้ที่มองโลกด้วยปัญญาที่รู้ความจริงและด้วยใจที่กว้างขวางและรู้สึกเกื้อกูล

จากการศึกษาเอกสารต่างๆ พบว่า ความสุข หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจ ปิติยินดี เบิกบานใจในชีวิต ซึ่งเป็นความรู้สึกภายในที่เกิดจากการได้รับการยอมรับ การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การมีคุณธรรม มีเมตตากรุณา มีศรัทธา การประสบความสำเร็จในชีวิต และการรู้เท่าทันความจริงของโลก การเข้าถึงความจริงด้วยปัญญา (Andrews; & Whithey. 1978: 29; Veenhoven. 1994: 48; Stevens. 2002: 23; สันติชัย อินทรอ่อน. 2549: 61-63; พระพรหมคุณาภรณ์. ม.ป.ป.: 2-18)

2.2 ความหมายของความสุขในการเรียนรู้

ความสุขในการเรียนรู้ หมายถึง การที่นักเรียนมีความรู้สึกพึงพอใจในตนเอง สนุกกับการเรียน รักเรียน ไม่เกิดความเครียดหรือเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียน นักเรียนมีอิสระได้เลือกทำในสิ่งที่ตนเองสนใจจนสามารถสร้างสรรค์ความรู้ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ได้รับการตอบสนองต่อ การใฝ่รู้ และได้ใช้ความสามารถในการคิดของตนเอง ซึ่งความรู้สึกเหล่านี้จะสะท้อนออกมาเป็นพฤติกรรมที่นักเรียนได้แสดงออกใน 2 ด้าน ดังนี้

ความสุขที่เกิดขึ้นในตนเอง หมายถึง การที่นักเรียนรับรู้ถึงคุณค่าที่มีในตนเอง มีความเชื่อมั่นในคุณค่าของตนเอง นิยมชมชอบทั้งในความคิดและการกระทำของตนเอง รวมทั้งการที่นักเรียนมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน รู้จักผ่อนคลายและพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

ความสุขที่เกิดขึ้นในการเรียน หมายถึง ความรู้สึกหรือความคิดที่เป็นไปตามความคาดหวังในการเรียนที่แสดงออกถึงความรู้สึกที่ดี ความประทับใจ ความพอใจ ความตั้งใจ ความสนใจ และความกระตือรือร้นของนักเรียนที่มีต่อการเรียน (วรรณิ์ โสมประยูร. 2540: 7;

คณะกรรมการปฏิรูปการเรียนรู้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543: 31; วิชัย วงษ์ใหญ่. 2543: 9; จรยรัตน์ ขวัญรัมย์. 2545: 6; จำรัส นองมาก. 2547: 78)

3.4 ปัจจัยส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้

กิตติวดี บุญเชื้อ; และคณะ (2540: 7-19) องค์ประกอบที่จะช่วยให้การเรียนรู้ดำเนินไปอย่างมีความสุขประกอบไปด้วยแนวคิด 6 ประการดังนี้

1. การได้รับการยอมรับ สิทธิและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของเด็ก
2. คุณลักษณะของครู ครูมีความยุติธรรม มีความเมตตา จริงใจ และมีความเข้าใจ
3. คุณลักษณะภายในตนเองของเด็ก การเห็นคุณค่าในตนเอง
4. การได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ
5. เนื้อหาและบทเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้
6. การจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้ไม่จำกัดเฉพาะในบทเรียน แต่สามารถนำไป

ประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

พระธรรมปิฎก (2541: 13-16) ได้กล่าวถึงความสุขกับการศึกษาว่า ความสุขนั้นเกี่ยวข้องกับการศึกษาไปตลอดและยิ่งพัฒนาการศึกษาไปมากก็ยิ่งสุขได้มากและมีช่องทางที่จะมีความสุขได้หลายทางมากขึ้น ความสุขในการเรียนรู้ออกเป็น 2 แบบ คือ

1. ความสุขที่อาศัยปัจจัยภายนอก คือ มีกัลยาณมิตร เช่น ครู อาจารย์ ที่สร้างบรรยากาศแห่งความรักความเมตตาและช่วยให้สนุก เป็นความสุขที่เกิดจากสภาพแวดล้อมหรือบรรยากาศเอื้ออำนวย แม้จะมีความสำคัญมากแต่ต้องระวังถ้าควบคุมไม่ดี ความสุขแบบนี้จะทำให้เด็กอ่อนแอ ยิ่งถ้ากลายเป็นการเอาใจหรือตามใจ ก็จะทำให้เด็กอ่อนแอและเกิดลักษณะพึ่งพา

2. ความสุขที่เกิดจากปัจจัยภายใน คือ การเรียนรู้ เมื่อบุคคลเกิดความใฝ่รู้และใฝ่สร้างสรรค์แล้วเขามีความสุขจากการสนองความใฝ่รู้ใฝ่สร้างสรรค์นั้น ซึ่งเป็นความสุขที่เกิดจากภายในตัวเอง ซึ่งเป็นอิสระ ความสุขแบบนี้จะทำให้คนเข้มแข็งขึ้น เพราะยังทำเขายังมีความสุข

ปรีศณี จิรวงศ์รุ่งเรือง (2542: 28-32) กล่าวว่า การที่จะให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขได้นั้นเป็นผลมาจากองค์ประกอบ ต่อไปนี้

1. การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ห้องเรียนมีชีวิตชีวา ครูคอยเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำที่นักเรียนสามารถนำไปปฏิบัติได้ สภาพการเรียนการสอนให้อิสระในด้านความคิดสร้างสรรค์ ให้นักเรียนได้มีโอกาสได้ทำกิจกรรมต่างๆทั้งรายบุคคลและกิจกรรมกลุ่มร่วมกับเพื่อน เพื่อให้ได้เรียนรู้ร่วมกัน ก่อให้เกิดความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่จนเกิดเป็นสังคมเล็กๆ ที่มีความสุข

2. การรู้จักธรรมชาติของนักเรียน เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน นั้นแล้วครูควรเข้าใจและมองนักเรียนด้วยใจที่เป็นธรรม

3. การจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ การเรียนไม่ควรจำกัดอยู่เฉพาะในห้องเรียน ควรขยายแหล่งเรียนรู้ให้หลากหลาย การที่นักเรียนได้มีโอกาสได้สัมผัสธรรมชาติ ได้เรียนรู้จากสถานที่จริงทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ดี

4. การจัดให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัด การเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำสิ่งที่ชอบและถนัดจะเป็นการช่วยส่งเสริมศักยภาพที่มีอยู่ในตัวนักเรียน ทำให้ผู้เกิดความเชื่อมั่นและมีความสุขในการเรียนมากขึ้นเรียน

5. จัดบทเรียนให้มีความแปลกใหม่ จูงใจนักเรียน และเป็นการเชื่อมโยงระหว่างความรู้เก่ากับความรู้ใหม่ ใช้สื่อที่เร้าในจุดประกายให้นักเรียนเกิดความอยากรู้ เกิดการรับรู้จำได้และกระจำในความ การจัดบทเรียนควรคำนึงถึงนักเรียนเป็นศูนย์กลาง บทเรียนควรมีองค์ประกอบที่ทำให้ครูและนักเรียนมีความสุขร่วมกัน

6. ครูมีความเมตตา จริงใจและอ่อนโยนต่อเด็กทุกคนโดยทั่วถึง มีใจรักในความเป็นครู รักนักเรียนและรักในสิ่งที่สอน มีจิตสำนึกในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ซึ่งคุณลักษณะของครูจะมีอิทธิพลต่อความสุขในการเรียนรู้นักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2543: 83) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความสุขในการเรียนรู้ว่าประกอบด้วย

1. ความภูมิใจในตนเอง การเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเองเป็นทักษะหนึ่งขององค์ประกอบด้านสุขที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จในชีวิต เป็นความคิด ความรู้สึกที่แต่ละบุคคลมีต่อตนเอง รับรู้ภาพรวมของตนเองว่ามีคุณค่า ความภาคภูมิใจในตนเอง เป็น ผลจากการประสบความสำเร็จด้วยตนเองในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง คนที่สามารถเสริมสร้างความภาคภูมิใจในตนเอง สังเกตได้จากลักษณะพฤติกรรม การเห็นคุณค่าในตนเอง ระบุว่าตนเองมีคุณค่าสำหรับตนเองและผู้อื่น และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

2. ความพึงพอใจในชีวิต การคิดในทางบวกจะทำให้คนเรามีความสุข และการคิดในทางลบจะทำให้เราไม่มีความสุข ดังนั้นเวลาไม่มีความสุขเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเกิดจากเหตุการณ์กับตนเอง ผู้อื่นหรือในเรื่องของอนาคตนั้นเป็นเพราะว่าเรายังจะมีการคิดทางลบต่อสิ่งที่เกิดขึ้น แต่ถ้าเรามีการปรับเปลี่ยนการคิดทางลบให้เป็นไปในทางบวก ก็จะทำให้เกิดความสุขได้ การมองโลกในแง่ดีจะทำให้จิตใจเราสงบสามารถชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งลักษณะของคนที่มีความพึงพอใจในชีวิตจะรู้สึกมองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน และพอใจในสิ่งที่ตนมีอยู่

3. ความสงบสุขทางใจ เป็นสภาวะของจิตและอารมณ์ที่ตอบสนองต่อสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอก ธรรมชาติของอารมณ์มักจะมีทั้งทุกข์และสุขสลับกันตลอดเวลา เมื่อเราทุกข์มักจะมีแต่ความทุกข์อย่างเดียว หากความสุขไม่ได้เลย หากตระหนักรู้อารมณ์เข้ามาจัดการความทุกข์ได้ด้วยตนเอง ก็จะสามารถสร้างความสงบสุขให้กับตนเองได้

ศักดิ์สิทธิ์ สีสลวงเพชร. (2544: 13) กล่าวถึงองค์ประกอบที่ทำให้นักเรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. บทเรียนเริ่มจากง่ายไปหายาก คำนึงถึงวุฒิภาวะและความสามารถของนักเรียน
2. วิธีการเรียนสนุก ตอบสนองต่อความสนใจใฝ่รู้ของนักเรียน
3. ทุกขั้นตอนของการเรียนรู้มุ่งพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียน
4. แนวการเรียนรู้สัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติ
5. กิจกรรมหลากหลาย สนุก และเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม
6. สื่อที่ใช้ประกอบการเรียนรู้เข้าใจ และตรงกับเป้าหมายของการเรียน

ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2544: 23-29) กล่าวถึงการจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญโดยการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขและเน้นการลงมือปฏิบัติจะทำให้นักเรียนจำได้ในสิ่งที่เรียนและสนุกที่จะได้เรียนรู้ ดังนี้

1. จัดการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้นักเรียนสนใจ
2. จัดการเรียนรู้ที่สนุก ประทับใจนักเรียน
3. จัดการเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการคิด การลงมือทำกิจกรรม
4. จัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเชื่อมโยงเรื่องราวและแนวคิดของสิ่งที่เรียนรู้ในห้องเรียน

กับชีวิตจริง

5. นำการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย ดนตรี ศิลปะ เข้ามาผสมผสานในกิจกรรม

การเรียนรู้

นอกจากการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญแล้ว ยังมีปัจจัยอื่นๆ ที่ทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขอีก ได้แก่

1. ความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูและเพื่อน
2. นักเรียนที่จะเรียนรู้อย่างมีความสุขนั้น ต้องมีอารมณ์ที่ไม่เบื่อหน่ายการเรียน ไม่รู้สึกท้อถอยบังคับให้เรียน เป็นหน้าที่ของบุคคลที่อยู่รอบข้างที่จะชวนส่งเสริมให้นักเรียนรู้ว่าสิ่งที่กำลังเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ

3. ครูต้องใช้จิตวิทยาในชั้นเรียนที่จะช่วยให้นักเรียนมีความสุขในการเรียน

4. ครูและผู้ปกครองต้องพัฒนาอารมณ์ที่เป็นสุขของนักเรียน (EQ) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข

5. ความรักและศรัทธาของนักเรียนที่มีต่อครู

วิเศษ ชินวงศ์ (2544: 56) กล่าวว่า การทำให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้นั้น มีวิธีการดังต่อไปนี้

1. นักเรียนได้รับการยอมรับในความสามารถ ได้รับประสบการณ์ความสำเร็จจนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง ได้รับการชมเชย

2. นักเรียนได้รับการพัฒนาความสามารถที่มีอยู่อย่างเต็มตามศักยภาพ ครูต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองตามความสามารถ

3. นักเรียนได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นกัลยาณมิตรจากครู

4. บทเรียนที่จัดให้นักเรียนสนุก น่าสนใจ และเป็นบทเรียนที่ช่วยให้นักเรียนค้นพบตนเอง

5. นักเรียนได้เรียนรู้สิ่งที่มีความหมาย และนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

6. มีแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายและเพียงพอแก่นักเรียน

7. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน การมีกิจกรรมร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้

8. นักเรียนมีความรักความศรัทธาต่อครูผู้สอน

9. สารและกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงกับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้

10. กระบวนการเรียนรู้มีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่นๆ เช่น ชุมชน ครอบครัว หรือองค์กรต่างๆ

สำนักงานการศึกษาวิทยาศาสตร์และศิลปวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO. 2008: 12) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความสุขในการเรียนรู้โดยแบ่งออกเป็น

1. สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว

2. สังคมมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น

3. สุขภาพกายและจิตดี

4. การจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนตามความถนัดของตนเอง

5. สิ่งแวดล้อมและสังคมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และความสงบสุขในสังคม

จากปัจจัยส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้ข้างต้นสามารถนำมาสังเคราะห์องค์ประกอบของความสุขในการเรียนรู้ ดังตาราง 3

ตาราง 3 การสังเคราะห์ปัจจัยส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้

ปัจจัยส่งเสริม ความสุขในการเรียนรู้	หลักการศึกษา/หลักวิชาการ						
	กิตติวดี บุญเชื้อ, และคณะ (2540)	พระธรรมปิฎก (2541: 13-16)	ปรีศินี จีรวงศ์รุ่งเรือง (2542)	กรมสุขภาพจิต (2543)	ศักดิ์สิทธิ์ สีหลวงเพชร. (2544)	ต้นสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2544)	วิเศษ ชินวงศ์ (2544)
ปัจจัยด้านนักเรียน							
- การเห็นคุณค่าในตนเอง	✓	✓		✓			✓
- การใฝ่เรียนใฝ่รู้		✓					
- สุขภาพกายและจิตดี				✓			✓
ปัจจัยด้านครู							
- ครูมีความเมตตา จริงใจต่อนักเรียน	✓	✓	✓				✓
- ครูมีความยุติธรรม เอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน	✓		✓				✓
ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้							
- โอกาสในการเลือกเรียนตามความสามารถ ความถนัดและสนใจ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
- บทเรียนสนุกจูงใจให้นักเรียนค้นคว้าหาคำตอบ	✓		✓		✓	✓	✓
- นักเรียนได้รับการตอบสนองจากการ ใฝ่รู้	✓		✓		✓		✓
- การจัดการเรียนรู้เน้นกระบวนการคิด	✓				✓	✓	
- การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนทำงานร่วมกันและลงมือปฏิบัติจนเกิดองค์ความรู้	✓		✓			✓	✓
ปัจจัยด้านบรรยากาศในการเรียนรู้							
- สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน	✓	✓		✓		✓	✓
- สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน	✓	✓	✓	✓		✓	✓
- สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครอบครัว	✓			✓		✓	✓

ตาราง 3 (ต่อ)

ปัจจัยส่งเสริม ความสุขในการเรียนรู้	นักรการศึกษา/นักวิชาการ						
	กิตติวดี บุญเชื้อ; และคณะ (2540)	พระราชกรณียกิจ (2541: 13-16)	ปรีดี จิรวงศ์รุ่งเรือง (2542)	กรมสุขภาพจิต (2543)	ศักดิ์สิทธิ์ สีหหลวงเพชร. (2544)	คันทน์ชัย จันทรคุปต์ (2544)	วิเศษ ชินวงศ์ (2544)
- การจัดห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้	✓				✓		✓

จากตาราง 3 สรุปได้ว่าปัจจัยส่งเสริมความสุขในการเรียนรู้ ที่นักรการศึกษาและนักวิชาการให้ความสำคัญประกอบ แบ่งออกเป็น

- 1) ปัจจัยด้านนักเรียน หมายถึง นักเรียนได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย ด้านจิตใจ และการพัฒนาภายในตน คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง การศรัทธาต่อการเรียนรู้ จนเกิดเป็นการใฝ่เรียนรู้
- 2) ปัจจัยด้านครู หมายถึง ครูมีความเมตตา จริงใจและอ่อนโยนต่อนักเรียน มีความยุติธรรม เอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันโดยทั่วถึง และเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน
- 3) ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ หมายถึง นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ตามความสามารถ ความถนัดและความสนใจ บทเรียนสนุกจึงใจให้นักเรียนค้นคว้าหาคำตอบ จนเกิดการเรียนรู้ จากจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาระบวนการคิด เปิดโอกาสให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจนเกิดเป็นองค์ความรู้
- 4) ปัจจัยด้านบรรยากาศในการเรียนรู้ หมายถึง บรรยากาศของการเรียนที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครูและคนในครอบครัว การจัดห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

3.4 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อย่างมีความสุข

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการเรียนรู้พบว่า มีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องคือ ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เสนอโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545: 33-35) ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุขเป็นกระบวนการเรียนการสอน โดยมีองค์ประกอบที่ช่วยให้การเรียนรู้ของเด็กไทยดำเนินไปอย่างมีความสุขด้วยแนวคิด 6 ประการ ดังนี้

1. เด็กแต่ละคนได้รับการยอมรับว่าเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่มีหัวใจและสมอง เด็กเหล่านี้ควรมีสติที่จะเป็นตัวของเขาเองที่ไม่เหมือนใคร มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความคิด มีความสนใจในสิ่งต่าง ๆ มีความรู้สึก รัก โกรธ เสียใจ หรือดีใจเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ตัวโต ๆ มีความสามารถเฉพาะตัว มีจุดเด่น จุดด้อย ที่แตกต่างไปจากคนอื่น มีสิทธิได้รับการปฏิบัติจากผู้ใหญ่ อย่างมนุษย์คนหนึ่ง ที่สำคัญที่สุด คือ เด็กไม่ใช่ทาสรองรับอารมณ์ของใคร เขาควรจะได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจของเขา เขาควรจะได้มีโอกาสเลือกอนาคตของเขาเอง ผู้ใหญ่ไม่ว่าจะเป็น พ่อ แม่ ครูหรือญาติ ควรจะเป็นเพียงผู้ให้คำปรึกษาไม่ใช่ผู้ออกคำสั่ง และให้คำแนะนำไม่ใช่งบงการตัดสินใจเลือกการเรียน เพื่อดำเนินชีวิตของเขา ควรจะเป็นสิทธิโดยชอบธรรมของเด็ก

2. ครู มีความเมตตา จริงใจ และอ่อนโยน ต่อทุกคนโดยทั่วถึง มีความเข้าใจในทฤษฎีแห่งพัฒนาการตามธรรมชาติของเด็กทุกคน เข้าถึงความรู้สึกละเอียดอ่อน ความคิดอันไร้ขอบเขต และความฝันอันกว้างไกล ของเด็กแต่ละคน และเปิดโอกาสเขาได้สานฝันและดำเนินไปตามความใฝ่ฝันนั้นจนบรรลุเป้าหมายของชีวิต ครูควรจะให้ความเอาใจใส่ต่อเด็กทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่เลือกชั้นวรรณะ ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง มีความยุติธรรมและวางตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีอารมณ์มั่นคง สดชื่นแจ่มใส มีสำนึกในการเป็นผู้ให้ มีการเตรียมตัวเพื่อการสอนให้มีคุณภาพอยู่เสมอ มีความเสียสละและอดทนมีความมุ่งมั่นที่จะช่วยเด็กให้รู้จักตนเอง รู้จักแก้ปัญหา และเรียนรู้วิธีที่จะนำตนเองไปสู่ความสำเร็จอย่างมีสติและเพียบพร้อมด้วยคุณธรรม

3. เด็กเกิดความรัก และภูมิใจในตนเอง รู้จักปรับตัวได้ทุกที่ ทุกเวลา รู้จักตัวเอง เห็นคุณค่าของชีวิตและความเป็นมนุษย์ของตน รับรู้ความหมายของการมีชีวิตอยู่ ยอมรับทั้งจุดดีและจุดด้อยของตนเอง และคิดหาวิธีปรับปรุงแก้ไขเข้าใจธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลงและรู้วิธีปรับตนเองให้อยู่ในสภาพแวดล้อมนั้น ๆ ได้โดยไม่เสียสุขภาพจิต รู้จักเกรงใจและให้เกียรติผู้อื่น มีเหตุผล และใจกว้าง พร้อมทั้งจะดำเนินชีวิตในบทบาทของผู้ใหญ่ที่มีความรับผิดชอบ

4. เด็กแต่ละคนได้มีโอกาสเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ เพื่อจะได้ค้นพบความสามารถของตนเองซึ่งซ่อนเร้นรอการพัฒนาอยู่ มีกำลังใจที่จะต่อเติมความฝันของตนให้สมบูรณ์ ได้รับความรู้วิทยาการแขนงต่าง ๆ จะเป็นประโยชน์ทั้งนั้น ถ้าเขาสนใจ มุ่งมั่น ให้เขาได้มีโอกาสเรียน เพื่อรู้อย่างลึกซึ้งและกว้างไกล (learn to know) เรียนให้เข้าใจและทำได้รู้เคล็ดลับของการทำสิ่งต่าง ๆ ให้ประสบผลสำเร็จ (learn to do) และเรียนจนรู้จักและเข้าใจวิถีคิดและปฏิบัติของคนในอาชีพนั้น ๆ เสมือนเป็นคนที่อยู่ในอาชีพนั้นจริง ๆ (learn to be) ทั้งยังสามารถนำความรู้ที่ได้รับนั้นมาประยุกต์เข้ากับตัวเองได้อย่างกลมกลืนและสร้างสรรค์ เพื่อความสุขของตนเองและคนรอบข้าง

5. บทเรียนสนุก แปลกใหม่ จูงใจให้ติดตามและเข้าใจให้อยากค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองในสิ่งที่สนใจ รู้จักคิดและพัฒนาความคิดจากความรู้ที่ได้รับการขยายวงไปสู่ความรู้ใหม่เกิดความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองเพื่อให้เห็นผลที่สมจริง อยากศึกษาให้ลึกซึ้งเพิ่มเติมเกิดความตื่นเต้นและภาคภูมิใจในข้อค้นพบใหม่ ๆ หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ และสามารถ

ถ่ายทอดแนวความคิดเหล่านี้ให้ผู้อื่นทราบด้วยความภาคภูมิใจ รักการเรียนรู้ มีระบบในการเรียนและเห็นประโยชน์ของการเรียนซึ่งไม่ได้ขีดวงจำกัดอยู่แต่ห้องเรียนแต่อาจสัมพันธ์กับธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรวมทั้งความเป็นไปในชีวิต และปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตในแต่ละท้องถิ่น

6. สิ่งที่เราเรียนรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ไม่จำกัดอยู่เฉพาะในบทเรียน แต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในทุกสภาพเป็นจริง เกิดประโยชน์และมีความหมายต่อตัวเราทั้งยังสามารถพยากรณ์ คาดคะเน หรือตั้งข้อสันนิษฐานต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การค้นคว้า เพื่อพิสูจน์ความเป็นจริงรู้จักสืบเสาะหาคำตอบ ข้อสงสัยต่าง ๆ จากแหล่งวิทยาการ รู้จักวิเคราะห์เหตุการณ์หรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล มีความคิดเป็นของตนเอง มีจุดยืนที่แน่นอนและมีความเชื่อมั่นในตนเองพอที่จะไม่ตกเป็นเครื่องมือของใคร หรือเป็นเหยื่อคำหลอกลวงจากผู้ที่ไม่ประสงค์ดี รู้วิธีดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า และสามารถให้ความช่วยเหลือและแนะนำผู้อื่นได้เมื่อเขาเติบโตขึ้น

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุขมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

3.5 การพัฒนาความสุขในการเรียนรู้

กิตติยวดี บุญเชื้อ (2540: 87) ได้บูรณาการทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุขมาเป็นแนวทางการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการเรียนการสอนได้ดังนี้

1. บทเรียนเริ่มจากง่ายไปยากคำนึงถึงวุฒิภาวะและความสามารถในการยอมรับของเด็กแต่ละวัยมีความต่อเนื่องในเนื้อหาและขยายวงไปสู่ความรู้ในแขนงอื่น ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจต่อชีวิตและโลกรอบตัว

2. วิธีการเรียนรู้สนุกสนานไม่น่าเบื่อและตอบสนองความสนใจใคร่รู้ของนักเรียน การนำเสนอเป็นไปตามธรรมชาติ ไม่ยัดเยียดหรือกดดัน เนื้อหาที่เรียนไม่มากเกินไปจนเด็กเกิดความล้าและไม่ค่อยเกินไปจนเด็กหมดความสนใจ

3. ทุกขั้นตอนของการเรียนรู้มุ่งพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการคิดในแนวต่างๆ ของเด็กรวมทั้งความคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์จากการประมวลข้อมูลและเหตุผลต่างๆ คิดปัญหาอย่างมีระบบ

4. แนวการเรียนรู้สัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติ เพื่อเปิดโอกาสให้เด็กได้สัมผัสความงามและความเป็นไปของสรรพสิ่งรอบตัว บทเรียนไม่จำกัดสถานที่ หรือ เวลา และทุกคนมีสิทธิ์เรียนรู้อย่างเท่าเทียมกัน

5. มีกิจกรรมหลากหลาย สนุก ชวนให้นักเรียนเกิดความสนใจต่อบทเรียนนั้นๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ภาษาที่ใช้จึงใจเด็ก นุ่มนวลให้กำลังใจและเป็นไปทางสร้างสรรค์

6. สื่อที่ใช้ประกอบการเรียน เราใจให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจตรงตามเป้าหมาย ซึ่งกำหนดไว้อย่างชัดเจน คือมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ชัด (Learn to know) เรียนจนทำได้ (Learn to do) และเรียนเพื่อเป็น (Learn to be)

7. การประเมินผล มุ่งเน้นพัฒนาการของเด็กในภาพรวมมากกว่าจะพิจารณาจากผล การทดสอบทางวิชาการและเปิดโอกาสให้เด็กได้ประเมินผลตนเอง

จรัส นองมาก (2551: Online) ได้ประมวลกิจกรรมที่ผู้สอนส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข ได้ดังต่อไปนี้

1. เริ่มบทเรียนจากง่ายไปหายาก การสอนโดยทบทวนความรู้เดิม ก่อนเริ่มสอน ความรู้ใหม่ใช้สื่อที่เป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม จะสามารถเข้าใจให้นักเรียนสนใจอยากรู้และอยาก เรียนเพิ่มขึ้น

2. ใช้กิจกรรมที่หลากหลาย กิจกรรมประกอบการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่จำเป็น เพราะ สามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น และเรียนโดยไม่เบื่อหน่าย แต่ครูผู้สอนควร จัดหากิจกรรมที่แปลกใหม่ เป็นที่สนใจแก่นักเรียนอยู่ตลอดเวลา

3. เน้นกิจกรรมกลุ่ม กระบวนการกลุ่มทำให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีโอกาส ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน บรรยากาศในชั้นเรียนมีชีวิตชีวา และส่งเสริมความมีน้ำใจซึ่งกัน และกันได้เป็นอย่างดี

4. ใช้แหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย แหล่งการเรียนรู้ไม่ใช่มีเฉพาะในห้องเรียน นักเรียนสามารถเรียนรู้จากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ ในโรงเรียน เช่น สนาม สวนหย่อม ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ ห้องกิจกรรม ฯลฯ เพื่อจะสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา

5. ส่งเสริมกระบวนการคิด การเรียนรู้โดยอาศัยกระบวนการที่ทำให้นักเรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติ จะทำให้นักเรียนรู้จักผล มีนิสัยรักการเรียนรู้ เกิดความใฝ่รู้ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่อง

6. ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง การจัดการเรียนการสอนที่ให้นักเรียนมีโอกาสปฏิบัติ กิจกรรมด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรง สามารถเข้าใจ และจดจำเนื้อหาใน บทเรียนได้ดียิ่งขึ้นรวมทั้งช่วยส่งเสริมและพัฒนาการทำงานให้เป็นระบบอย่างถูกต้อง และมี ประสิทธิภาพได้ด้วย

7. ใช้วิธีสอนที่สนุกสนาน วิธีสอนที่ทำให้นักเรียนรู้สึกสนุกสนานต้องอาศัยรูปแบบ และขั้นตอนการจัดกิจกรรมในห้องเรียนที่ครูเป็นผู้กำหนด ถ้านักเรียนได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ได้รับความรู้ในวิชาที่เรียนควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านจิตใจ บุคลิกภาพและลักษณะนิสัย นักเรียนก็จะรู้สึกสนใจใฝ่รู้ใฝ่เรียนอยุ่หมั่นบนใบหน้าทั้งนักเรียนและผู้สอน ต่างก็มีความสุขด้วยกัน

8. ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน สื่อเป็นสิ่งจำเป็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนเพราะสื่อช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียน และทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนได้ดี ยิ่งขึ้น สื่อสามารถใช้ได้ทุกขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็นเตรียมเข้าสู่บทเรียนหรือ

การอธิบายเนื้อหาในบทเรียน หรือการประเมินผลการเรียน ทั้งนี้ครูผู้สอนจะต้องเลือกสื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาที่เรียน วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม และระดับความรู้ความสามารถของนักเรียน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546: 243) ได้ระบุถึงบรรยากาศที่จะทำให้ นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุขในการเรียนคือ การจัดสภาพการเรียนการสอนให้มีบรรยากาศที่ผ่อนคลาย นักเรียนรู้สึกอิสระ ได้เรียนรู้วิธีการต่าง ๆ อย่างหลากหลาย ครูยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองเต็มตามศักยภาพ

สุนน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ (2530: 184 – 186) ได้กล่าวถึงลักษณะของชั้นเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข ได้ดังต่อไปนี้

1. ชั้นเรียนมีสีสันที่น่าดู สบายตา อากาศถ่ายเทได้ดี ถูกสุขลักษณะ
2. จัดโต๊ะ เก้าอี้และสิ่งที่อยู่ในชั้นเรียนให้อำนวยความสะดวกต่อการสอน และกิจกรรมประเภท

ต่าง ๆ

3. ให้นักเรียนมีอิสระเสรีภาพ และมีวินัยในการดูแลตนเอง
4. ใช้ประโยชน์ชั้นเรียนให้คุ้มค่าตัดแปลงเป็นห้องประชุมห้องฉายภาพยนตร์และอื่น ๆ
5. จัดเตรียมชั้นเรียนให้พร้อมต่อการสอนในแต่ละครั้ง เช่น การทำงานกลุ่มการสาธิต

การแสดงบทบาทสมมติ

6. สร้างบรรยากาศให้อบอุ่น ให้ความเป็นกันเองแก่นักเรียน

จากการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ในการพัฒนาความสุขในการเรียนรู้ สามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. ด้านครู

ครูต้องมีความเมตตา จริงใจ เอาใจใส่และยุติธรรมต่อเด็กทุกคนอย่างทั่วถึง เข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองอย่างเต็มตามศักยภาพ

2. ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นกระบวนการกลุ่ม ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการคิด เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง สิ่ง que เรียนรู้ต้องมีความหมาย เชื่อมโยงกับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

3. ด้านสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้

สื่อการเรียนรู้ต้องกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาวิชาได้ดียิ่งขึ้น มีการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายไม่จำกัดอยู่ในห้องเรียน นักเรียนสามารถเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ภายในโรงเรียนหรือชุมชน เพื่อจะสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา

4. ด้านบรรยากาศการเรียนรู้

4.1 ทางกายภาพ มีการจัดห้องเรียนที่อากาศถ่ายเทได้ดี ถูกสุขลักษณะ การจัดโต๊ะ เก้าอี้ เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4.2 ทางสังคม การเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน นักเรียนกับครู และนักเรียนกับครอบครัว

4.3 ทางจิตวิทยา ครูใช้จิตวิทยาการศึกษาในชั้นเรียนเพื่อให้นักเรียนรู้สึกมั่นใจในตนเองและเรียนรู้อย่างมีความสุข

3.6 การวัดความสุขในการเรียนรู้

นักการศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง ได้ศึกษาการวัดว่านักเรียนมีความสุขมากน้อยเพียงใดและสร้างเครื่องมือในการวัดความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนไว้หลายลักษณะดังนี้ (กรมวิชาการ. 2543: 12-21; ศักดิ์สิทธิ์ สีหลวงเพชร. 2544: 23; Miller, Linn; & Gronlund. 2009: 321-325)

1. การสังเกตพฤติกรรม (Observation) เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการเฝ้าดู ศึกษา เหตุการณ์ ปรากฏการณ์เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมที่สังเกต เช่น บุคลิกภาพ การใช้คำพูด ท่าทางการปฏิบัติกิจกรรม ทักษะและความสามารถของนักเรียน การสังเกตแบ่งตามโครงสร้างได้ 2 ประเภทดังนี้

1) การสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Observation) เป็นการสังเกตที่ไม่ได้มีการกำหนดเรื่องราวหรือขอบเขตเนื้อหาไว้ล่วงหน้าชัดเจน เป็นเพียงการกำหนดกรอบการสังเกตไว้กว้างๆ เป็นการสังเกตอย่างอิสระ

2) การสังเกตแบบมีโครงสร้าง (Structured Observation) เป็นการสังเกตที่ได้กำหนดเรื่องราวขอบเขตเนื้อหาไว้ล่วงหน้าแน่นอนว่าจะสังเกตพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์อะไร มีการเตรียมเครื่องมือที่ไว้สังเกตล่วงหน้าชัดเจน

การสังเกตพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ทำได้ตลอดเวลา แต่อย่างไรก็ตามควรมีกระบวนการและจุดประสงค์ที่ชัดเจนว่าต้องการประเมินอะไร โดยอาจใช้เครื่องมือ แบบมาตราประมาณค่า แบบตรวจสอบรายการ สมุดจดบันทึกเพื่อประเมินนักเรียนตามตัวชี้วัด และควรสังเกตหลายครั้ง ในสถานการณ์ และช่วงเวลาที่แตกต่างกันเพื่อขจัดความลำเอียง

2. การรายงานตนเอง (Self-report) การให้นักเรียนมีโอกาสได้รายงานตนเอง จะทำให้นักเรียนทราบถึงแนวทางในการปรับตัว ความสนใจ เจตคติ ซึ่งไม่สามารถทราบได้จากการสังเกต เครื่องมือที่ใช้รายงานตนเองมีหลายรูปแบบ เช่น การเขียนสะท้อนตนเอง การใช้แบบสำรวจ การพูดคุยกับผู้สอน และการอภิปราย การได้รายงานเกี่ยวกับความเชื่อ ความรู้สึกต่างๆของตนเอง จัดเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นการให้ข้อมูลที่มีคุณค่าเกี่ยวกับการรับรู้ตนเอง (self) และสิ่งที่นักเรียนคาดหวังกับผู้อื่น ควรกระตุ้นให้นักเรียนให้ความร่วมมือในการตอบคำถามด้วยความจริงใจ

เกิดความเชื่อมั่นว่า จากการรายงานตนเองจะทำให้ตนเองเกิดการพัฒนาดน เข้าใจตนเองและพัฒนาดนเองให้ดียิ่งขึ้น

3. การสัมภาษณ์ (Interview) เป็นการเก็บข้อมูลโดยผู้รวบรวมข้อมูล ได้พูดคุยกับผู้ให้ข้อมูลโดยตรงและมีจุดหมายที่แน่นอน จากการสัมภาษณ์ ทำให้ได้รู้ความจริงเกี่ยวกับพฤติกรรม คุณลักษณะ เจตคติ อุปนิสัย เป็นวิธีที่มีความยืดหยุ่นเนื่องจากผู้สัมภาษณ์สามารถอธิบายคำถามได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ข้อมูลมีความละเอียดผู้ตอบมีโอกาสขยายความของคำตอบที่ให้ นอกจากนี้ผู้สัมภาษณ์ยังมีโอกาสสังเกตพฤติกรรมผู้ตอบขณะที่ตอบคำถามอยู่ด้วย

4. การเขียนบันทึกอนุทิน (Journal Writing) เป็นรูปแบบการเขียนบันทึกที่ให้นักเรียนเขียนตอบข้อคำถามของครู ที่มักจะสอดคล้องกับความรู้ ทักษะที่กำหนดในตัวชี้วัด เช่น สิ่งที่ได้เรียนรู้ ข้อดีของตนเอง สิ่งที่ต้องการการปรับปรุงแก้ไข ซึ่งการประเมินในลักษณะนี้ทำให้ผู้สอนทราบถึงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ และยังเป็นการประเมินความคิดจากการเขียนของนักเรียนอีกด้วย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวัดความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการเขียนบันทึกอนุทิน

3.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อย่างมีความสุข

งานวิจัยต่างประเทศ

กู๊ด (Good, 1996: 25-29) ได้ทำการวิจัยเชิงทดลองโดยการนำนักเรียนมาจับกลุ่มเรียนด้วยกัน โดยที่แต่ละกลุ่มจะมีทั้งเพศหญิงและเพศชาย นอกจากนี้ยังมีอายุที่แตกต่างกัน เมื่อจับกลุ่มนักเรียนที่มีความแตกต่างกันในเพศและอายุแล้วดำเนินการทดลองให้เป็นกิจกรรมที่นักเรียนในกลุ่มจะต้องทำร่วมกัน โดยที่กู๊ดได้ทำการสังเกตการทำกิจกรรมร่วมกันภายในกลุ่มนักเรียนที่แบ่งให้ ผลจากการสังเกตพบว่า กิจกรรมที่นักเรียนในกลุ่มปฏิบัติกันมากที่สุด คือ การเขียน การอ่าน การทำงานร่วมกัน และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนมีความสุขและมีความพอใจที่ได้ทำกิจกรรมการเรียนรู้เป็นกลุ่มที่จัดขึ้น

เชิน (Shen, 1993: 2-9) ได้ทำวิจัยเชิงคุณภาพ เรื่องการศึกษาวิชาเคมีอย่างมีความสุข เป็นผลมาจากความเหมาะสมจากการใช้วิธีการสอน โดยครูสามารถดึงความสนใจและความนึกคิดของนักเรียนออกมา การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในชั้นเรียนและนอกห้องเรียน มีผู้ให้คำแนะนำที่เหมาะสมกับความสนใจ การเยี่ยมชมงาน การใช้เครื่องมือ การศึกษาจากวิดีโอทัศน์และค้นหาโครงสร้างในคอมพิวเตอร์ สังเกตความสนใจอย่างกว้างๆจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย แนะนำอย่างฉลาดนำไปสู่การค้นคว้าและทำให้สิ่งที่เรียนสัมพันธ์กับชีวิตจริง การนำสิ่งรอบตัวพื้นฐานที่จำเป็นมาเรียนรู้ การใช้คำถามก่อนการเรียน การตอบกระทู้ การแสดงความคิดเห็น และการมีกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ทั้งหมดนี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับความสำเร็จในการศึกษาวิชาเคมีอย่างมีความสุข

เลิฟเลส (Loveless. 2006: Online) ได้รายงานการวิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบของความสุขในการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วยนักเรียน มีความภูมิใจในความสามารถของตนเอง นักเรียนมีความสุขในเนื้อหาวิชาที่เรียน นักเรียนเห็นความสำคัญในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ตลอดจนเห็นว่าสิ่งที่ได้เรียนมีความสอดคล้องกับชีวิตจริง

งานวิจัยในประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543: 6-7) ได้รายงานสรุปย่อการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า องค์ประกอบของการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียน ได้แก่ บุคลิกลักษณะของครู การจัดสถานที่ภายในโรงเรียน บรรยากาศการเรียนการสอน เนื้อหาที่เรียน กิจกรรมการเรียนการใช้สื่ออุปกรณ์ การมีส่วนร่วมของนักเรียนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู การดำเนินการสอนและการวัดผลและการประเมินผลการเรียน ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสุขนั้นมี 3 รูปแบบคือ รูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสุขของครูใจดี ซึ่งมีการสร้างเจตคติที่ดีต่อครู โดยการมีเมตตา สุภาพ ใจเย็น ให้อิสระแก่นักเรียน รักนักเรียนเหมือนลูก การจัดกระบวนการเรียนการสอนยึดนักเรียนเป็นสำคัญ นักเรียนสามารถสรุปผลการเรียนเป็นองค์ความรู้ของตนเองได้ โดยที่รูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสุขของครูใจดีจะมีการสร้างเจตคติที่ดีต่อครูก่อนทำการสอนโดยการเป็นกันเองกับนักเรียน ตลอดทั้งนั้นนักเรียนมีความรู้สึกสนุกสนานไม่เครียด ส่วนรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสุขครูมีระเบียบก็จะมี การสร้างเจตคติที่ดีต่อครูก่อนทำการสอน โดยการเป็นคนตรงต่อเวลา แต่งกายสุภาพเรียบร้อย พูดจาตรงไปตรงมา มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ใฝ่รู้ มีเหตุผล การจัดกระบวนการเรียนการสอนไม่ยึดขั้นตอนแต่จะจัดแบบง่าย ๆ ยึดหลักการยืดหยุ่นเนื้อหาทำให้นักเรียนสนุกสนานเพลิดเพลินกับการเรียน

มารุต พัฒผล (2546: 89) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 727 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วยแบบสอบถามปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการเรียนรู้ และแบบสอบถามความสุขในการเรียนรู้ พบว่า ตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอนส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่าตัวแปรอิสระระดับนักเรียน ได้แก่ ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และเจตคติต่อครูผู้สอนสามารถรวมทำนายความสุขในการเรียนรู้ได้ร้อยละ 37.90 ตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคุณลักษณะของนักเรียน ส่งผลทางบวกต่อความสุขในการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่าตัวแปรอิสระระดับห้องเรียน ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็น

สำคัญ และคุณลักษณะของนักเรียนสามารถร่วมทำนายความสุขในการเรียนรู้ได้ร้อยละ 36.20

ศักดิ์สิทธิ์ สีหลวงเพชร (2546: 65) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระ การเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยวิธีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีความสุข ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น ในส่วนความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ด้านเกี่ยวกับตนเอง วิชาเรียน สัมพันธภาพกับคนอื่น และด้านบรรยากาศในการเรียน หลังเรียนมีค่าสูงกว่าก่อนเรียน และผลจากการสังเกตการจัดกิจกรรม การสอนโดยวิธีการเรียนรู้อย่างมีความสุข ทำให้นักเรียนสนใจ กระตือรือร้น มีความสุขและสนุกสนานในการเรียน นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองและมีความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออก สามารถแก้ปัญหาและนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

สุขุมล อุดม (2548: 48-50) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้อย่างมีความสุขกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 2 และ 3 จำนวน 250 คน ปีการศึกษา 2547 เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบการวัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข จำนวน 48 ข้อแยกเป็น 4 องค์ประกอบ คือองค์ประกอบของการเรียนรู้อย่างมีความสุขด้านนักเรียน องค์ประกอบของการเรียนรู้อย่างมีความสุขด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน องค์ประกอบของการเรียนรู้อย่างมีความสุขด้านผู้สอน องค์ประกอบของการเรียนรู้อย่างมีความสุขด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของการเรียนรู้อย่างมีความสุขด้านสัมพันธภาพกับเพื่อน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุดในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ($r = .396$ และ $r = .344$) แต่องค์ประกอบด้านผู้สอน องค์ประกอบของการเรียนรู้ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุดในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ($r = .285$ และ $r = .236$)

บพิตร อิสระ (2550: 90-99) ได้พัฒนาโมเดลการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2550 ในสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานครจำนวน 400 คน โมเดลเชิงสาเหตุประกอบด้วยตัวแปรแฝง 7 ตัวแปรคือคุณลักษณะของครู การจัดการเรียนการสอน การได้รับการยอมรับ คุณลักษณะภายในตนเอง การได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และการเรียนรู้อย่างมีความสุข ตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลมี 20 ตัวแปร การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานและวิเคราะห์โมเดลลิสเรล ผลการวิจัยพบว่า โมเดลเชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ การเรียนรู้อย่างมีความสุขได้รับอิทธิพลทางตรงสูงสุด จากการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน และรองลงมาตามลำดับคือคุณลักษณะภายในตนเอง การได้รับการยอมรับ คุณลักษณะของครู การจัดการเรียนการสอนและการได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ สำหรับที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุด การจัดการเรียนการสอน และรองลงมาตามลำดับคือคุณลักษณะ

ของครู และการได้รับการยอมรับ โดยการจัดการเรียนการสอนส่งอิทธิพลทางอ้อม ผ่านตัวแปรด้านคุณลักษณะภายในตนเอง การได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โมเดลเชิงสาเหตุของการเรียนรู้ในชั้นเรียนอย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค - สแควร์เท่ากับ 16.20 ที่องศาอิสระเท่ากับ 31 และมีความน่าจะเป็น .99 ดัชนีวัดระดับความสอดคล้องกลมกลืนมีค่าเท่ากับ 1.00 ตัวแปรโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานครได้ร้อยละ 71

จากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสุขในการเรียนรู้ พบว่ามีประเด็นต่างๆ ที่นำมาพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ ดังนี้

1. ปัจจัยที่สัมพันธ์หรือส่งผลต่อความสุขในการเรียนรู้ ได้แก่ ปัจจัยด้านคุณลักษณะภายในตนเองซึ่งประกอบไปด้วย และเจตคติต่อครูผู้สอน ความภาคภูมิใจในตนเอง ความสามารถในการปรับตัว และการได้รับการยอมรับ ปัจจัยด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบไปด้วย การจัดการเรียนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ การได้เลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ และคุณลักษณะของครู

2. ประโยชน์ของความสุขในการเรียนรู้อย่าง คือ ทำให้นักเรียนสนใจ กระตือรือร้น มีความสุขและสนุกสนานในการเรียน นักเรียนรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองและมีความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็น สามารถแก้ปัญหาและนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน

3. การจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสุขในการเรียนรู้ควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นกระบวนการกลุ่ม ส่งเสริมการพัฒนากระบวนการคิด เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง สิ่งการเรียนรู้ต้องมีความหมาย เชื่อมโยงกับเหตุการณ์และสิ่งแวดล้อมรอบตัว สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

4. แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้

4.1 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget)

เพียเจต์ (Piaget. 1970: 78-85) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านความคิดของเด็กว่ามีขั้นตอนหรือกระบวนการอย่างไร โดยเพียเจต์มีแนวคิดที่ว่า เซอร์วิญญาเป็นการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทั้งทางชีวภาพและทางสังคม ส่วนพัฒนาการทางสติปัญญาเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) อย่างต่อเนื่องกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวตั้งแต่เกิด การมีปฏิสัมพันธ์นี้ทำให้มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง (Adaptation) อยู่ตลอดเวลา เพื่อให้เกิดความสมดุล (Equilibrium) ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมภายนอก รวมทั้งกระบวนการคิดของคน โมเดลการคิดของเพียเจต์มีมโนทัศน์ที่สำคัญอยู่ 2 มโนทัศน์ คือ การดูดซึมเข้าโครงสร้าง (Assimilation) ซึ่งหมายถึง การตีความหรือการรับเอาข้อมูลจากภายนอกเข้าสู่โครงสร้างทางความคิด โดยอาศัยความรู้หรือวิธีการที่มีอยู่แล้ว และ การปรับโครงสร้าง (Accommodation) ซึ่งหมายถึง การที่เราสังเกตคุณสมบัติตาม

ความเป็นจริงของวัตถุหรือสิ่งแวดล้อม แล้วปรับโครงสร้างทางความคิดของเราให้เข้ากับความจริงนั้น ดังนั้นการดูดซึมเข้าสู่โครงสร้างจึงเป็นกระบวนการปรับสิ่งแวดล้อมภายนอกให้เข้ากับกับโครงสร้างทางความคิดของเรา และการปรับโครงสร้างจึงเป็นการปรับโครงสร้างทางความคิดของเราให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม ความคิดความเข้าใจที่เกิดจากกระบวนการดูดซึมโครงสร้าง และกระบวนการปรับโครงสร้างนี้ เรียกว่า “โครงสร้างความคิด”

โครงสร้างความคิดจะมีการปรุงแต่งอยู่เสมอเพื่อให้เกิดภาวะสมดุลทางความคิด ดังนั้นเมื่อบุคคลได้พบกับข้อมูลหรือสภาพการณ์ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง คำถาม หรือปัญหาเกิดขึ้น บุคคลจะอยู่ในสภาวะไม่สมดุล (Disequilibrium) จึงจำเป็นต้องมีการปรับโครงสร้างทางความคิดใหม่เพื่อให้เกิดความสมดุล (Equilibrium) ขึ้น คนเราใช้กระบวนการทั้งสองนี้ ในการสร้างระบบความคิดอย่างรอบคอบ สมเหตุสมผลเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับโรครอบตัวได้ โดยที่กระบวนการปรับตัวดังกล่าวทำให้พัฒนาการความสามารถทางสองของมนุษย์เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เรียกว่า ขั้นตอนพัฒนาการ (Stage of Development) ซึ่งจะเป็นการเปลี่ยนแปลงต่อเนื่องตามลำดับ และพัฒนาการในขั้นต้นจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการขั้นสูงต่อไปเรื่อยๆ ในขั้นพัฒนาการของมนุษย์จะมีการตีความหมายของความเป็นจริง (Reality) ตามระดับ 4 ขั้น ต่อไปนี้

1. ขั้นประสาทรับรู้และการเคลื่อนไหว (Sensorimotor Stage) เป็นพัฒนาการทางสติปัญญาขั้นแรก เริ่มตั้งแต่วันทารกแรกเกิดถึง 2 ปี เป็นระยะที่เด็กกำลังเรียนรู้ความสัมพันธ์ของประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหวกับสิ่งแวดล้อม เด็กมีปฏิริยาสนองต่อสิ่งแวดล้อมด้วยการกระทำเข้าใจสิ่งต่างๆ จากการกระทำและการเคลื่อนไหว และเรียนรู้จากสิ่งรอบตัวเฉพาะที่เขาสามารถใช้ประสาทสัมผัสได้ ดังนั้นระดับสติปัญญาในขั้นนี้จึงหมายถึงความสามารถของสติปัญญาในระดับที่แสดงออกมาด้วยการกระทำเปรียบได้กับภาพที่ปรากฏให้เห็นแบบปะติดปะต่อกันโดยไม่ใช้ภาพรวมเพียงภาพเดียว และความคิดของเด็กในพัฒนาการ

2. ขั้นก่อนปฏิบัติการคิด (Preoperational Stage) เป็นพัฒนาการทางสติปัญญาในวัยประมาณ 2-7 ปี แบ่งออกเป็นขั้นย่อยอีก 2 ขั้น คือ

- 1) ขั้นก่อนเกิดสัจกับ (Preconceptual Thought) เป็นขั้นพัฒนาการของเด็กอายุ 2-4 ปี เป็นช่วงที่เด็กเริ่มมีเหตุผลเบื้องต้น สามารถจะโยงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ หรือมากกว่ามาเป็นเหตุผลเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน แต่เหตุผลของเด็กวัยนี้ยังมีขอบเขตจำกัดอยู่ เพราะเด็กยังคงยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง คือถือความคิดตนเองเป็นใหญ่ และมองไม่เห็นเหตุผลของผู้อื่น ความคิดและเหตุผลของเด็กวัยนี้ จึงไม่ค่อยถูกต้องตามความเป็นจริงนัก นอกจากนี้ความเข้าใจต่อสิ่งต่างๆ ยังคงอยู่ในระดับเบื้องต้น เช่น เข้าใจว่าเด็กหญิง 2 คน ชื่อเหมือนกัน จะมีทุกอย่างเหมือนกันหมด แสดงว่าความคิดรวบยอดของเด็กวัยนี้ยังไม่พัฒนาเต็มที่ แต่พัฒนาการทางภาษาของเด็กเจริญรวดเร็วมาก

2) ขั้นการคิดแบบญาณหยั่งรู้ นึกออกเองโดยไม่ใช้เหตุผล (Intuitive Thought) เป็นขั้นพัฒนาการของเด็ก อายุ 4-7 ปี ขั้นนี้เด็กจะเกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ รวมตัวดีขึ้น รู้จักแยกประเภทและแยกชิ้นส่วนของวัตถุ เข้าใจความหมายของจำนวนเลขเริ่มมีพัฒนาการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ แต่ไม่แจ่มชัดนัก สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้โดยไม่คิดเตรียมล่วงหน้าไว้ก่อน รู้จักนำความรู้ในสิ่งหนึ่งไปอธิบายหรือแก้ปัญหาอื่นและสามารถนำเหตุผลทั่วๆ ไปมาสรุปแก้ปัญหา โดยไม่วิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนเสียก่อนการคิดหาเหตุผลของเด็กยังขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตนรับรู้ หรือสัมผัสจากภายนอก พัฒนาการด้านการคิดยังไม่สมเหตุสมผล ตัดสินสิ่งต่างๆ ตามสภาพการณ์ที่รับรู้หรือมองเห็นในขณะนั้น

3. ขั้นปฏิบัติการคิดด้านรูปธรรม (Concrete Operation Stage) เป็นพัฒนาการทางสติปัญญาในวัยประมาณ 7-12 ปี เป็นขั้นที่เด็กสามารถคิดด้วยการใช้สัญลักษณ์และภาษาสามารถสร้างภาพแทนในใจได้ มีความสามารถในการจัดจำแนก (Classify) ความสามารถในการประมาณ (Conserve) ความสามารถในการจัดลำดับของ (Order) ความสามารถในการแสดงพฤติกรรมในอดีตและอนาคตด้วยการใช้สัญลักษณ์สื่อความหมาย (Symbolically Represent) ความสามารถเชิงสังคมสื่อสาร (Communicate Socially) เด็กจะยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยลง มีทักษะในการใช้คำพูดเพื่ออธิบายให้เห็นโครงสร้างทางความคิดของตน

4. ขั้นปฏิบัติการคิดด้วยนามธรรม (Formal Operational Stage) เป็นพัฒนาการทางสติปัญญาในเด็กอายุ 12 ปีขึ้นไป โครงสร้างทางสติปัญญาของเด็กจะอยู่ในลักษณะที่มีการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ และมีการใช้เหตุผลประกอบ เรียนรู้สิ่งต่างๆ ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ตลอดจนตรรกศาสตร์ได้ นอกจากนี้ยังเข้าใจกฎเกณฑ์ทางสังคม ทดสอบสมมติฐานและข้อพิสูจน์ต่างๆ ได้

สรุปได้ว่า ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์อธิบายพัฒนาการของการคิดหรือปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการพัฒนาการด้านการคิด อาศัยเงื่อนไขที่สำคัญ 3 ประการ คือ วุฒิภาวะ ประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งเพียเจต์มีทัศนะว่าการคิดหรือกระบวนการทางปัญญาของมนุษย์เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม จึงทำให้โครงสร้างความคิดของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ

จากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้

1. การพัฒนาเด็ก ควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กและจัดประสบการณ์ให้เด็กอย่างเหมาะสม กับพัฒนาการนั้นไม่ควรบังคับให้เด็กเรียนในสิ่งที่ยังไม่พร้อมหรือยากเกินพัฒนาการตามวัยของตน เพราะจะก่อให้เกิดเจตคติที่ไม่ดีได้

1.1 การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ตามวัยของตนสามารถช่วยให้เด็กพัฒนาไปสู่พัฒนาการขั้นสูงได้

1.2 เด็กแต่ละคนมีพัฒนาการแตกต่างกัน ถึงแม้อายุจะเท่ากัน แต่พัฒนาการอาจไม่เท่ากัน ดังนั้นจึงไม่ควรเปรียบเทียบเด็กควรให้เด็กมีอิสระที่จะเรียนรู้และพัฒนาความสามารถของเขาไปตามระดับพัฒนาการ ของเขา

1.3 การสอนควรใช้สิ่งที่เป็นรูปธรรม เพื่อช่วยให้เด็กเข้าใจลักษณะต่างๆ ได้ดีขึ้น แม้ในพัฒนาการช่วงความคิดแบบรูปธรรมเด็กจะสามารถสร้างภาพในใจได้ แต่การสอนที่ใช้อุปกรณ์ที่เป็นรูปธรรม จะช่วยให้เด็กเข้าใจแจ่มชัดขึ้น

2. การให้ความสนใจและสังเกตเด็กอย่างใกล้ชิด จะช่วยให้ทราบลักษณะเฉพาะตัวของเด็ก

3. ในการสอนเด็กเล็กๆ เด็กจะรับรู้ส่วนรวม (whole) ได้ดีกว่าส่วนย่อย (part) ดังนั้นครูจึงควรสอนภาพรวมก่อนแล้วจึงแยกสอนทีละส่วน

4. ในการสอนสิ่งใดให้กับเด็ก ควรเริ่มจากสิ่งที่เด็กคุ้นเคยหรือมีประสบการณ์มาก่อน แล้วจึงเสนอสิ่งใหม่ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเก่า การกระทำเช่นนี้ช่วยให้กระบวนการซึมซับและการจัดระบบความรู้ของเด็กเป็นไปด้วยดี

5. การเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมากๆ ช่วยให้เด็กดูดซึมข้อมูลเข้าสู่โครงสร้างทางสติปัญญาของเด็กอันเป็นการส่งเสริมพัฒนาทางสติปัญญาของเด็ก

4.2 ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (Bruner)

บรูเนอร์ (Bruner) เป็นนักจิตวิทยาที่สนใจเรื่องของพัฒนาการทางสติปัญญาต่อเนื่องจากเพียเจต์ บรูเนอร์เชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ และการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตัวเอง (discovery learning) แนวคิดที่สำคัญของบรูเนอร์ มีดังนี้ (Bruner, 1963: 1-54)

1. การจัดโครงสร้างของความรู้ให้มีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก มีผลต่อการเรียนรู้ของเด็ก

2. การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับระดับความพร้อมของนักเรียน และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของนักเรียนจะช่วยให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ

3. การคิดแบบหยั่งรู้ (intuition) เป็นการคิดหาเหตุผลอย่างอิสระที่สามารถพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ได้

4. แรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้

5. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์ แบ่งได้เป็น 3 ชั้น ใหญ่ๆ คือ

5.1 ขั้นการเรียนรู้จากการกระทำ (Enactive Stage) ขั้นของการเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสรับรู้สิ่งต่าง ๆ การลงมือกระทำช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ดี การเรียนรู้เกิดจากการกระทำ

5.2 ขั้นการเรียนรู้จากความคิด (Iconic Stage) เป็นขั้นที่เด็กสามารถสร้างมโนภาพในใจได้ และสามารถเรียนรู้จากภาพ แทนของจริงได้

5.3 ขั้นการเรียนรู้สัญลักษณ์และนามธรรม (Symbolic Stag) เป็นขั้นที่เด็กมีการถ่ายทอดประสบการณ์หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ โดยใช้สัญลักษณ์หรือภาษา ซึ่งภาษาเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความคิด ขั้นนี้เป็นขั้นที่บรูเนอร์ถือว่าเป็นขั้นสูงสุดของพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจ เด็กสามารถคิดหาเหตุผล และในที่สุดจะเข้าใจสิ่งที่เป็นนามธรรมได้ และสามารถแก้ปัญหาได้

6. การเรียนรู้เกิดได้จากการที่คนเราสามารถสร้างความคิดรวบยอด หรือสามารถสร้างหรือสามารถจัดประเภทของสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

7. การเรียนรู้ที่ได้ผลดีที่สุดคือการให้นักเรียนค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง (discovery learning)

จากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์สรุปได้ว่า คนทุกคนจะมีพัฒนาการทางความรู้ความเข้าใจ โดยผ่านกระบวนการที่เรียกว่า คือ การใช้การกระทำ (acting) การสร้างภาพในใจ (imaging) และ การใช้สัญลักษณ์ (Symbolizing) เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องไปตลอดชีวิต มิใช่ว่าเกิดขึ้นเพียงช่วงใดช่วงหนึ่งในระยะแรกของชีวิตเท่านั้น

แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์

1. กระบวนการค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ดีมีความหมายสำหรับนักเรียน

2. การวิเคราะห์และจัดโครงสร้างเนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้เหมาะสม เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องทำก่อนการสอน

3. การจัดหลักสูตรแบบเกลียว (Spiral Curriculum) ช่วยให้สามารถสอนเนื้อหาหรือความคิดรวบยอดเดียวกันแก่นักเรียนทุกวัยได้ โดยต้องจัดเนื้อหาความคิดรวบยอดและวิธีสอนให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการของนักเรียน

4. ในการเรียนการสอนควรส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดอย่างอิสระให้มาก เพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน

5. การสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดขึ้นกับนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ นักเรียน

6. การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของนักเรียนจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

7. การสอนความคิดรวบยอดให้แก่ นักเรียนเป็นสิ่งจำเป็น

8. การจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

4.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายของ ออซูเบล (Ausubel)

ออซูเบล (Ausubel. 1968) เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ที่มีความเข้าใจและความหมาย การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อนักเรียนได้เรียนรวมหรือเชื่อมโยง(subsume) สิ่งที่ยังไม่รู้ใหม่หรือข้อมูลใหม่ ซึ่งอาจจะเป็นความคิดรวบยอด(Concept) หรือความรู้ที่ได้รับใหม่ในโครงสร้างสติปัญญา กับความรู้เดิมที่อยู่ในสมองของนักเรียนอยู่แล้ว ทฤษฎีของออซูเบลบางครั้งเรียกว่า การเรียนรู้ที่มีความหมาย(Subsumption Theory) นั่นคือนักเรียนได้เชื่อมโยง (Subsume) สิ่งที่จะต้องเรียนรู้ใหม่หรือข้อมูลใหม่ กับความรู้เดิมที่มีมาก่อนที่มีในโครงสร้างในสติปัญญาของนักเรียนมาแล้ว โดยออซูเบล ได้แบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 4 ประเภทดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้โดยการรับอย่างมีความหมาย (Meaningful Reception Learning)
2. การเรียนรู้โดยการรับแบบท่องจำโดยไม่คิด (Rote Reception Learning)
3. การเรียนรู้โดยการค้นพบอย่างมีความหมาย (Meaningful Discovery Learning)
4. การเรียนรู้โดยการค้นพบแบบท่องจำโดยไม่คิด (Rote Discovery Learning)

ออซูเบลให้ความหมายการเรียนรู้ที่มีความหมาย(Meaningful learning) ว่าเป็น การเรียนที่นักเรียนได้รับมาจากการที่ผู้สอน อธิบายสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ให้ทราบและนักเรียนรับฟังด้วยความเข้าใจ โดยนักเรียนเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งที่เรารู้กับโครงสร้างพุทธิปัญญาที่ได้เก็บไว้ในความทรงจำ และจะสามารถนำมาใช้ในอนาคต ทฤษฎีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะอธิบายเกี่ยวกับพุทธิปัญญา การเรียนรู้ที่มีความหมายจะขึ้นอยู่กับตัวแปร 3 อย่าง ดังต่อไปนี้

1. สิ่งที่จะต้องเรียนรู้จะต้องมีความหมาย ซึ่งหมายความว่าต้องเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งที่เคยเรียนรู้และเก็บไว้ในโครงสร้างพุทธิปัญญา
2. นักเรียนจะต้องมีประสบการณ์และมีความคิดที่จะเชื่อมโยงหรือจัดกลุ่มสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ให้สัมพันธ์กับความรู้หรือสิ่งที่เรียนรู้เก่า
3. ความตั้งใจของนักเรียนและการที่นักเรียนมีความรู้ คิดที่จะเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ให้มีความสัมพันธ์กับโครงสร้างพุทธิปัญญา ที่อยู่ในความทรงจำแล้ว

นอกจากตัวแปรทั้ง 3 อย่างดังกล่าว การสอนจะต้องคำนึงถึงวัยของนักเรียนด้วย เพราะถ้าหากนักเรียนไม่พร้อมที่จะรับหรือรับโดยไม่เข้าใจ ก็อาจจะต้องใช้การท่องจำแบบนกแก้วนกขุนทอง

ออซูเบลได้แบ่งการเรียนรู้ที่มีความหมายออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การเรียนรู้โดยการรับอย่างมีความหมาย (Subordinate Learning) โดยมีวิธีการ 2 ประเภท คือ

1.1 การเชื่อมโยงสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ใหม่กับหลักการหรือกฎเกณฑ์ที่เคยเรียนมาแล้ว (Derivation Subsumption) โดยการได้รับข้อมูลมาเพิ่ม เช่น มีคนบอก แล้วสามารถดูดซึมเข้าไปในโครงสร้างทางสติปัญญาที่มีอยู่แล้วอย่างมีความหมาย โดยไม่ต้องท่องจำ

1.2 การเรียนรู้ที่มีความหมายเกิดจากการขยายความ หรือปรับโครงสร้างทางสติปัญญาที่มีมาก่อนให้สัมพันธ์กับสิ่งที่จะเรียนรู้ใหม่ (Correlative Subsumption)

2. การเรียนรู้โดยการอนุมาน (Superordinate learning) โดยการจัดกลุ่มสิ่งที่เรียนใหม่ เข้ากับความคิดรวบยอดที่กว้างและครอบคลุมความคิดยอดของสิ่งที่เรียนใหม่ เช่น สุนัข แมว หมู เป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

3. การเรียนรู้หลักการ กฎเกณฑ์ต่างๆเชิงผสม (Combinatorial Learning) ในวิชาคณิตศาสตร์ หรือวิทยาศาสตร์ โดยการใช้เหตุผล หรือการสังเกต

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ที่มีความหมาย (Meaningful learning) ของออสซูเบลเป็นทฤษฎีกลุ่มพุทธิปัญญา ที่เน้นการสอนที่ครูให้หลักเกณฑ์ และผลลัพธ์ เป็นการเรียนรู้ที่มีความหมาย โดยการเรียนรู้สิ่งใหม่ มีการเชื่อมโยงพื้นฐานความรู้เดิมที่มีมาก่อนกับสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ใหม่

แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายของ ออสซูเบล

1. ควรมีการแนะนำบทเรียนก่อนการเรียนการสอน ควรมีการสำรวจความรู้ความเข้าใจของนักเรียนเสียก่อนว่ามีพอที่จะทำความเข้าใจเรื่องที่เรียนใหม่หรือไม่ ถ้ายังไม่มีต้องจัดให้ก่อนจัดการเรียนการสอนเรื่องใหม่

2. การสอนโดยไม่เน้นการท่องจำ แต่ต้องให้เกิดการสร้างเชื่อมโยงระหว่างความรู้ที่มีมาก่อนกับข้อมูลใหม่หรือความคิดรวบยอดใหม่ที่จะต้องเรียน

3. ผู้สอนควรช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย โดยการจัดเรียบเรียงข้อมูลข่าวสารที่ต้องการให้เรียนรู้ออกเป็นหมวดหมู่

4. ผู้สอนควรนำเสนอกรอบหลักการกว้างๆก่อนที่จะให้เรียนรู้ในเรื่องใหม่

6. ควรแบ่งบทเรียนเป็นหัวข้อที่สำคัญ และบอกให้ทราบเกี่ยวกับหัวข้อสำคัญที่เป็นความคิดรวบยอดใหม่ที่จะต้องเรียน

4.4 ทฤษฎีเชาว์ปัญญาสามศตรตามแนวคิดของสเตอร์นเบิร์ก

(A Triarchic Theory of Human Intelligence)

สเตอร์นเบิร์ก (ทิสนา แคมมณี; และคณะ. 2544: 34; อ้างอิงจาก Sternberg. 1985: 43 - 128) แห่งมหาวิทยาลัยเยล (Yale University) เสนอทฤษฎีเชาว์ปัญญาสามศตร (A Triarchic Theory of Human Intelligence) ใน ค.ศ.1985 อธิบายว่า เชาว์ปัญญาประกอบด้วยความสามารถ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการคิด ด้านประสบการณ์ และด้านบริบทของสังคม โดยสามารถอธิบายเป็นทฤษฎีย่อย 3 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎีย่อยด้านบริบทสังคม (Contextual Subtheory) อธิบายถึงความสามารถทางเชาว์ปัญญาที่เกี่ยวข้องกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมของบุคคล รวมทั้งการปฏิบัติและการกระทำที่แสดงถึงความเฉลียวฉลาดของสติปัญญาในบริบทของสังคม ซึ่งประกอบด้วย 1) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมอย่างมีจุดมุ่งหมาย (Adaptation) 2) ความสามารถในการเลือกสิ่งแวดล้อมที่อำนวยความสะดวกสูงสุด (Selection) มากกว่าที่ทำตามความเคยชิน และ 3) ความสามารถในการดัดแปลงและปรับแต่งสิ่งแวดล้อม (Shaping) ที่มีอยู่ในขณะนั้นให้เหมาะสมกับทักษะความสามารถและค่านิยมของตน

2. ทฤษฎีย่อยด้านประสบการณ์ (Experience Subtheory) อธิบายถึงผลของประสบการณ์หรืองานที่มีต่อความสามารถทางปัญญา งานหรือประสบการณ์จะเป็นสิ่งกำหนดให้คนแสดงความสามารถทางเชาว์ปัญญาออกมาได้ดีที่สุด ความสามารถในการเรียนรู้จากประสบการณ์และการนำความรู้มาใช้ในการสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) ความสามารถในการแก้ปัญหาแปลกใหม่เป็นความสามารถในการคิดสิ่งใหม่ ๆ ทั้งทางวิทยาศาสตร์และศิลปศาสตร์ 2) ความคล่องในการประมวลผลข้อมูลที่มี รวมทั้งความสามารถที่จะเชื่อมโยงความสามารถทั้งสองอย่างเพื่อเพิ่มพูนทักษะการแก้ปัญหาให้ดีขึ้น

3. ทฤษฎีย่อยด้านกระบวนการคิด (Componential Subtheory) อธิบายถึงความสามารถทางสติปัญญาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคิด หรือความสามารถในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ซึ่งครอบคลุมองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) องค์ประกอบด้านการปรับความคิด (Meta-Components) เป็นกระบวนการคิด สังการ ซึ่งประกอบด้วยการประมวลความรู้ คิดแก้ปัญหา วางแผนติดตาม และประเมินผลเพื่อให้งานนั้นดำเนินไปอย่างถูกต้อง 2) องค์ประกอบด้านการปฏิบัติ (Performance Components) เป็นกระบวนการลงมือปฏิบัติตามการตัดสินใจสั่งการ องค์ประกอบด้านการปรับความคิดและองค์ประกอบด้านการปฏิบัติเป็นกระบวนการที่ควบคู่ไป การรวมและเปรียบเทียบ การตอบสนองและการพัฒนาสติปัญญาในการแก้ปัญหา และ 3) องค์ประกอบด้านการแสวงหาความรู้ (Knowledge-Acquisition Components) เป็นกระบวนการแสวงหาความรู้ซึ่งเป็นเป็นส่วนประกอบสำคัญของสติปัญญา จึงต้องอาศัยกระบวนการคัดเลือก มีการเลือกข้อมูลเข้ารหัส การเลือกวิธีการประมวลผลที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดภาพรวมที่ยอมรับได้ การเลือกวิธีการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้รับมากับข้อมูลเดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้ใหม่ที่เหมาะสมเข้าไว้ในระบบความจำ

จะเห็นได้ว่า ทฤษฎีย่อย 3 ทฤษฎีนี้ได้อธิบายกระบวนการคิดที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการเลือกและดัดแปลงสิ่งแวดล้อมของบุคคล ซึ่งสเตอร์นเบอร์กเชื่อว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดที่อยู่ในส่วนที่เป็นตัวควบคุม (Meta-Components) ซึ่งควบคุมกระบวนการประมวลความรู้ และช่วยบุคคลในการคิดและประเมินผลที่ได้จากการคิด เป็นกระบวนการกำหนดขั้นสูงที่ใช้ในการวางแผน ติดตาม และประเมินการปฏิบัติ เป็นกระบวนการที่

รับผิดชอบในการกำหนดว่าจะทำอย่างไรกับงานหรือชุดของงานนั้นเพื่อให้งานนั้นดำเนินไปได้อย่างถูกต้อง

แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีเชาว์ปัญญาสามศตรตามแนวคิดของสเตอร์นเบอร์ก

1. การจัดการเรียนรู้ควรมีการเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่
2. การจัดการเรียนรู้เน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจนเกิดทักษะในการแก้ปัญหา
3. กิจกรรมการเรียนรู้เน้นกระบวนการคิด ซึ่งประกอบไปด้วยการประมวลความรู้ คิดแก้ปัญหา วางแผนติดตามและมีการประเมินผล

4.5 ทฤษฎี (Theory U)

ทฤษฎีเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีลักษณะเป็นรูปตัวยู (U) โดยยูลาลงด้านซ้ายเป็นการเรียนรู้ของมนุษย์ที่เริ่มจากการรับรู้ข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ จากนั้นจึงผ่านกระบวนการพิจารณาใคร่ครวญอย่างผ่นคลาย โดยไม่ด่วนตัดสินใจมีการห้อยแขวนความคิดเพื่อหาเหตุผลมาประกอบจนค้นพบความเป็นตัวตนที่หนึ่งสงบ นำมาซึ่งการเกิดปัญญาที่ฐานของตัวยู และผ่านกระบวนการคิดใคร่ครวญอีกครั้งจนตกผลึกและก่อรูปเป็นความรู้ในการพัฒนาตนเองและสร้างสรรค์งานต่างๆ ต่อไป โดยหลักการของกระบวนการเรียนรู้ตามทฤษฎีแบ่งออกตามหัวข้อดังนี้ (Collin A Brown. 2011: 1-2; Jonathan Reams. 2007: 241-243; Campos. 2010: 23-30)

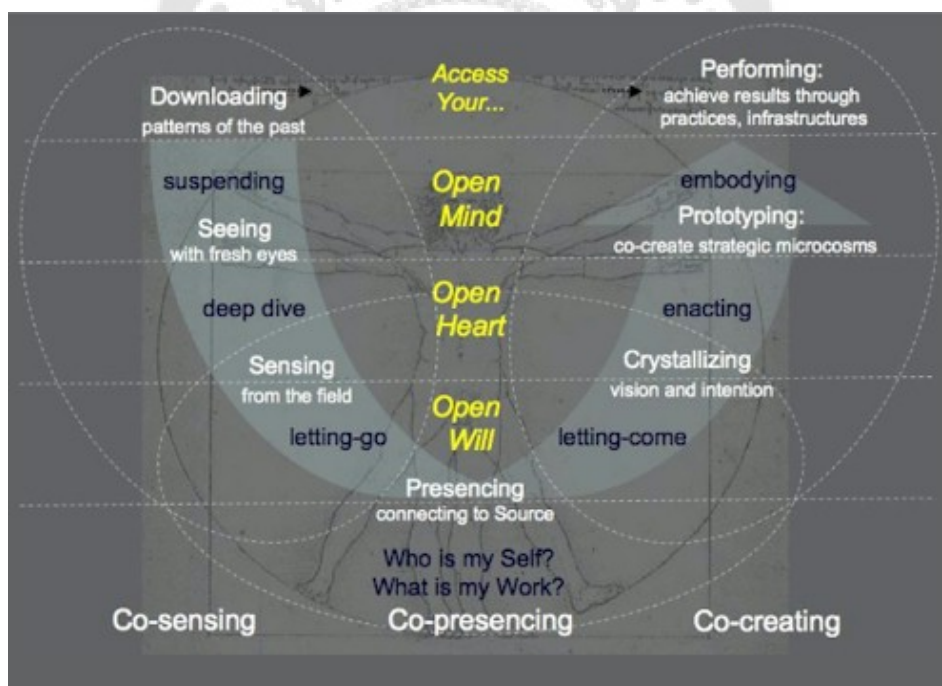
- การเรียนรู้ที่สะท้อนประสบการณ์ในอดีตโดยเริ่มจากการกระทำ (act) สังเกต (observe) จากนั้นจึงสะท้อน (reflect) และผ่านการวางแผนและแสดงออกในรูปการกระทำ (act) ที่กลั่นกรองและพร้อมนำเสนออย่างสมบูรณ์แบบ

- การเรียนรู้จากอนาคต (future) เพื่อเป็นการสร้างสรรค์และเป็นแนวทางในการปฏิบัติ โดยนำอนาคตมาสะท้อนสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ทฤษฎีเป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เกิดภายในตน (inner) ของนักเรียน ระบบการศึกษาในศตวรรษที่ผ่านมาร้อยละ 90 เป็นการเรียนรู้โดยการฟังบรรยายและรับข้อมูลโดยนักเรียนขาดการพิจารณาและสะท้อนตนเองในสิ่งที่ได้เรียนรู้ (self-reflection) การพัฒนาหลักสูตรและองค์ความรู้ต่างๆ ควรเป็นการพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ที่เกิดจากภายในอยากเรียนเพราะอยากรู้ และสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนกับความจริงที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน การศึกษาที่ลุ่มลึก แสวงหาข้อมูลหลากหลาย แท้จริง ก่อให้เกิดความรู้ที่เท่าทัน สร้างสรรค์และนำมาซึ่งความสุขและสันติภาพในสังคม การเรียนรู้ตามทฤษฎี นักเรียนจะเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อนักเรียนมีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองโดยประกอบด้วย 3 ขั้นตอนคือ

1. เปิดความคิด (Open mind) เป็นทักษะพื้นฐานในการรับข้อมูล ข่าวสาร องค์ความรู้ ต่างๆ เปรียบเสมือน IQ ความฉลาดทางสติปัญญาซึ่งเป็นการรับรู้ข้อเท็จจริงโดยผ่านทักษะ กระบวนการสื่อสาร Open mind ทำหน้าที่เช่นเดียวกับร่มชูชีพ ที่จะทำงานก็ต่อเมื่อกางออก ดังนั้น นักเรียนจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่ตื่นรู้และมีสติอยู่เสมอ

2. เปิดใจ (Open Heart) เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์เปรียบเสมือน EQ (Emotion Quotient) ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นความสามารถในการเข้าใจและอยู่ร่วมกับผู้อื่นใน สถานการณ์ต่างๆ Open heart เปรียบดังการสวมรองเท้าของผู้อื่นซึ่งอาจจะไม่พอดีกับตัวเอง เมื่อ อยู่ในสถานการณ์ที่จำเป็นต้องสวมก็จะต้องพยายามปรับตัวและยอมรับสภาพ ผลกระทบที่เกิดขึ้น เช่นเดียวกับการอยู่ร่วมกันในสังคมจะต้องรู้จักปรับตัวและพัฒนาตนเองให้อยู่ในสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้อย่างมีความสุขและนำมาซึ่งสันติภาพในสังคม

3. เปิดพลังความมุ่งมั่น (Open Will) เป็นความสามารถในการรับรู้ถึงสภาพความเป็น จริตการเข้าใจตนเอง (self) เปรียบดัง SQ (spiritual intelligence) ความฉลาดทางจิตวิญญาณ เป็น พื้นฐานการยอมรับสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง (the letting go and letting come)

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างของทฤษฎียู

ที่มา: Jonathan Reams. 2007: 241-243

การศึกษาตามทฤษฎียู (Theory U) เน้นการเรียนรู้ที่เกิดจากภายในนักเรียนเชื่อมโยง ความรู้ที่ได้เรียนกับความจริงในโลกปัจจุบันการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักเรียนวิเคราะห์พิจารณา สิ่งต่างๆ อย่างลุ่มลึก ตลอดจนแสวงหาแหล่งการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนานักเรียนไปสู่จุดมุ่งหมายความ

สงบสุขอย่างแท้จริง ทฤษฎีนี้ ได้นำเสนอหลักในการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ (Learning Environment) ดังตาราง 4

ตาราง 4 บรรยากาศในการเรียนรู้

ความรู้ / สติปัญญา	K1 Non-reflective knowledge ความรู้ที่ไม่มีการ สะท้อนตนเอง	K2 Self –reflective knowledge ความรู้ที่นักเรียนได้รับรู้ ผลจากการกระทำของ ตน	K3 Self –transcending knowledge ความรู้ที่นักเรียน สามารถทำให้เกิด คุณภาพขึ้นใหม่
Open Mind (IQ) ชัดเจน/ หลากหลาย ทันเหตุการณ์	การบรรยาย การให้ความรู้และการเติม เต็มข้อมูล	การฝึกฝนอบรม การฝึกหัดโดยมีข้อมูล ย้อนกลับ	การฝึกความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาความคิด สร้างสรรค์
Open Heart (EQ) ทำให้เป็น รูปร่าง ความ หลากหลาย ทางสังคม	การทดลอง โครงการ การ ภาวนาจิต การเดิน จงกรม การสำนึกรับรู้สิ่ง ต่าง	การศึกษารายกรณีใน คลินิก การให้ข้อมูล ย้อนกลับในการทำ กิจกรรม การให้ข้อมูล ย้อนกลับเกี่ยวกับการ สร้างความรู้ภายในตนเอง	การพูดในที่ประชุม การ แสดงออกถึงความรู้ที่อยู่ ภายในตนการนำเสนอ บันดาลใจสู่การปฏิบัติ
Open Will (SQ) การก่อเกิดสิ่ง ที่ได้เรียนรู้ให้ ปรากฏขึ้นมา โดยมีความ หลากหลาย	การฝึกฝนตนเองในการ ครุ่นคิด พิจารณา ตรึก ตรองถึงสิ่งต่างๆอย่าง ลึกซึ้ง เช่นการดำรงอยู่ ของชีวิตมนุษย์	การฝึกพิจารณาในทางที่ ย้อนกลับ เชื่อมโยง ความคิดที่ย้อนกลับไปมา ในมุมต่างๆเช่น การใช้ สุนทรียะสนทนา	การฝึกปฏิบัติเพื่อนำไปสู่ ความสงบอย่างแท้จริง เช่น การอยู่ในห้องเงียบ การฝึกด้านจิตปัญญา ศึกษา

สภาพการศึกษาในปัจจุบันยังคงใช้รูปแบบการฟังบรรยาย (lecturing) และการฝึกอบรม (training) นักเรียนขาดศักยภาพในการคิดวิเคราะห์ และสร้างสรรค์ผลงานตลอดจนอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมการปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามแนวทางของทฤษฎียูจึงจะต้องประกอบด้วย

- ความรู้ในศาสตร์ที่ศึกษาอย่างลึกซึ้ง (science)
- การมีสติและสำนึกรู้ว่าเป็นใคร กำลังทำอะไรอยู่ (consciousness)
- ความลึกซึ้งในศาสตร์ที่ศึกษาตลอดจนการเชื่อมโยงตนในอดีตและในอนาคต

(profound) ผลลัพธ์คือกระบวนการทางปัญญา (process) และความคิด (thought) ซึ่งจะให้นักเรียนได้พัฒนาทั้งความรู้และความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ที่เปี่ยมด้วยความสุขที่แท้จริง

ขั้นตอนการเรียนรู้ตามแนวทางของทฤษฎียู (Theory U) แบ่งออกเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. Downloading เป็นปัจจัยนำเข้าซึ่งเป็นการเปิดรับ (Open mind) ข้อมูล วิชาความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ที่ผ่านมาโดยสิ่งที่เราต้องคำนึงคือเราต้องแยกข้อมูลที่เราได้รับรู้และความคิดของออกจากกัน พยายามรับข้อมูลโดยปราศจากเสียงทั้ง 3 ที่เป็นอคติอยู่ภายในตน อุปสรรคที่เกิดขึ้นในการรับข้อมูลก็คือการเชื่อในสิ่งที่ได้เห็น การพูดในสิ่งที่คิด การมองในสิ่งที่ได้กระทำมา สิ่งนี้นักเรียนควรจะทำในขั้นตอนนี้คือการหยุดเพื่อรับข้อมูล ข้อเท็จจริงต่างๆ เท่านั้น

2. Seeing เป็นขั้นตอนที่เราจะต้องใช้เลือกและใช้ดุลยพินิจในการรับข้อมูลที่ผ่านมา เพราะความจริงหรือข้อมูลบางอย่างมิได้มีเพียงด้านเดียว หลังจากที่รับข้อมูลแล้วสิ่งที่เราควรจะต้องพัฒนาก็คือ

- การตั้งจุดมุ่งหมายและสร้างความมุ่งมั่นในสิ่งที่รับรู้ นอกจากนี้ในการฟังข้อมูลใด ๆ ก็ตามสิ่งที่สำคัญไม่ใช่เป็นคำตอบแต่เป็นคำถามเนื่องจากคำถามทั้งหลายมิได้มีเพียงคำตอบเดียว

- สร้างบริบทที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ได้รับรู้เชื่อมโยงความรู้กับแหล่งข้อมูลและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้รับในแต่ละแหล่ง

- ห้อยแขวนในสิ่งที่ได้รับรู้โดยไม่ด่วนตัดสินใจและพยายามสร้างแรงบันดาลใจความมุ่งมั่นที่จะค้นพบ

- การสร้างสุนทรียสนทนาโดยการสร้างพื้นที่ให้ทุกคนสามารถแลกเปลี่ยนพูดคุย โดยมีการจัดกิจกรรมที่ประกอบด้วย การรับฟัง concept และตัวอย่างข้อมูลต่างๆ ร่วมกัน เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างกันและขั้นตอนท้ายสุดคือรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการตัดสินใจร่วมกัน

3. Sensing เป็นขั้นตอนที่เรียกว่าเป็นการเปิดใจ (Open Heart) เป็นการเชื่อมโยงสิ่งที่ได้รับรู้และสนใจกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมด มีการสังเกตและมีการเชื่อมโยงระหว่างผู้สังเกตและถูกสังเกตมีการหลอมรวมกันโดยเริ่มต้นที่ตนเองโดยการมองตัวเองเพื่อเปิดใจรับข้อมูลจากผู้อื่น มนุษย์ไม่ได้พูดคุยกันแต่การพูดคุยเป็นการแสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีความคิดร่วมกันใน ขั้นตอนของการ sensing ประกอบไปด้วย การเข้าถึงถึงข้อมูลที่ได้รับเพื่อให้เกิดการตระหนักรู้โดยตนเอง

ต่อจากนั้นจึงพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น ทำความเข้าใจกับความจริงหรือสิ่งที่ค้นพบ จากนั้นจึงเข้าไปค้นหาให้ลึกกว่าในขั้นตอนแรกเพื่อให้เกิดปัญญาพิจารณาสิ่งต่างๆ ได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่ง สิ่งที่ได้รับจากขั้นตอนนี้ก็คือปัญญาที่เกิดขึ้นจากจิตที่ใคร่ครวญ สิ่งที่ได้รับไม่เพียงแต่เป็นข้อมูลจากการสังเกตเท่านั้นแต่เป็นการเข้าใจโลกและเข้าใจชีวิต

4. Presenting เป็นขั้นตอนของการเชื่อมโยงข้อมูลที่ผ่านกระบวนการที่เกิดจากภายในเป็นการเชื่อมโยงที่เตรียมพร้อมเพื่อที่จะเริ่มต้น โดยอาศัยแหล่งข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบันอดีต เพื่อก้าวไปข้างหน้าเป็นสภาวะที่จิตและปัญญาทำงานผสาน

5. Crystallizing เป็นขั้นตอนของการจินตนาการและความมุ่งมั่น ตกผลึกแห่งความรู้ มุ่งสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ที่ได้เรียนรู้ในอนาคตที่ต้องการให้ปรากฏขึ้น Crystallizing เป็นขั้นตอนการหยุดเพื่อเชื่อมโยงถึงแหล่งข้อมูลที่ผ่านมาและพยายามหาความหมายของสิ่งที่ จินตนาการและมุ่งมั่นเพื่อให้เกิดภาพที่ชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อที่จะได้ภาพหรือข้อมูลที่จะใช้เป็นแบบอย่างต่อไป

6. Prototyping เป็นขั้นตอนแรกในการที่จะค้นคว้าสร้างสรรค์โดยการทดลอง เป็นการพยายามที่จะก้าวไปข้างหน้าโดยมีการเชื่อมโยงและการสื่อสาร 3 ทางคือ

- การเชื่อมโยงกับสิ่งที่เหนือกว่าเป็นการเชื่อมโยงกับแรงบันดาลใจ เป็นการจุดประกายแห่งความฝันเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจที่จะก้าวไปข้างหน้า
- การเชื่อมโยงในระดับเดียวกันได้แก่การฟังข้อมูลย้อนกลับจากบริบทแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อเรื่องที่ศึกษา หรือสิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับทั้งทางด้านสังคม ตัวบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและตรงกับความต้องการ
- การเชื่อมโยงข้อมูลจากระดับที่ต่ำกว่าหรือข้อมูลที่อยู่ภายในเพื่อเกิดการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างแนบแน่น

7. Performing and Practice คือการสร้างสรรค์ให้เกิดขึ้นในทางที่งดงาม การสร้างสรรค์วิธีการต่างๆ ที่ทำให้เกิดการพัฒนา ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ และมุ่งมั่นที่จะพัฒนาทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานมาจากการสำนึก การเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตน และมีความภูมิใจในตนเองและมีความปีติในสิ่งที่เกิดขึ้น และเหนืออื่นใดก็คือการที่เป็นคนดีและมีวิจรรย์ญาณในการพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่สิ่งที่งดงาม

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่สามารถพัฒนานักเรียนให้พัฒนาการคิดอย่างมีวิจรรย์ญาณและเกิดความสุขในการเรียนรู้ โดยผ่านทักษะกระบวนการสื่อสาร ที่นักเรียนจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่ตื่นรู้และมีสติอยู่เสมอเปิดใจ รับรู้ว่าตนเองเป็นใคร กำลังทำอะไร เปิดพลังความมุ่งมั่น เข้าใจตนเอง มีความฉลาดทางจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นพื้นฐานการยอมรับสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริงเชื่อมโยงตนในอดีตและในอนาคตผลลัพธ์คือกระบวนการทางปัญญา ตลอดจนความคิดซึ่งจะทำให้ให้นักเรียนได้พัฒนาทั้งความรู้และความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์จากภายในที่เปี่ยมด้วยปัญญา

จากแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ที่กล่าวมา สามารถนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความสุขในการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ได้ดังตาราง 5

ตาราง 5 แสดงการสังเคราะห์ทฤษฎีเพื่อนำไปใช้ในการกำหนดขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่	หลักการ/แนวคิด	ที่มาของแนวคิด	ลักษณะของกิจกรรม
1 ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ (Share and Show)	- การปรับโครงสร้างทางปัญญาต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิม - การเปิดโอกาสให้ได้รับประสบการณ์และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น	ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget)	เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ครูนำเสนอข้อมูลความรู้ที่สอดคล้องหรือสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของนักเรียนและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิมของตน
2 ขั้นทำความเข้าใจและสะท้อนผล (Understand and Reflection)	- การถ่ายทอดเหตุการณ์หรือประสบการณ์โดยใช้สัญลักษณ์หรือภาษาเพื่อแสดงให้เห็นถึงความคิด - การเรียนรู้เกิดจากการรับข้อมูลอย่างมีความหมาย	- ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (Bruner)	เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนทำความเข้าใจกับข้อมูลความรู้ใหม่ ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ และสะท้อนผลที่เกิดจากค้นคว้านั้นต่อครูและเพื่อน
3 ขั้นสร้างความรู้ (Knowledge Organizing)	- การเรียนรู้เกิดจากการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง การสร้างความรู้และความคิดรวบยอดด้วยตนเอง	ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (Bruner)	เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ จนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง

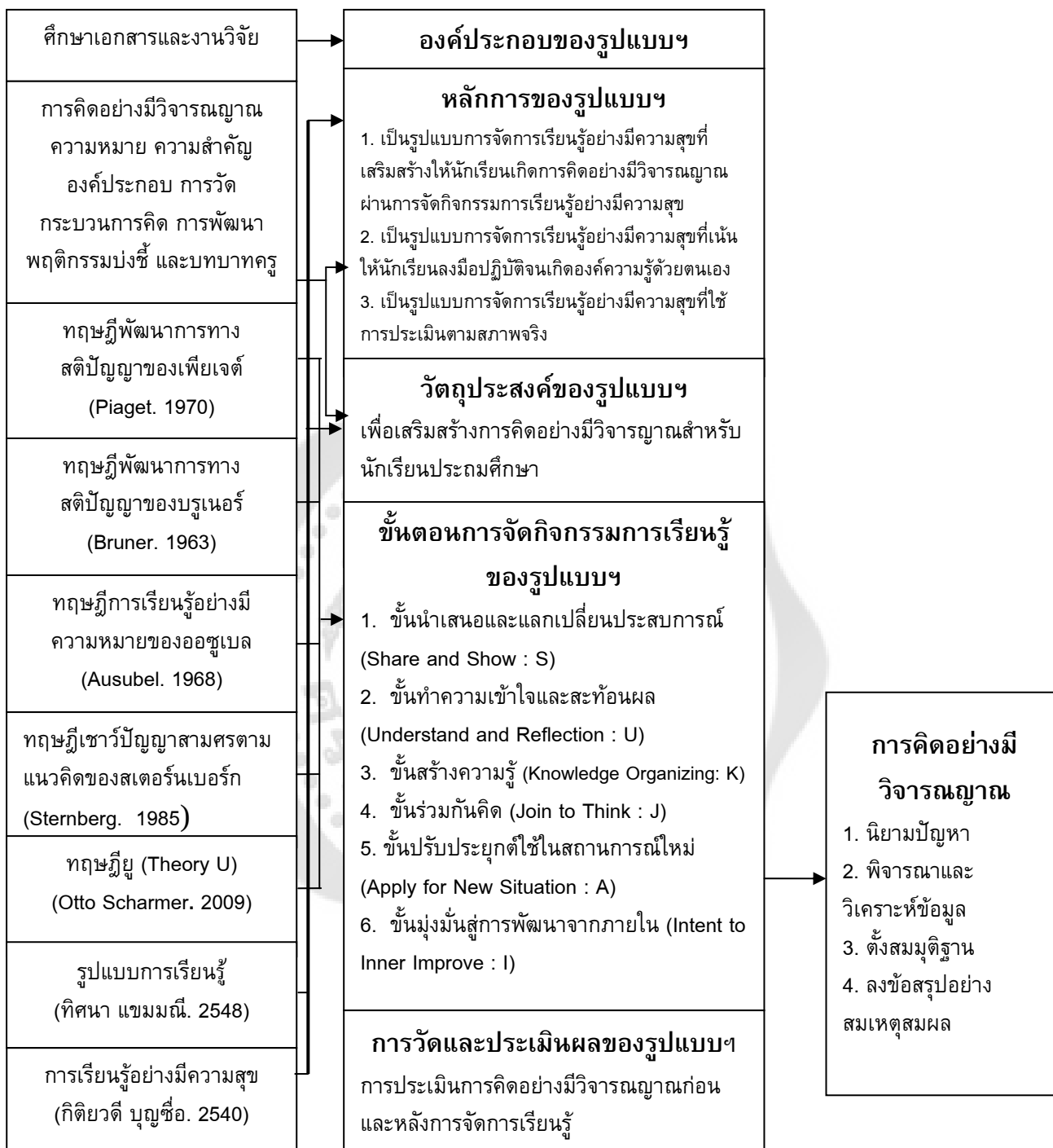
ตาราง 5 (ต่อ)

ขั้นที่	หลักการ/แนวคิด	ที่มาของแนวคิด	ลักษณะของกิจกรรม
4 ขั้นร่วมกันคิด (Join to Think)	- การเรียนรู้ที่ต้องสัมพันธ์กับสิ่งที่เรียนรู้มาแล้วหรือประสบการณ์เดิม นักเรียนมีโอกาสค้นหาเหตุผลอย่างอิสระ - การเรียนรู้เกิดจากการเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ในสถานการณ์อื่น	ทฤษฎีการเรียนรู้ของออสซูเบล (Ausubel)	เป็นการจัดการเรียนที่ให้ผู้เรียนได้แบ่งกลุ่ม แลกเปลี่ยน และร่วมกันคิดจากสถานการณ์ที่กำหนดให้
5 ขั้นปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Apply for New Situation)	- เซาร์ปัญญาเกิดจากความสามารถในการเรียนรู้จากประสบการณ์ - องค์ประกอบด้านการปรับความคิด เป็นกระบวนการคิด สังการ ซึ่งประกอบด้วยการประมวลความรู้ คิดแก้ปัญหา วางแผนติดตามและประเมินผลเพื่อให้งานนั้นดำเนินไปอย่างถูกต้อง - การตกผลึกความรู้และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่ได้เรียนรู้	- ทฤษฎีเซาร์ปัญญาสามศตรตามแนวคิดของสเตอร์นเบอร์ก - ทฤษฎียู (Theory U)	เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนกำหนดสถานการณ์ใหม่ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้และแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ใหม่

ตาราง 5 (ต่อ)

ขั้นที่	หลักการ/แนวคิด	ที่มาของแนวคิด	ลักษณะของกิจกรรม
6 ขั้นมุ่งมั่นสู่การพัฒนาจากภายใน (Intent to Inner Improve)	- การใช้ดุลยพินิจในการรับข้อมูลและเชื่อมโยงความรู้กับแหล่งข้อมูลอื่นที่หลากหลาย การเปิดใจรับข้อมูลจากผู้อื่น - การเชื่อมโยงข้อมูลผ่านกระบวนการเกิดขึ้นได้จากภายใน - การค้นคว้า สร้างสรรค์และเชื่อมโยงจะทำให้เกิดความรู้ที่แน่นหนา - เปิดความคิดสร้างสรรค์ พัฒนาปัญญา เข้าใจการรับรู้แห่งตนและเข้าใจผู้อื่น	ทฤษฎี (Theory U)	เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสรุปองค์ความรู้ที่พัฒนาจากภายในที่เกิดขึ้นจากการเรียน และสะท้อนผลออกมาในรูปของการเขียน การเล่า หรือการอภิปราย รวมถึงแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนและการพัฒนาตนเองที่เกิดขึ้นจากการเรียน

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา แบ่งขั้นตอนการดำเนินการเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาไปใช้

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย นำเสนอรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียน

1.1 วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดนิยาม องค์ประกอบของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

1.2 วิธีดำเนินการ

1.2.1 ศึกษา นิยาม องค์ประกอบของความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากเอกสาร และงานวิจัยเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

1.2.2 กำหนดนิยามและองค์ประกอบของกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยได้สรุปเป็นองค์ประกอบของกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

1) การนิยามปัญหา หมายถึง ความสามารถในการบอกประเด็นสำคัญ หรือสาระสำคัญ ของข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้

2) การพิจารณาและวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง ความสามารถในการบอกถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลว่าข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริงหรือเป็นข้อคิดเห็น ข้อมูลใดเกี่ยวข้องกับปัญหา

หรือไม่เกี่ยวข้องกับปัญหา ข้อมูลใดมีความน่าเชื่อถือและข้อมูลใดไม่น่าเชื่อถือ โดยพิจารณาจากข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้

3) การตั้งสมมติฐาน หมายถึง ความสามารถในการบอกแนวทางความเป็นไปได้และเป็นไปไม่ได้ของปัญหาหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยพิจารณาจากข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้

4) การลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาหาข้อสรุปได้อย่างเหมาะสม และบอกเหตุผลที่นำมาสู่การตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยพิจารณาจากข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้

ขั้นที่ 2 กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

2.1 วัตถุประสงค์

เพื่อกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข และการเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 วิธีดำเนินการ

2.2.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

2.2.2 ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 5 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คือ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีด้านการศึกษาและเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ในระดับประถมศึกษา 10 ปีขึ้นไป เกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

2.2.3 ผู้วิจัยสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอน

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนอย่างมีความสุข และนำมาสร้างเป็นข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ได้ดังนี้

การจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

แนวทางการจัดการเรียนรู้

แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนมีความสุข ได้แก่

1) กิจกรรมมีความหลากหลาย สนุกสนานเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วม จูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียน

2) นักเรียนมีโอกาสได้เลือกเรียนตามความถนัด และความสนใจของตนเอง

3) กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนทบทวนความรู้ที่เป็นประสบการณ์เดิม และนำมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่

4) ความรู้ที่เรียนสามารถเชื่อมโยงและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

5) มีการใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นและจูงใจนักเรียน

6) การมอบหมายชิ้นงานมีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนที่มีแตกต่างกันได้ทำงานตามความถนัดและความสนใจ

คุณลักษณะของครู

คุณลักษณะของครูที่ทำให้นักเรียนมีความสุข ได้แก่

1) ครูมีความเมตตา จริงใจ และเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง

2) ครูมีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน และยอมรับในความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน

3) ครูมีความยุติธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน

4) ครูใจดี ให้กำลังใจ และมีความเป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียน

5) ครูเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และตั้งใจจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างดี

บรรยากาศในชั้นเรียน

บรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความสุขในการเรียน ได้แก่

1) ในชั้นเรียนมีบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน มีการช่วยเหลือและทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียน

2) มีการอภิปรายและเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกัน

3) ครูจัดบรรยากาศกระตุ้นให้เกิดการคิด เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกคิด ทั้งการคิดเดี่ยวและคิดรวมกันเป็นกลุ่ม

4) การจัดบรรยากาศที่เอื้อให้เกิดอิสระในการทำงาน นักเรียนได้ทำงานตามรูปแบบที่ตนเองถนัด

การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

แนวทางการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนมีความสุข ได้แก่

1) การวัดและประเมินผลมีรูปแบบที่หลากหลาย

2) มีการวัดและประเมินผลตลอดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้ง ก่อน ระหว่าง และหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3) การวัดและประเมินผลใช้ผู้ประเมินที่หลากหลาย นักเรียนมีโอกาสได้ประเมินตนเองในการเข้าร่วมกิจกรรม ประเมินผลงานตนเอง และประเมินเพื่อน

4) การวัดและการประเมินผลมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาผู้เรียน มีใช้การวัดและประเมินเพื่อตัดสินผู้เรียน

5) มีการสะท้อนผลการประเมินเพื่อให้ผู้เรียนนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาตนเอง

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมี วิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

ประกอบด้วยขั้นต่าง ๆ ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมี
วิจารณญาณสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

1.1 วัดอุปสรรค

1.1.1 เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความ
ความสุข

1.1.2 เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขเพื่อเสริมสร้างเพื่อ
เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

1.2 วิธีดำเนินการ

1.2.1 วิเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อนำผลจาก
การศึกษาทั้งหมดมาสังเคราะห์กรอบองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจาก
การสังเคราะห์เบื้องต้นพบว่าองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย หลักการ
วัดอุปสรรค ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล

1.2.2 วิเคราะห์สาระสำคัญของแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการกำหนดกรอบ
แนวคิดในสังเคราะห์สาระขององค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้าง
การคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

1.2.3 สร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมี
วิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา จากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

1. เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างให้นักเรียนเกิดการคิดอย่าง
มีวิจารณญาณผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสุข

2. เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจนเกิด
องค์ความรู้ด้วยตนเอง

3. เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่ใช้การประเมินตามสภาพจริง วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยมีองค์ประกอบ
ของกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

1. การนิยามปัญหา หมายถึง ความสามารถในการบอกประเด็นสำคัญ หรือสาระสำคัญของข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้
2. การพิจารณาและวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง ความสามารถในการบอกถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลว่าข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริงหรือเป็นข้อคิดเห็น ข้อมูลใดเกี่ยวข้องกับปัญหาหรือไม่เกี่ยวข้องกับปัญหา ข้อมูลใดมีความน่าเชื่อถือและข้อมูลใดไม่น่าเชื่อถือ โดยพิจารณาจากข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้
3. การตั้งสมมติฐาน หมายถึง ความสามารถในการบอกแนวทางความเป็นไปได้และเป็นไปได้ไม่ได้ของปัญหาหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยพิจารณาจากข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้
4. การลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาหาข้อสรุปได้อย่างเหมาะสม และบอกเหตุผลที่นำมาสู่การตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยพิจารณาจากข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมี
วิจารณญาณ ประกอบด้วยขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1. **ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share and Show)** เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ครูนำเสนอข้อมูล ความรู้ที่สอดคล้องหรือสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของนักเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิมของตน มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่กระตุ้นและจูงใจนักเรียนและให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยมีที่มาจากแนวคิด การปรับโครงสร้างทางปัญญาต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมและการเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ในอดีต
2. **ขั้นทำความเข้าใจและสะท้อนผล (Understand and Reflection)** เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนทำความเข้าใจกับข้อมูลความรู้ใหม่ ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ และสะท้อนผลที่เกิดจากค้นคว้านั้นต่อครูและเพื่อน มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน โดยมีที่มาจากแนวคิด การเรียนรู้เกิดจากการรับข้อมูลอย่างมีความหมาย การใช้ดุลยพินิจในการรับข้อมูลและเชื่อมโยงความรู้กับแหล่งข้อมูลอื่นที่หลากหลาย การเปิดใจรับข้อมูลจากผู้อื่น
3. **ขั้นสร้างความรู้ (Knowledge Organizing)** เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ตามความถนัดและความสนใจ จนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมและเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง โดยมีที่มาจาก

แนวคิดที่ว่า การเรียนรู้เกิดจากการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านกระบวนการเกิดขึ้นจากภายใน

4. **ขั้นร่วมกันคิด (Join to Think)** เป็นการจัดการเรียนที่ให้นักเรียนได้แบ่งกลุ่ม แลกเปลี่ยน และร่วมกันคิด จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ ครูเป็นผู้จัดบรรยากาศกระตุ้นให้เกิดการคิด เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกคิดทั้งการคิดเดี่ยวและคิดรวมกันเป็นกลุ่ม โดยมีที่มาจากแนวคิดการจัดการเรียนรู้ควรให้นักเรียนมีโอกาสดิหาเหตุผลอย่างอิสระ องค์ประกอบกระบวนการแสวงหาความรู้อาศัยกระบวนการคัดเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้ใหม่จนเกิดการตกลึกความรู้และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่ได้เรียนรู้ได้

5. **ขั้นปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Apply for New Situation)** เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนกำหนดสถานการณ์ใหม่ให้กับนักเรียนเพื่อให้เรียนนำความรู้ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้และแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ใหม่ภายใต้บรรยากาศการเรียนแบบร่วมมือมีการช่วยเหลือและทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียน โดยมีที่มาจากแนวคิดที่ว่า การค้นคว้า สร้างสรรค์และเชื่อมโยงทำให้เกิดให้เกิดความรู้ที่ถูกต้องชัดเจน

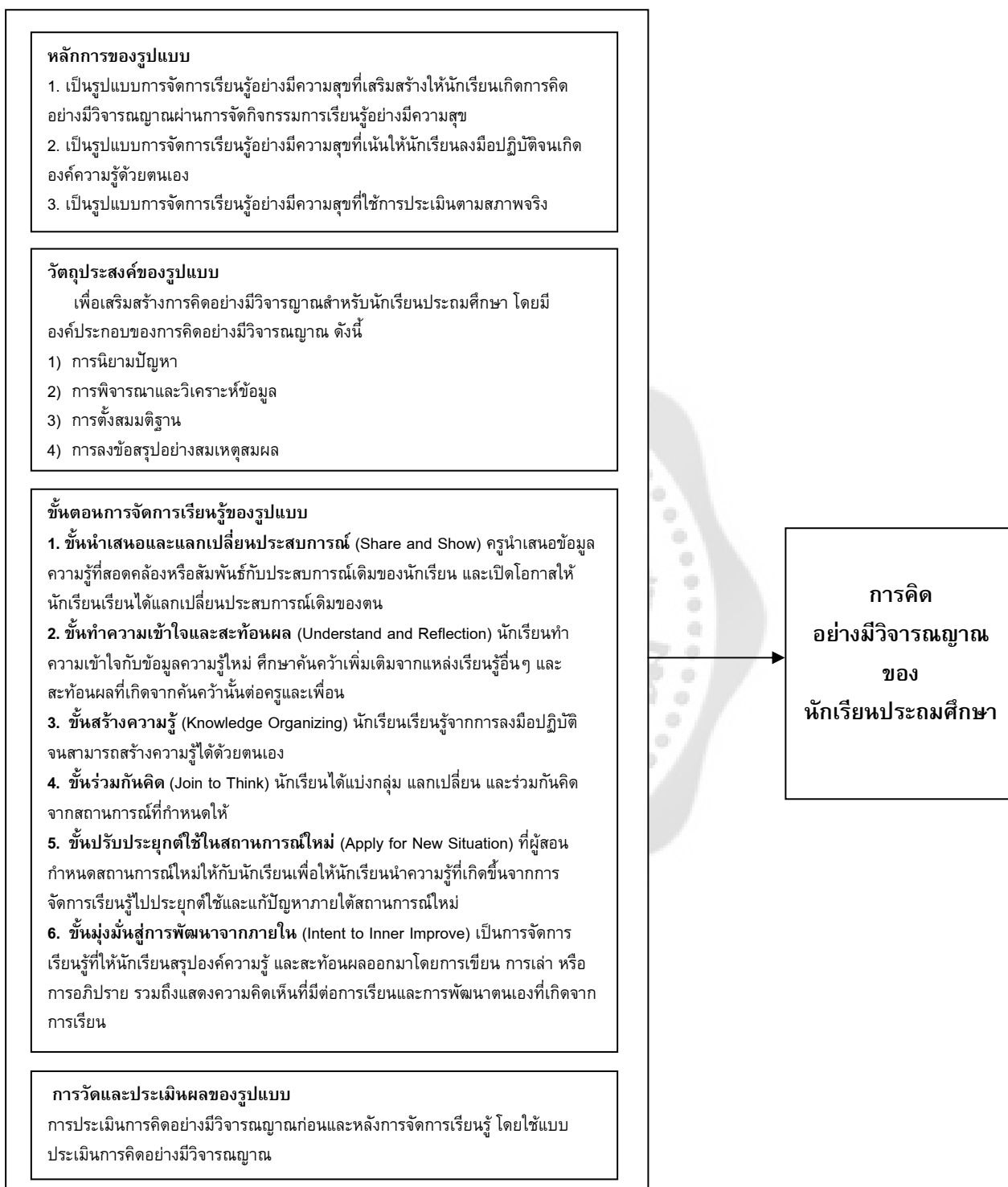
6. **ขั้นมุ่งมั่นสู่การพัฒนาจากภายใน (Intent to Inner Improve)** เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนสรุปองค์ความรู้ และสะท้อนผลออกมาตามโดยการเขียน การเล่า หรือการอภิปราย รวมถึงแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนและการพัฒนาตนเอง โดยใช้รูปแบบของการสะท้อนผลที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้สะท้อนผลตามความถนัดของตนเอง โดยมีที่มาจากแนวคิดที่ว่า การถ่ายทอดเหตุการณ์หรือประสบการณ์โดยใช้สัญลักษณ์หรือภาษาเพื่อ แสดงให้เห็นถึงความคิด การเรียนรู้ที่มีพื้นฐานมาจากการสำนึก การเคารพสิทธิและหน้าที่ของตน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

การวัดและประเมินผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ใช้การวัดและประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) นำผลการประเมินมาพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ใช้วิธีการและเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

- 1) การประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
- 2) การวิเคราะห์แบบบันทึกอนุทินที่เกี่ยวกับความสุขในการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนเขียนตอบข้อคำถามของครู เช่น สิ่งที่ได้เรียนรู้ ข้อดีของตนเอง สิ่งที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข และความรู้สึกที่มีต่อการเรียนลงในแบบบันทึกอนุทินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งการประเมินในลักษณะนี้ทำให้ผู้สอนทราบถึงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ และเป็นการประเมินความคิดจากการเขียนของนักเรียน ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินนี้จะป็นข้อมูลที่จะนำกลับไปใช้ในการพัฒนานักเรียนต่อไป

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

ภาพประกอบ 3 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น

2.1 วัตถุประสงค์

2.1.1 เพื่อตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

2.1.2 เพื่อปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา

2.2 วิธีดำเนินการ

2.2.1 ตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คือ จบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกด้านการศึกษา และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ 10 ปีขึ้นไป และด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 1 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญคือ จบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา มีประสบการณ์การทำวิจัยด้านการวัดและประเมินผลและเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ 5 ปีขึ้นไป ด้วยแบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

2.2.2 ปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความสุขในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ว่ามีความเหมาะสมในการเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความสุขในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาหรือไม่ พร้อมสอบถามความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปขอให้ผู้วิจัยพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสม ความสอดคล้องและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งการแปลผลค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ใช้เกณฑ์ ดังนี้ (วิเชียร เกตุสิงห์. 2538: 8-11) ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 ระดับมากที่สุด; 2.50-4.49 ระดับมาก; 2.50-3.49 ระดับปานกลาง; 1.50-2.49 ระดับน้อย; 1.00-1.49 ระดับน้อยที่สุด

ผลการตรวจสอบ ดังแสดงไว้ในตาราง 7 – 8

ตาราง 6 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ข้อ	รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD.	ผลการประเมิน
1.	ทฤษฎี แนวคิด และหลักการที่นำมาใช้เหมาะกับการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา	4.20	0.56	มาก
2.	หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความชัดเจนสามารถนำไปใช้ได้จริง	4.20	1.36	มาก
3.	วัตถุประสงค์เหมาะสมและสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.00	1.20	มาก
4.	วัตถุประสงค์มีความชัดเจน วัดและประเมินผลได้	4.00	1.20	มาก
5.	วัตถุประสงค์มีประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียน	4.20	1.36	มาก
6.	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แสดงถึงการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุข	3.80	0.96	มาก
7.	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แสดงถึงการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	4.40	0.64	มาก
8.	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้มีความชัดเจนและ สามารถปฏิบัติได้จริง	4.40	0.64	มาก
9.	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้มีกิจกรรมที่น่าสนใจ เหมาะสมกับนักเรียน	4.20	0.56	มาก
10.	การเรียงลำดับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	4.20	0.56	มาก
11.	การวัดและประเมินผลสอดคล้องกับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	4.00	1.20	มาก
12.	การวัดและประเมินผลมีความชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง	3.8	1.36	มาก
	เฉลี่ย	4.12	0.97	มาก

จากตารางที่ 7 พบว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$, SD. = 0.97) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แสดงถึงการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้มีความชัดเจนและ สามารถปฏิบัติได้จริง มีระดับสูงที่สุด ($\bar{X}=4.40$, SD. =0.64) ส่วนขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แสดงถึงการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขและการวัดและประเมินผลมีความชัดเจนสามารถปฏิบัติได้จริง มีระดับต่ำที่สุด ($\bar{X}=3.80$, SD. =0.96)

ตาราง 7 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ข้อ	รายการประเมิน	ดัชนีความ สอดคล้อง
1.	ทฤษฎี แนวคิดและหลักการที่นำมาใช้กับสภาพปัญหา	0.80
2.	ทฤษฎี แนวคิดและหลักการที่นำมาใช้กับรูปแบบการจัดการเรียนรู้	0.80
3.	ทฤษฎี แนวคิดและหลักการที่นำมาใช้กับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	0.80
4.	สภาพปัญหากับหลักการรูปแบบการจัดการเรียนรู้	0.80
5.	หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับวัตถุประสงค์ของรูปแบบ การจัดการเรียนรู้	0.80
6.	วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับขั้นตอนการจัด การเรียนรู้	0.8
7.	ความสอดคล้องของแต่ละขั้นตอนการจัดการเรียนรู้	1.00
8.	วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับ การวัดและ ประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้	0.80

จากตารางที่ 8 พบว่า ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทุกรายการมีค่าดัชนีความสอดคล้องในระดับที่มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันว่าแต่ละขั้นตอนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกัน

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎี และหลักการที่นำมาใช้ในการออกแบบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ควรเพิ่มเติมแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข
2. หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ต้องการให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขด้วยหรือไม่
3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมตามหลักการและทฤษฎีที่นำมาใช้ แต่อย่างไรก็ตามการนำไปทดลองใช้หรือปฏิบัติจะช่วยให้รูปแบบการเรียนรู้นี้มีความเหมาะสมมากขึ้น
4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้อยังไม่แสดงถึงการเรียนรู้อย่างมีความสุขได้อย่างชัดเจน
5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบฯ นี้ อาจจะต้องคำนึงถึงระยะเวลาให้มีความเหมาะสมในการดำเนินกิจกรรมแต่ละขั้นตอนด้วย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เสริมสร้าง
การคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นที่ 3 สร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

3.1 วัตถุประสงค์

3.1.1 เพื่อสร้างเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

3.1.2 เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

3.1.3 เพื่อปรับปรุงเครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เครื่องมือประกอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้ จำแนกตามวัตถุประสงค์การใช้งาน ดังนี้

1) เครื่องมือประกอบจัดการการเรียนรู้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้

2) เครื่องมือประเมินประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย แบบ

ประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบบันทึกอนุทิน

มีรายละเอียดในการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมือ ดังนี้

1) แผนการจัดการเรียนรู้

มีรายละเอียดในการสร้างและตรวจสอบความเหมาะสม ดังนี้

1.1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

2551 และหลักสูตรการสถานศึกษา โรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ (อนุบาลเมืองสมุทรปราการ) สารการเรียนรู้
สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ถึงขอบข่ายของมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด หน่วยการเรียนรู้
และเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้
จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ 18 ชั่วโมง ดังนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักธรรมประจำใจ จำนวน 4 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การปกครอง จำนวน 4 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 ชั่วโมง

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เศรษฐศาสตร์ จำนวน 7 ชั่วโมง

1.2) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ให้สอดคล้อง
กับตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1.3) จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละหน่วย ประกอบด้วย ชื่อ

หน่วยการเรียนรู้ เวลาที่ใช้ สำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ สารการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัด
กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้/แหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผลและบันทึกผลหลังการจัดการ
เรียนรู้ ได้แก่ ผลการจัดการเรียนรู้ ปัญหา/อุปสรรค และแนวทางแก้ไข/ข้อเสนอแนะ

1.4) ประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผู้เชี่ยวชาญ
ด้านการจัดการเรียนรู้ จำนวน 3 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คือ จบการศึกษาระดับ
ปริญญาโทหรือปริญญาเอกด้านการศึกษา และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ 10 ปี

ขึ้นไป พิจารณาในด้านเนื้อหา ข้อความ และภาษาที่ใช้ รวมทั้งความสอดคล้องของกิจกรรมการเรียนรู้กับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยพิจารณาตามแบบประเมินความเหมาะสม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่ สอดคล้อง ไม่แน่ใจ ไม่สอดคล้อง ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาพิจารณาจากดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruence) หรือ IOC เมื่อค่า IOC ข้อใด ต่ำกว่า 0.5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงต่อไป

2) แบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.1) แบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณใช้สำหรับการประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับประถมศึกษาก่อนการเรียนรู้ และหลังการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาทฤษฎี เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีลักษณะเป็นแบบประเมินที่กำหนดสถานการณ์จำนวน 30 ข้อ มี 4 ตัวเลือก ลักษณะของแบบประเมินจะกำหนดเป็นสถานการณ์ปัญหาให้นักเรียนพิจารณา โดยมีข้อคำถามมีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยแต่ละสถานการณ์จะเกี่ยวข้องความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ คือ การนิยามปัญหา การพิจารณาและวิเคราะห์ข้อมูล การตั้งสมมติฐาน และการลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล

2.2) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงพื้นผิว (Face Validity) โดยนำ

แบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 30 ข้อ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้จำนวน 2 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ คือ จบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกด้านการศึกษา และเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ 10 ปีขึ้นไป และด้านการวัดและประเมินผลจำนวน 1 คน โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญคือ จบการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอกด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา มีประสบการณ์การทำวิจัยด้านการวัดและประเมินผลและเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการจัดการเรียนรู้ 5 ปีขึ้นไป ทำการตรวจสอบชัดเจนของข้อคำถามและภาษาที่ใช้ ความเหมาะสมของตัวเลือก และความสอดคล้องกับจุดประสงค์จากนั้น โดยพิจารณาตามแบบประเมินความเหมาะสม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่ สอดคล้อง ไม่แน่ใจ ไม่สอดคล้อง โดยพิจารณาตามแบบประเมินความเหมาะสม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่ สอดคล้อง ไม่แน่ใจ ไม่สอดคล้อง ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบประเมินความเหมาะสมของแบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณพิจารณาจากดัชนีความสอดคล้อง (Index of congruence) หรือ IOC เมื่อค่า IOC ข้อใด ต่ำกว่า 0.5 ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงต่อไปตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2.3) ผู้วิจัยนำแบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม) จำนวน 102 คน และดำเนินการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

2.3.1) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยวิธีการคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (KR-20) ผลการนำไปทดลองใช้ พบว่า ค่า KR-20 เท่ากับ 0.88

2.3.2) หาค่าความยากง่าย (p) ของแบบวัดเป็นรายข้อซึ่งค่าที่เหมาะสมจะอยู่ในช่วง 0.20-0.80 ผลการนำแบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณไปทดลองใช้ ผู้วิจัยเลือกข้อคำถามที่ค่าความยากง่ายอยู่ในช่วง 0.22-0.77 จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำมาใช้ในแบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.1.3) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบประเมินเป็นรายข้อ ซึ่งข้อคำถามที่ดีจะต้องมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป ผลการนำแบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณไปทดลองใช้ ผู้วิจัยเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนก อยู่ในช่วง 0.21 – 0.63 จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำมาใช้ในแบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

3) แบบบันทึกอนุทิน (Journal Writing)

แบบบันทึกอนุทินใช้สำหรับการวิเคราะห์เกี่ยวกับความสุขในการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนเขียนตอบข้อคำถามของครู เช่น สิ่งที่ได้เรียนรู้ ข้อดีของตนเอง สิ่งที่ต้องการการปรับปรุงแก้ไขและความรู้สึกที่มีต่อการเรียนลงในแบบบันทึกอนุทินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งการประเมินในลักษณะนี้ทำให้ผู้สอนทราบถึงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ และเป็นการประเมินความคิดจากการเขียนของนักเรียน ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินนี้จะเป็นข้อมูลที่จะนำกลับไปใช้ในการพัฒนานักเรียนต่อไป

ขั้นที่ 4 การศึกษานำร่อง (Pilot Study)

ในขั้นนี้เป็นการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณไปทำการศึกษานำร่อง เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ แล้วจึงนำข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษานำร่องมาปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ก่อนนำไปใช้จริง ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการศึกษานำร่องรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ (อนุบาลเมืองสมุทรปราการ) ปีการศึกษา 2566 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 39 คน ผู้วิจัยทำการศึกษานำร่องจำนวน 1 หน่วยการเรียนรู้ คือ หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 ชั่วโมง ผลการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปศึกษานำร่อง ได้ข้อมูลสำหรับการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในเรื่องเวลาในการจัดกิจกรรม และความเหมาะสมของกิจกรรม ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อ

คนพบต่าง ๆ จากการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้มาปรับปรุงแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาไปใช้ ประกอบด้วย

1. วัตถุประสงค์

เพื่อทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ที่พัฒนาขึ้น

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ (อนุบาลเมืองสมุทรปราการ) ปีการศึกษา 2556 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 40 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม จากห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 4 ห้องเรียน ได้กลุ่มตัวอย่าง 1 ห้องเรียน

3. แบบแผนการทดลอง

การทดลองเพื่อประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขเพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มีการเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณโดยใช้แบบแผนการทดลองแบบ One Group Pretest – Posttest Design

ตาราง 8 แบบแผนการทดลอง

สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
T_1	X	T_2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการทดลอง

- T_1 แทน การสอบก่อนที่จะจัดกระทำการทดลอง
 T_2 แทน การสอบหลังจากที่จัดกระทำการทดลอง
 X แทน การจัดกระทำหรือการให้ตัวแปรทดลอง

และในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์แบบบันทึกอนุทินที่เกี่ยวกับความสุขในการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนเขียนบันทึกอนุทิน ในลักษณะของการเขียนตอบข้อคำถามของครู เช่น สิ่งที่ได้เรียนรู้ ข้อดีของตนเอง สิ่งที่ต้องการการปรับปรุงแก้ไขและความรู้สึกที่มีต่อการเรียนลงในแบบบันทึกอนุทินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งนักเรียนจะทำการบันทึกอนุทินหลังจากเรียนจบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ เป็นการประเมินความคิดจากการเขียนของนักเรียน ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินนี้จะเป็นข้อมูลที่จะนำกลับไปใช้ในการพัฒนานักเรียนต่อไป

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

เวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลองเป็นเวลาในชั่วโมงเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ใช้เวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 เครื่องมือประกอบการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและ ได้รับการปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้

5.2 เครื่องมือประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ผ่านการตรวจสอบ คุณภาพเรียบร้อยแล้ว ได้แก่ แบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แบบบันทึกอนุทิน

6. การดำเนินการทดลอง

6.1 ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ถึงผู้อำนวยการ โรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ (อนุบาลเมืองสมุทรปราการ) เพื่อขอทำการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

6.2 ขอความร่วมมือและทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับ ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และทำการปฐมนิเทศเพื่อสร้างความเข้าใจกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้

6.3 ประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้แบบประเมินการคิดอย่างมี วิจารณญาณ

6.4 จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

6.5 เมื่อจัดการเรียนรู้เสร็จสิ้นในแต่ละหน่วยการเรียนรู้วิเคราะห์ความสุขในการ เรียนรู้ โดยให้นักเรียนการบันทึกอนุทิน และทำการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างเกี่ยวกับความสุข ในการเรียนรู้และความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้

6.6 เมื่อเสร็จสิ้นการทดลอง ให้ทำการประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณและ โดยใช้แบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

7. การวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่เข้า ร่วมการทดลอง โดยใช้ แบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ โดยใช้ สถิติทดสอบ Dependent t – test

7.2 วิเคราะห์แบบบันทึกอนุทินที่เกี่ยวกับความสุขในการเรียนรู้ โดยให้นักเรียน เขียนตอบข้อคำถามของครู เช่น สิ่งที่ได้เรียนรู้ ข้อดีของตนเอง สิ่งที่ต้องการการปรับปรุงแก้ไข และความรู้สึกที่มีต่อการเรียนลงในแบบบันทึกอนุทินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งนักเรียนจะทำการบันทึก อนุทินหลังจากเรียนจบในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ผลที่ได้จากการประเมินนี้จะเป็นข้อมูลที่จะนำ กลับไปใช้ในการพัฒนานักเรียนต่อไป

**ขั้นตอนที่ 4 ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมี
 วิจารณญาณและความสุขในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วย
 ขั้นตอนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้**

1. วัดถูประสงค์

เพื่อประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมี
 วิจารณญาณและความสุขในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

2. วิธีดำเนินการ

2.1 ศึกษาผลการวิเคราะห์ที่ได้รับจากเครื่องมือประเมินประสิทธิผลของรูปแบบ
 ทั้งหมด

2.2 ประเมินประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ด้วยเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้
 ค่าเฉลี่ยคะแนนความการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังทดลองใช้รูปแบบ
 การจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ไปผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ผลการประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

1. การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การเปรียบเทียบคะแนนการประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้และหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผลการวิเคราะห์แสดงในตาราง 9

ตาราง 9 เปรียบเทียบความแตกต่างคะแนนประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

การทดสอบ	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{D}$	S.D. $\bar{D}$	t	p-value
หลังใช้รูปแบบ	25.15	1.86	2.41	0.38	27.522**	.000
ก่อนใช้รูปแบบ	14.68	2.66				

** p < .01

จากตาราง 9 พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมี วิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาไปใช้

ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมี
วิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 โรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ (อนุบาลเมืองสมุทรปราการ) ปีการศึกษา 2556 จำนวน 1 ห้องเรียน
จำนวนนักเรียน 40 คน ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ใช้เวลา 6 สัปดาห์

สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง โดยทำการประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบ เมื่อนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปพัฒนาขึ้นสามารถนำไปปฏิบัติได้ตามรูปแบบ 6 ขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีการใช้เวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งขั้นที่ 1 ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share and Show) ขั้นตอนนี้ให้นักเรียนให้ความสนใจข้อมูลที่ครูนำเสนอและร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ กับครูและเพื่อนนักเรียนเป็นอย่างดี ส่วนขั้นที่ 2 ขั้นทำความเข้าใจและสะท้อนผล (Understand and Reflection) และขั้นที่ 3 ขั้นสร้างความรู้ (Knowledge Organizing) นักเรียนสามารถทำความเข้าใจกับความรู้ใหม่ และลงมือปฏิบัติจนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง แต่ต้องมีการให้คำแนะนำในช่วงแรกๆ ของการดำเนินการทดลอง สำหรับขั้นที่ 4 ขั้นร่วมกันคิด (Join to Think) เป็นขั้นที่นักเรียนใช้เวลาในการปฏิบัติกิจกรรมมากที่สุด เพราะแต่ละกลุ่มสมาชิกทุกคนจะร่วมกันคิด ร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้ใหม่จนเกิดการตกผลึกความรู้ แต่เมื่อดำเนินการทดลองไปได้ระยะหนึ่ง นักเรียนเริ่มมีการวางแผนในการร่วมกิจกรรมขั้นนี้ ทำให้การดำเนินกิจกรรมเป็นไปตามเวลามากขึ้น ในขั้นที่ 5 ขั้นปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Apply for New Situation) นักเรียนนำความรู้ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้และแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ใหม่ จากสถานการณ์ที่ครูกำหนดให้ และในขั้นสุดท้าย ขั้นที่ 6 ขั้นมุ่งมั่นสู่การพัฒนาจากภายใน (Intent to Inner Improve) นักเรียนสรุปองค์ความรู้ และสะท้อนผลการเรียนรู้ นักเรียนได้วิเคราะห์ตนเองว่า ซึ่งจากการทำกิจกรรมในขั้นนี้ทำให้นักเรียนหลายคนได้พัฒนาตนเองขึ้นในโดยใช้ข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงข้อบกพร่องของตนเอง

ในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้สรุปผลการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ ไปใช้ ได้ดังต่อไปนี้

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 หลักธรรมประจำใจ จำนวน 4 ชั่วโมง จากการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ พบว่า นักเรียนให้ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนรู้เป็นอย่างดี แต่เนื่องจากเป็นหน่วยการเรียนรู้แรก นักเรียนอยู่ในขั้นตอนของการปรับตัวในการเข้าร่วมกิจกรรมในเรื่องของเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละขั้นตอน จากการวิเคราะห์การบันทึกอนุทินของนักเรียน พบว่าการจัดกิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ขั้นตอนที่นักเรียนให้ความสนใจและเกิดความสุขในการเรียนคือ ขั้นที่ 6 ขั้นมุ่งมั่นสู่การพัฒนาจากภายใน (Intent to Inner Improve) เพราะนักเรียนได้สรุปองค์ความรู้ และสะท้อนผลออกมาตามโดยการเขียน การเล่า หรือการอภิปราย รวมถึงแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนและการพัฒนาตนเอง โดยใช้รูปแบบของการสะท้อนผลที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้สะท้อนผลตามความถนัดของตนเอง ซึ่งเนื้อหาในหน่วยที่ 1 เกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางศาสนาและมารยาทชาวพุทธ นักเรียนจึงนำเนื้อหาเป็นส่วนหนึ่งของการสะท้อนผลและพัฒนาตนเองได้

ตัวอย่างบันทึกอนุทินหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยที่ 1

“มีความสุขในงานที่ทำ รู้สึกดีเวลาที่ผลงานออกมาสวย รู้สึกชอบตอนออกมานำเสนอผลงาน และสะท้อนความรู้สึก”

“สิ่งที่ชอบและมีความสุขคือ การได้เขียนอธิบายและได้ออกมาแสดงความคิดเห็นหน้าชั้นเรียน”

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 การปกครอง จำนวน 4 ชั่วโมง จากการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ พบว่า นักเรียนร่วมสะท้อนและแสดงความคิดเห็นจำนวนมาก เนื่องจากเนื้อหาของหน่วยการเรียนรู้ที่กำลังเป็นประเด็นที่น่าสนใจในสังคม ชั้นที่ 2 ชั้นทำความเข้าใจและสะท้อนผล (Understand and Reflection) นักเรียนได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ เช่น การศึกษาจากหนังสือในห้องสมุด หรือข้อมูลในอินเทอร์เน็ตและทำการสะท้อนผลที่เกิดจากค้นคว้านั้นต่อครูและเพื่อน กิจกรรมที่เป็นอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียนทำให้นักเรียนกล้าแสดงออกในการนำเสนอความคิดเห็นโดยมีการสอดแทรกบรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตยลงไปในกิจกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหา

ตัวอย่างบันทึกอนุทินหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยที่ 2

“...ได้เรียนรู้เรื่องต่างๆ มากมาย ได้ค้นคว้าเพิ่มเติมในสิ่งที่สนใจ ได้อภิปรายแลกเปลี่ยนกับเพื่อนทำให้ ไม่เบื่อและมีความสุขทุกครั้ง”

“...มีความสุขเพราะได้คุยแลกเปลี่ยนกับเพื่อน กับครู ไม่ต้องนั่งเงียบเวลาเรียน ทำให้ไม่เบื่อ”

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 ชั่วโมง จากการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ พบว่า เนื้อหาของหน่วยเรียนนี้สอดคล้องกับปัญหาเรื่องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่ นักเรียนจึงได้เรียนรู้จากตัวอย่างที่เป็นสถานการณ์จริง เช่น ปัญหาป่าชายเลนที่บางปู ปัญหาขยะจากนิคมอุตสาหกรรมบางปู ในการวิเคราะห์การบันทึกอนุทินของนักเรียนพบว่าการจัดกิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ขั้นตอนที่นักเรียนให้ความสนใจและเกิดความสุขในการเรียนคือ ขั้นที่ 5 ขั้นปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Apply for New Situation) เป็นขั้นที่ครูกำหนดสถานการณ์ใหม่เกี่ยวกับปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมให้กับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนนำความรู้ที่เกิดขึ้นจากเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา มีการช่วยเหลือและทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียน นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์ใกล้ตัว และเกิดความตระหนักในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

ตัวอย่างบันทึกอนุทินหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยที่ 3

“รู้สึกสนุกสนาน มีความสุข เพราะได้ฝึก วางแผนการอนุรักษ์ทรัพยากร และมีอิสระในการทำงาน มีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น ...”

“สนุกสนานได้ความรู้ ได้รู้จักคิดในเรื่องต่างๆ ได้วางแผนการแก้ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมในชุมชน เรียนแล้วได้ประโยชน์จริง ได้พัฒนาการทำงานและความสุขไปกับงาน”

“สถานการณ์ที่ครูยกตัวอย่างท้าทายให้ได้คิดแก้ปัญหา ได้ทำงานร่วมกับเพื่อน ได้วางแผน ได้คุยได้ช่วยกัน ทำให้มีความสุขและสนุกมาก”

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เศรษฐศาสตร์ จำนวน 7 ชั่วโมง จากการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ พบว่า นักเรียนให้สนใจและร่วมมือมากในการร่วมกันคิด เนื่องจากนักเรียนได้ฝึกการคิดจากกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้อื่นมาแล้ว ทำให้นักเรียนกล้าที่จะคิด จากการวิเคราะห์การบันทึกอนุทินของนักเรียนพบว่าการจัดกิจกรรมในหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ขั้นตอนที่นักเรียนให้ความสนใจและเกิดความสุขในการเรียนคือ ขั้นที่ 4 ขั้นร่วมกันคิด (Join to Think) เป็นการจัดการเรียนที่ให้นักเรียนได้แบ่งกลุ่ม แลกเปลี่ยน และร่วมกันคิด จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ เพราะนักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกคน ได้มีโอกาสฝึกคิด ได้อภิปราย ได้วางแผนในการทำงาน บรรยากาศในการเรียนเป็นบรรยากาศการเรียนแบบร่วมมือ ทุกคนในกลุ่มได้ช่วยเหลือกัน ได้ฝึกความสามัคคีและมีโอกาสได้ทำงานร่วมกับเพื่อนในห้องเพราะการแบ่งกลุ่มใช้รูปแบบการแบ่งที่หลากหลาย เมื่อทำงานสำเร็จร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มก็เกิดความภาคภูมิใจ

ตัวอย่างบันทึกอนุทินหลังเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ในหน่วยที่ 4

“มีความสุขกับกิจกรรม ได้รับความรู้มากมาย สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ มีความสนุก ได้ทำงานร่วมกับเพื่อนๆ ได้ฝึกคิด”

“มีความสุข เพราะมีโอกาสนในการเลือกการทำงาน ได้ฝึกการคิดวิเคราะห์ วางแผนในการทำงาน”

“ได้ฝึกคิด ได้คิดร่วมกับเพื่อน ได้ทำงานร่วม มีความสุข สนุก อยากให้ครูสอนแบบนี้ตลอดไป”

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้และนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนาโดยสรุป ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา
2. เพื่อประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยเป็นการศึกษารวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียน เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดนิยามและองค์ประกอบของกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และกำหนดเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุข

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

จากแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำหลักการต่างๆ มาพัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบได้แก่หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share and Show) 2. ขั้นทำความเข้าใจและสะท้อนผล (Understand and Reflection) 3. ขั้นสร้างความรู้ (Knowledge Organizing) 4. ขั้นร่วมกันคิด (Join to Think) 5. ขั้นปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Apply for New Situation) และ 6. ขั้นมุ่งมั่นสู่การพัฒนาจากภายใน (Intent to Inner Improve)

จากนั้นนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้มาสู่การปฏิบัติ โดยผู้วิจัยสร้างเครื่องมือประกอบรูปแบบการเรียนรู้และมีการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบบันทึกอนุทิน และนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปศึกษานำร่อง

ขั้นตอนที่ 3 การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาไปใช้ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ (อนุบาลเมืองสมุทรปราการ) ปีการศึกษา 2556 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 40คน ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียววัดสองครั้ง (One Group Pretest – Posttest Design) โดยเวลาที่ใช้ในการดำเนินการทดลองเป็นเวลาในช่วงโมงเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 ใช้เวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ด้วยเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้ ค่าเฉลี่ยคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

สรุปผลการวิจัย

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ 4 องค์ประกอบได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล โดยมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1. ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share and Show) 2. ขั้นทำความเข้าใจและสะท้อนผล (Understand and Reflection) 3. ขั้นสร้างความรู้ (Knowledge Organizing) 4. ขั้นร่วมกันคิด (Join to Think) 5. ขั้นปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Apply for New Situation) และ 6. ขั้นมุ่งมั่นสู่การพัฒนาจากภายใน (Intent to Inner Improve)

2. ประสิทธิผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน หลังการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย มีดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

จากผลการวิจัย สามารถสรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สามารถนำไปใช้ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนระดับประถมศึกษาได้อย่างมั่นใจ ซึ่งจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญพบว่าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$) เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการพิจารณาอย่างเป็นระบบ ทำการการสังเคราะห์รูปแบบการจัดการเรียนรู้ จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีต่างๆ เพื่อนำมาสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาและในแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรมตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้สร้างเสริมให้นักเรียนเรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณและความสุขในการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดของแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1.1 ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share and Show) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้นำเสนอข้อมูลความรู้ที่สอดคล้องและมีความเชื่อมโยงกับประสบการณ์เดิมของนักเรียน ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยใช้การอภิปราย การตอบคำถามของนักเรียน โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมในตอบคำถาม ร่วมอภิปรายและร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิมของตนเองกับครูและเพื่อนร่วมชั้นเรียน จนสามารถสรุปได้เป็นประเด็นสำคัญของข้อมูลนั้นๆ จากกิจกรรมในขั้นนี้จะช่วยเสริมสร้างกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ในด้านการนิยามปัญหาซึ่งเป็นความสามารถในการบอกประเด็นหรือสาระสำคัญของเรื่องราวหรือข้อมูลต่างๆ ได้ (Dressel; & Mayhew. 1957: 179-181) และกิจกรรมในขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ยังทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้ผ่านการอภิปรายข้อมูลร่วมกันในชั้นเรียน การเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้นักเรียนมีความสุข ในการทำกิจกรรมช่วงแรกพบว่านักเรียนบางส่วนในชั้นเรียนไม่มีส่วนร่วมในการอภิปรายและตอบคำถาม ครูต้องกระตุ้นให้นักเรียนมีส่วนร่วมโดยการให้นักเรียนจับคู่ตอบคำถาม หรืออภิปราย จนนักเรียนเกิดความคุ้นเคยและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกคน

1.2 ขั้นทำความเข้าใจและสะท้อนผล (Understand and Reflection)

เป็นการจัดกิจกรรมที่นักเรียนได้ทำความเข้าใจและศึกษาค้นคว้าข้อมูลใหม่เพิ่มเติมจากการอ่านหรือการค้นคว้าเอกสารเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่น เช่น หนังสือ เอกสารอื่นๆ และสะท้อนผลที่เกิดจากค้นคว้านั้นต่อครูและเพื่อน อาจจะเป็นการนำเสนอในกลุ่มย่อยหรือนำเสนอในชั้นเรียนกลุ่มใหญ่ กิจกรรมในขั้นนี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เกิดจากการรับข้อมูลที่มีความหมาย ช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณในด้านการพิจารณาและวิเคราะห์ข้อมูล เพราะในขั้นนี้ผู้เรียนจะเป็นผู้ค้นคว้าและทำความเข้าใจและวิเคราะห์ข้อมูลนั้นด้วยตนเอง (Collin A Brown. 2011: 1-2; Jonathan Reams. 2007: 241-243; Campos. 2010: 23-30) และกิจกรรมในขั้นทำความเข้าใจและสะท้อนผลนี้ทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้ได้จากการที่

ผู้เรียนลงมือศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งต่างตามความสนใจของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีความสุข

1.3 ขั้นสร้างความรู้ (Knowledge Organizing)

เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ ผ่านกิจกรรมที่มีความหลากหลาย เช่น การทำใบงาน การทำกิจกรรม การเล่นเกม การออกแบบวางแผนต่างๆ จนนักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง การเรียนรู้จึงเกิดจากการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านกระบวนการเกิดขึ้นจากภายใน (Bruner, 1963: 1-54) ในขั้นนี้เป็นขั้นที่นักเรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้เพราะได้ปฏิบัติกิจกรรมที่มีความหมายหลาย จูงใจให้นักเรียนเกิดความสนใจและกิจกรรมนั้นเหมาะสมกับความถนัดของนักเรียนแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน

1.4 ขั้นร่วมกันคิด (Join to Think)

เป็นการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้แบ่งกลุ่ม แลกเปลี่ยน และร่วมกันคิด จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยการแบ่งกลุ่มในแต่ละครั้งจะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อให้นักเรียนทุกคนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดและร่วมอภิปรายกับเพื่อนทุกคนในชั้นเรียน จากกิจกรรมในขั้นนี้จะช่วยเสริมสร้างกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ครอบคลุมองค์ประกอบ คือ การนิยามปัญหา การพิจารณาและวิเคราะห์ข้อมูล การตั้งสมมติฐาน และการลงข้อสรุปอย่างมีเหตุผล บรรยากาศของการเรียนรู้ในขั้นนี้เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมือ นักเรียนทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วม มีการช่วยเหลือและทำงานร่วมกัน เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย (Ausubel. 1968) จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้ จากผลการวิเคราะห์เนื้อหาในการบันทึกอนุทินของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มั่นใจว่ามีความสุขจากการได้ทำงานร่วมกับเพื่อน การทำกิจกรรมขั้นร่วมกันคิดในช่วงต้นของการวิจัยพบปัญหว่านักเรียนในเวลาดำเนินการในขั้นนี้เยอะมาก จนทำให้กิจกรรมอื่นๆ ต้องเลื่อนเวลาออกไป แต่หลังจากดำเนินการไปสักระยะ พบว่าปัญหาเรื่องเวลาได้ลดลง จากการสังเกตและการตรวจสอบการบันทึกอนุทิน พบว่านักเรียนรับรู้ปัญหาเรื่องเวลา เรื่องการทำงานกลุ่มช้า จึงหาทางไขปัญหาโดยใช้การวางแผนการทำงาน ก่อนลงมือทำกิจกรรมในขั้นร่วมกันคิด

1.5 ขั้นประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Apply for New Situation)

เป็นการจัดกิจกรรมที่ผู้สอนกำหนดสถานการณ์ใหม่ให้กับนักเรียนเพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้และแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ใหม่ ผ่านกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จนทำให้เกิดเกิดความรู้ที่ถูกต้องชัดเจน (ทิศนา แคมมณี; และคณะ. 2544: 34; อ้างอิงจาก Sternberg. 1985: 43 - 128) จากกิจกรรมในขั้นนี้จะช่วยเสริมสร้างกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ครอบคลุมองค์ประกอบ คือ การนิยามปัญหา การพิจารณาและวิเคราะห์ข้อมูล การตั้งสมมติฐาน และการลงข้อสรุปอย่างมีเหตุผล บรรยากาศการเรียนรู้ในขั้นนี้ครูเป็นผู้กระตุ้นให้นักเรียนทุกคนเกิดความคิด จากสถานการณ์ที่กำหนดให้

1.6 ขั้นมุ่งมั่นสู่การพัฒนาจากภายใน (Intent to Inner Improve)

กิจกรรมในขั้นนี้ผู้เรียนจะสรุปองค์ความรู้ และสะท้อนผลการเรียนรู้ออกมาโดยการเขียน การเล่า หรือการอภิปราย รวมถึงแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนและการพัฒนาตนเอง (Collin A Brown. 2011: 1-2; Jonathan Reams. 2007: 241-243; Campos. 2010: 23-30) จากกิจกรรมในขั้นนี้จะช่วยเสริมสร้างกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านการลงข้อสรุปอย่างมีเหตุผล และจะทำให้เรียนเกิดความสุขในการเรียนเนื่องจาก การสรุปองค์ความรู้ที่นักเรียนสามารถสรุปได้โดยไม่จำกักรูปแบบ นักเรียนจึงมีโอกาเลือกการทำงานตามที่ตนเองถนัดและสนใจ มีอิสระในการทำงาน รวมถึงการออกมาสะท้อนผลการเรียนรู้ ทำให้เรียนมีความมั่นใจในตนเองและเกิด ความภาคภูมิใจในตนเอง

2. การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

การประเมินประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้าง การคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาพบว่า ค่าเฉลี่ยคะแนนการคิดอย่างมี วิจารณญาณหลังการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่าเมื่อผู้เรียนได้เรียนตามขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษา แล้ว นักเรียนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณเกิดขึ้น ในทุกองค์ประกอบ คือ

- 1) การนิยามปัญหา หมายถึง ความสามารถในการบอกประเด็นสำคัญ หรือสาระสำคัญ ของข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้
- 2) การพิจารณาและวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง ความสามารถในการบอกถึง ความน่าเชื่อถือของข้อมูลว่าข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริงหรือเป็นข้อคิดเห็น ข้อมูลใดเกี่ยวข้องกับปัญหา หรือไม่เกี่ยวข้องกับปัญหา ข้อมูลใดมีความน่าเชื่อถือและข้อมูลใดไม่น่าเชื่อถือ โดยพิจารณาจาก ข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้
- 3) การตั้งสมมติฐาน หมายถึง ความสามารถในการบอกแนวทางความเป็นไป ได้และเป็นไปไม่ได้ของปัญหาหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยพิจารณาจากข้อความหรือ สถานการณ์ที่กำหนดให้
- 4) การลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาหา ข้อสรุปได้อย่างเหมาะสม และบอกเหตุผลที่นำมาสู่การตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยพิจารณา จากข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้

ซึ่งสามารถอภิปรายได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ช่วยใน การเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เนื่องจาก การจัดกิจกรรมในขั้นแรกที่ทำให้นักเรียนได้ทำ การเชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์เดิมและทำการสะท้อนผลที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ เป็น กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียน ที่สร้างความรู้จากการเชื่อมโยงกับความรู้ความเข้าใจเดิม

(บุญเชิด ภิญโญนันตพงษ์. 2544: 32, ทิศนา แคมมณี และคณะ. 2547: 77) ทำให้นักเรียนมีโอกาสดิจพิจารณา ไตร่ตรองข้อมูล อันเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เมื่อเข้าสู่ขั้นตอนการสร้างความรู้ ผู้เรียนได้มีโอกาสมือปฏิบัติ จนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านการใช้กระบวนการคิดในขั้นร่วมกันคิดและปรับประยุกต์ในสถานการณ์ใหม่ กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการปฏิบัติกิจกรรม เนื่องจากกิจกรรมในขั้นนี้ นักเรียนจะต้องแข่งกลุ่ม แลกเปลี่ยนและร่วมกันคิดจากสถานการณ์ใหม่ที่ครูกำหนดให้ และนำปรับประยุกต์ใช้ความรู้กับสถานการณ์ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฟลปส์ (Phelps. 1987 : 231) ที่พบว่าการใช้กระบวนการกลุ่มทำให้นักเรียนมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้น และงานวิจัยของ พอลแล็ค (Pollack. 1987: Abstract) พบว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนส่งผลต่อการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1. ควรมีการส่งเสริมให้มีการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ไปใช้ในรายวิชาอื่นๆ
- 1.2 สามารถนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ไปใช้กับนักเรียนระดับประถมศึกษาได้ทุกระดับชั้น
- 1.3 ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาไปใช้ ผู้สอนควรมีคุณลักษณะของครูที่ทำให้ นักเรียนมีความสุข ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อให้การจัดการเรียนรู้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย
- 1.4 ในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาไปใช้ ผู้สอนควรทำความเข้าใจและศึกษารายละเอียดของรูปแบบให้ชัดเจนก่อนนำไปใช้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดคือเป็นการศึกษาในกลุ่มเดียว ดังนั้นควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หรือเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นว่าจะสามารถเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้แตกต่างกันหรือไม่
- 2.2 ควรมีการวัดตัวแปรผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มเติม
- 2.3 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่นร่วมด้วย เช่น รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน หรือ การทำกิจกรรมการเรียนรู้อื่นๆ ที่นอกเหนือจากงานวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2543). *คู่มือความฉลาดทางอารมณ์*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัญญพัฒน์ บุญภินนท์. (2544). *การศึกษาเปรียบเทียบมโนทัศน์เรื่องความสุขตามทรรศนะของพระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต) และจอห์น สจ๊วต มิลล์*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (ปรัชญา). สงขลา: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. ถ่ายเอกสาร.
- กิตติวดี บุญเชื้อ; และคณะ. (2540, กรกฎาคม-ตุลาคม). การเรียนรู้อย่างมีความสุข. *วารสารครูศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 26(1): 7-22.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กานต์วี บุญญานุสิทธิ์. (2554). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่ส่งเสริมจิตแห่งความเคารพและจิตแห่งจริยธรรมตามแนวคิดการเรียนการสอนโดยการบริการสังคมสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- การดา พุ่มพวง. (2550-2551, มิถุนายน-มีนาคม). ความลับของความสุข. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 5(1,2): 5-23.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2549). *การคิดเชิงวิพากษ์*. กรุงเทพมหานคร: ชัดเชสมิเดีย.
- จรรยา ภูอุดม. (2544). *การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (คณิตศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จรรยาวัจน์ ขวัญรัมย์. (2545). *ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ: การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบ “กระบวนการกลุ่มเล่นและเรียนคณิตศาสตร์ให้มีความสุข”*. ครูจรรยาวัจน์ ขวัญรัมย์ ครูต้นแบบปี 2542 วิชาคณิตศาสตร์ ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- จันทร์รัตน์ วงศ์อารีย์สวัสดิ์. (2542). *ผลของการประยุกต์หลักการเรียนรู้ของซิกเคอร์ริงและแกมสันในการเรียนการสอน การพยาบาลจิตเวช ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักศึกษาพยาบาล*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาล). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- จำรัส นองมาก. (2555). *การสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุข*. สืบค้นเมื่อ 1 ตุลาคม 2555.
จาก <http://www.ttc.ac.th/text.html>.

- ชาลินี เอี่ยมศรี. (2536). การพัฒนาแบบสอบการคิดวิจารณ์ญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- ดวงกมล สิ้นเพ็ง. (2553). การพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้: การจัดการเรียนการสอนที่เน้น
ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา แหมมณี. (2548). รูปแบบการสอน : ทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- _____. (2550). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.
(พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- _____. (2551). ลีลาการเรียนรู้ ลีลาการสอน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทศนา แหมมณี; และคณะ. (2544). วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพฯ: มาสเตอร์กรุ๊ป
แมเนจเม้นท์.
- นิพนธ์ วงศ์เกษม. (2534). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการคิดวิจารณ์ญาณและความสนใจ
ในอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดดอนตูม จังหวัดราชบุรี.
วิทยานิพนธ์ ค.ม.(วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บพิตร อิศระ. (2550). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (วิจัยการศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์. (2544). การประเมินการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ: แนวคิดและ
วิธีการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). การพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- ประภาศรี รอดสมจิตร. (2542). การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมในการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณสำหรับ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แนวคิดหมวดคิดหกใบของเดอโบโน. วิทยานิพนธ์
ค.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
ถ่ายเอกสาร.
- ปรีศณี จีรวงศ์รุ่งเรือง. (2542, มิถุนายน-ตุลาคม). การเรียนรู้อย่างมีความสุข. เอกสารทางวิชาการ
เทคโนโลยี ทับแก้ว. 2(4): 28-32.
- ปิยาภรณ์ พุ่มแก้ว. (2551). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณสำหรับนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. (การประถมศึกษา). กรุงเทพฯ:
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

พระธรรมปิฎก. (2541). แง่คิดข้อสังเกตเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2555). *คู่มือชีวิต*. ออนไลน์ [ม.ป.ป.] (สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2555).
<http://www.budpae.com/ba32.html>

พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (ม.ป.ป.). *ความสุข 5 ชั้น*. นครปฐม: วัดญาณเวศกวัน.
 พิชิต สนั่นเอื้อ. (2542). *ผลของการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณแบบสอดแทรกในวิชาที่สอนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สกลนคร*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 ถ่ายเอกสาร.

พิมพ์ฤทธิ์ เทียงภักดี และคณะ. (2544). *รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ โดยวิธีการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*.
 ขอนแก่น: สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

เพ็ญพิศุทธิ์ เนคมานุรักษ์. (2537). *การพัฒนารูปแบบการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครู*. วิทยานิพนธ์ ค.ด. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
 ถ่ายเอกสาร.

ฟิลด์แมน. (2545). *วิธีคิดเชิงวิพากษ์: คิดอย่างมีวิจารณญาณ*. แปลโดย วรภรณ์ สืบสภาร. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บีไบรท์บุ๊คส์. ถ่ายเอกสาร.

มลิวัลย์ สมศักดิ์. (2540). *รูปแบบการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (2552). *พระบรมราโชวาท พระราโชวาท พระโอวาท พิธีพระราชทานปริญญาบัตรกิตติมศักดิ์และปริญญาบัตร วิทยาลัยวิชาการศึกษาและมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พุทธศักราช 2502 - 2551*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มารุต พัฒนาผล. (2546). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยบางประการกับความสุขในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในจังหวัดสุพรรณบุรี*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

ราชบัณฑิตสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊ค.

วรรณิ์ โสมประยูร. (2540). *การเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนกรุงเทพมหานครด้านคณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ: เอส อาร์ พรินติ้ง ลิมิตเต็ด.

- วราศิริ วงศ์สุนทร. (2546). การเรียนอย่างมีความสุข: การวิจัยรายกรณี ครูต้นแบบด้านการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยระดับชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การวิจัยศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- วสันต์ ทองไทย. (2546). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตพิสัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วัลลภ ปิยะมโนธรรม และปรัชญา ปิยะมโนธรรม. (2548). จิตสมอง. กรุงเทพฯ: ฐานการพิมพ์.
- วัชร เล่าเรียนดี. (2553). รูปแบบและกลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วารินทร์ รัตมีพรหม. (2542). การออกแบบและพัฒนาระบบการสอน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิจิตรพร หล่อสุวรรณกุล. (2544). การพัฒนาหลักสูตรเสริมเพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักศึกษาครู. วิทยานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิทยากร เชียงกุล. (2548). จิตวิทยาในการสร้างความสุข. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- _____. (2550). ความรัก การสร้างสรรค์และความสุข. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้: ผู้เรียนสำคัญที่สุด สูตรสำเร็จหรือกระบวนการ. นนทบุรี: เอส อาร์ พรินติ้ง ลิมิตเต็ด พาพเนอร์ชิป.
- วิเศษ ชินวงศ์. (2544, กุมภาพันธ์). “เบญจลักษณ์การเรียนรู้สู่ผู้เรียนเป็นสำคัญ”,
วารสารวิชาการ. 4(2): 31-41.
- วิไลวรรณ ปิยะปกรณ์. (2535). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการสอนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.(การมัธยมศึกษา).
กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วิเชียร เกตุสิงห์. (กุมภาพันธ์-มีนาคม 2538). ค่าเฉลี่ยกับการแปลความหมาย: เรื่องง่ายๆ ที่บางครั้ง ก็พลาดได้. ข่าวสารการวิจัยการศึกษา. 8(3): 8-11.
- ศักดิ์สิทธิ์ สีหลวงเพชร. (2544). ผลการประยุกต์ใช้รูปแบบการสอนการเรียนรู้อย่างมีความสุขในการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์. (2544). การเรียนอย่างมีความสุข: สารเคมีในสมองกับความสุขและการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สกายบุ๊กส์.
- คันสนีย์ ฉัตรคุปต์ และคณะ. (2544). รายงานเรื่องฝึกสมองให้คิดอย่างมีวิจารณญาณ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.

- ศรีทับทิม พานิชพันธ์. (2542-2543, มิถุนายน-พฤษภาคม). ความสุข: ความหมาย ระดับ มิติ ประเภท และแนวทางแสวงหา. วารสารร่วมพฤษ. 18(รวมเล่ม): 144-164.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). ทฤษฎีการประเมิน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2541). การปรับปรุงพฤติกรรม. กรุงเทพฯ: ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สันติชัย อินทรอ่อน. (พ.ศ.- ธ.ค. 2549). ความสุข. วารสารทรัพยากรมนุษย์ ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 61-63.
- สุขุมล อุดม. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้ที่มีความสุขกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (หลักสูตรและการสอน). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร
- สุนทรา โตบัว. (2546). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมน อมรวิวัฒน์ และสมพงษ์ จิตระดับ. (2530). สารและกิจกรรการสอน วิชาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2542). จุดประกายการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2540). ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความสุข : ต้นแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎีและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- _____. (2544). เรียนอย่างมีความสุข. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี จำกัด.
- _____. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ: สกายบุ๊ก จำกัด.
- _____. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: พรักหวานกราฟิก.
- _____. (2547). สรุปรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ ของครูต้นแบบ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพฯ: บริษัทแคนดิด มีเดีย จำกัด.
- สาคร อัมจักร. (2545). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาแบบปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมในโรงเรียนพระปริยัติธรรม. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ด. (เทคโนโลยีการศึกษา). กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สายสมร โลหะกิจ. (2546). การศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยวิธีการเรียนรู้ที่มีความสุขของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์). วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิทยาศาสตร์ศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.

- อรุณี รัตนวิจิตร. (2543). *ผลของการฝึกการคิดวิจารณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนทำนงแนววิทยายน อำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). ขอนแก่น: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ถ่ายเอกสาร.
- อมรรัตน์ ทรศนียากร. (2545). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียน*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (วิจัยและสถิติการศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- Andrews, F.M.; & Whithey, S.B. (1978). *Social Indicators of Well-Being*. New York: Plenum.
- Arune Walai. (1985). *Critical Thinking Techniques of Social Study Education in Thailand*. Dissertation M.Ed. (Educational Measurement). Pennsylvania State University.
- Ausubel, David P. (1968). *Educational psychology : a cognitive view*. New York : Holt, Rinehart and Winston, Inc.
- Bandman, E.E.; & Bandman B. (1988). *Critical Thinking in Nursing*. Norwalk : Appleton and Lange.
- Bruner. *Jerome Bruner and the Process of Education [Online]*. Assessed 6 January 2013. Available from <http://www.infed.org/thinkers/bruner.htm/>.
- California Critical Thinking Dispositions Inventory. *Critical Thinking [Online]*. Assessed 8 December 2012. Available from <http://www.aare.edu.au/01pap/kon01173.htm/>.
- Center for Critical Thinking Sonoma State University. (1996). *Critical Thinking Workshop Handbook*. California : Foundation for Critical Thinking.
- Clarke, J. H., and Biddle, A.W. (1993). *Teaching Critical Thinking.: Reports from Across the Curriculum*. Englewood Cliffs, New York: Prentice-Hall, Inc.
- Decaroli, J. (1973, January). "What Research Say to the Classroom Teacher : Critical Thinking." *Social Education*. 37(1): 67-68.
- Dewey, J. (1973). *How To Think*. New York: D.C. Health and Company.
- Dressel, P.L.; & Meyhew. (1957). *General Education : Explorations in Evaluation*. 2nd ed. Washington D.C.: American Council on Education.
- Dubrin, A. J. (1994). *Applying psychology: Individual and organizational effectiveness*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Dunn, R. and Dunn, K. (1993). *Teaching Secondary Students Through Their Individual Learning Style: Practical Approaches for Grades 7-12*. Massachusetts: A Division of Simon & Schuster.

- Ennis,R.H. (1985,October). "A Logical Basis for Measuring Critical Thinking Skill." *Educational Leadership*. 43(2):45-48.
- Ennis,R.H. (1996). *Critical Thinking*. New York. Prentice-Hall,Inc.
- Carte, V. Good (1973). *Dictionary of Education*. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Goodley, Dan. (2000). *Self-advocacy in the lives of people with learning difficulties : the politics of resilience*. Buckingham [England] ; Philadelphia : Open University
- Hout, J. (1998). *The development of thinking skills : an essential part of learning*. [Online] Available <http://www.fox.nstn.ca/~huot/model.tk> (1 February 2013).
- Hudgins, B.B.;& Edelman,S. (1986, July-August). "Teaching Critical Thinking Skills To Fourth and Fifth Graders Through Teacher-Led Small-Group Discussions." *Journal of Educational Research*. 79(6) : 333-342.
- Jonathan, R. (2007). *Illuminating the Blind Spot: An Overview and Response to Theory U*. Integral Review. 5.
- Joyce, B. and Weil, M. (1996). *Model of Teaching*. 5 rd ed. London: Allyn and Bacon.
- Lumpkin, C.R. (1990). *Effects of Teaching Critical Thinking Skills on The Critical Thinking Ability, Achievement, and Retention of Social Studies Content by Fifth and Sixth – Graders(Fifth-Graders)*. PHD. Auburn University.
- Maker, C.June, Neilson, Aleene B. (1982). *Teaching Models in Education of the Gifted*. Texas: PRO-ED, Inc.
- Miller, M., Linn, R., & Gronlund, N. (2009). *Measurement and Assessment in Teaching* (10th ed.). New Jersey: Pearson Education, Inc.
- Otto Scharmer. (2009). *Theory U: Leading from the future as it emerges*. San Francisco: Berrett-Koehler.
- Partridge, R. (1983). Learning styles: A review of selected mode. *Journal of Nursing Education*. 22(June): 243-248.
- Phelps, P.H. (1987, March). "The Effects of Participation in Reflective Thinking on Preservice Teachers's Critical Thinking," *Dissertation Abstracts International*. 48(9): 2317A.
- Pollack, H.L. (1987, April). "Foresting Critical Thinking," A Study of the Effects of Classroom Climate in a Gifted Program. *Dissertation Abstracts International*. 49(9)".

- Piaget, Jean. (1970). *Cognitive Development in Children*. In R.E.Ripple & V.N.Rockie st (Eds.), Cornell University.
- Pineda, Jaime A. (2009). *Mirror Neuron Systems: The Role of Mirroring Processes in Social Cognition*. NY: Humana Press.
- Paul, R. (1991). *Critical Thinking: What Everyday Person Needs to Survive in a Papidly Changing World*. Ed. Rohneert Park: Center for Critical Thinking and Moral Critique.
- Paul, R., and Elder, L. (2006). *Critical Thinking: Learn and Tools the best thinker used*. Ohio: Person Prentice Hall.
- Paul, R.W. (1985, May). "Taxonomy and Critical Thinking Instruction." *Educational Leadership*. 42(8) : 36-39.
- Quellmallz, E.S. (1985,October). "Needs Better Method for Testing Higher Order Thinking Skill." *Educational Leadership*. 43(2) : 29-34.
- Silver, H.F., Strong, R.W., and Perini, M.J. (2000). *So each may learning, integrating learning styles and multiple intelligences*. Alexandria, Virginia: ASCD (Association for Supervision and Curriculum Development).
- Skinner, B.S. (1976). *The Clearing House*. Cognitive Development: Pre-requisite Thinking.
- Smith, L. H. & Renzulli, L. S. (1984). Learning style preference: A practical approach for classroom teachers. *Theory into Practice*. 23(Winter): 44-49.
- Sterberg. R.J.;& Baron, B.J. (1985, October). "A Statawide Approach to Measuring Critical Thinking Skills" *Educacional Leadership*. 43(2) : 40-43.
- Stevens, James. (2002). *Appiled Multivariate Statistic for the Social Sciences*. 4th ed. NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Tahan H.A. (2005). *Essentials of Advocacy in Case Management*. *Lippincott's Case Management*, 10(3), 136-145.
- Veenhoven, R. (1994). *Is Happiness is a trait? Test of theory that a better society does not make people any happier*. *Social Indicators Research*, vol. 32.
- Watson, G.;& Edwerd, M.Glaser. (1964). *Watson-Glaser Critical Thinking Appraisal Manual for Ym and Zm*. New York : Harcourt Brace and World.
- Woods, A.E. (1993). "Affective Learning : One Door to Critical Thinking". *Holistic Nursing Practice*. 7: 64-70.
- Woolfolk, A.E. (1987). *Educational Psychology*. 3rd ed. New Jersey : Prentice-Hall, Lic.

Yinger,R.J. (1980). *Can We Really Teach Them To Think? In New Directions For Teaching and Learning : Fostering Critical Thinking*. Edited by Robert E. Young. P.11-13. Sanfransisco : Jossey Bass Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รายนามผู้เชี่ยวชาญ

รายนามผู้เชี่ยวชาญ

ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้

1. รศ. ดร. สุณีย์ เหมาะประสิทธิ์
อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ดร. ดวงใจ สีเขียว
อาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. พันโทหญิง ดร. ปราณี อ่อนศรี
อาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก
4. ผศ. ดร. ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี
อาจารย์ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
5. อาจารย์ สุวิมล ตันปิติ
ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ อนุบาลเมืองสมุทรปราการ

ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

1. ผศ. ดร. ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี
อาจารย์ โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
2. อาจารย์ เนตรนภิส พัฒนเจริญ
อาจารย์ โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)
3. อาจารย์ สุวิมล ตันปิติ
ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ อนุบาลเมืองสมุทรปราการ

ผู้เชี่ยวชาญในการประเมินแบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

1. ผศ. ดร. ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี
อาจารย์ โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม)
2. ดร. ชัยวิชิต เขียรชนะ
อาจารย์คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ
3. อาจารย์ สุวิมล ตันปิติ
ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ อนุบาลเมืองสมุทรปราการ

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศร 0519.12/ ๙๙๐

วันที่ // กุมภาพันธ์ 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

เนื่องด้วย นางสาววิลาวัลย์ ด่านสิริสุข นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนา หลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา” โดยมี อาจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ และ อาจารย์ ดร.ศรีสมร พุ่มสะอาด เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนีย์ เหมะประสิทธิ์ และ อาจารย์ ดร.ดวงใจ สีเขียว เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิลาวัลย์ ด่านสิริสุข และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 086-319-7270

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 0519.12/๔๑) วันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายมัธยม)

เนื่องด้วย นางสาววิลาวัลย์ ด่านสิริสุข นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา” โดยมี อาจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ และ อาจารย์ ดร.ศรีสมร พุ่มสะอาด เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิลาวัลย์ ด่านสิริสุข และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 086-319-7270

ที่ ศธ 0519.12/788

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

1) กุมภาพันธ์ 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

เนื่องด้วย นางสาววิลาวัลย์ ด้านสิริสุข นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา” โดยมี อาจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ และ อาจารย์ ดร.ศรีสมร พุ่มสะอาด เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ พันโท หญิง ดร.ปราณี อ่อนศรี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิลาวัลย์ ด้านสิริสุข และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 086-319-7270

ที่ ศธ 0519.12/๗๘๙

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๑) กุมภาพันธ์ 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ (อนุบาลเมืองสมุทรปราการ)

เนื่องด้วย นางสาววิลาวัลย์ ด่านสิริสุข นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนา
หลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการ
จัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา”
โดยมี อาจารย์ ดร.มารุต พัฒผล รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ และ อาจารย์ ดร.ศรีสมร พุ่มสะอาด
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์สุวิมล ต้นปิติ
เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบการจัดการเรียนรู้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้
นางสาววิลาวัลย์ ด่านสิริสุข และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 086-319-7270

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 0519.12/1691 วันที่ 3/ มีนาคม 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม)

เนื่องด้วย นางสาววิลาวัลย์ ด้านสิริสุข นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ อย่างมีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา” โดยมี อาจารย์ ดร.มารุต พัฒนา ร่องศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ และ อาจารย์ ดร.ศรีสมร พุ่มสะอาด เป็นอาจารย์ ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์เนตรนภิส พัฒนเจริญ เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแผนการจัดการเรียนรู้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิลาวัลย์ ด้านสิริสุข และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 086-319-7270

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โทร. 15664

ที่ ศธ 0519.12/1690

วันที่ 3/ มีนาคม 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายมัธยม)

เนื่องด้วย นางสาววิลาวัลย์ ด้านสิริสุข นิติระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้ อย่างมีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา” โดยมี อาจารย์ ดร.มารุต พัฒผล รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ และ อาจารย์ ดร.ศรีสมร พุ่มสะอาด เป็นอาจารย์ ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนนาค เชื้อสุวรรณทวี เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบรูปแบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแผนการจัดการเรียนรู้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิลาวัลย์ ด้านสิริสุข และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อนิสิต โทรศัพท์ 086-319-7270

ที่ ศธ 0519.12/166

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3/ มีนาคม 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ (อนุบาลเมืองสมุทรปราการ)

เนื่องด้วย นางสาววิลาวัลย์ ด้านสิริสุข นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา” โดยมี อาจารย์ ดร.มารุต พัฒผล รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ และ อาจารย์ ดร.ศรีสมร พุ่มสะอาด เป็นอาจารย์ ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์สุวิมล ต้นปิติ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ แบบแผนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแบบแผนการจัดการเรียนรู้

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิลาวัลย์ ด้านสิริสุข และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 086-319-7270

ที่ ศธ 0519.12/1660

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

3/ มีนาคม 2557

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

เนื่องด้วย นางสาววิลาวัลย์ ด้านสิริสุข นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนาแบบแผนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา” โดยมี อาจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ และ อาจารย์ ดร.ศรีสมร พุ่มสะอาด เป็นอาจารย์ ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์ ดร.ชัยวิชิต เขียวชนะ เป็นผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบแบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ได้โปรดพิจารณาให้บุคลากรในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาววิลาวัลย์ ด้านสิริสุข และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย สันติวัฒนกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 086-319-7270

ที่ ศธ 0519.12/๒๔ ๐

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

๖๓ มกราคม 2557

เรื่อง ขออนุญาตขอความเห็นชอบข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ (อนุบาลเมืองสมุทรปราการ)

เนื่องด้วย นางสาววิลาวัลย์ ด้านสิริสุข นิสิตระดับปริญญาเอก สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนา
หลักสูตร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “การพัฒนา
รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา”
โดยมี อาจารย์ ดร.มารุต พัฒนา รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่ และ อาจารย์ ดร.ศรีสมร พุ่มสะอาด
เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขอใช้สถานที่
โรงเรียนเอี่ยมสุรีย์ (อนุบาลเมืองสมุทรปราการ) เพื่อใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุข
ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กับนักเรียนระดับประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 จำนวน 1 ห้องเรียน
ในระหว่างเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ 2557

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตขอให้ นางสาววิลาวัลย์ ด้านสิริสุข ได้เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย
และขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

รองคณบดีฝ่ายบริหารและวางแผน รักษาการแทน

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. 0-2649-5064

หมายเหตุ : สอบถามข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อ นิสิต โทรศัพท์ 086-319-7270

ภาคผนวก ข
เครื่องมือสำหรับผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ อย่างมีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

คำชี้แจง

แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษานี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ท่านผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบต่างของรูปแบบการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะอื่นๆ เพื่อผู้วิจัยจะได้นำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการเรียนการจัดการเรียนรู้ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

แบบประเมินมี 2 ส่วน คือ แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และแบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ส่วนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง: ให้ท่านพิจารณาว่าองค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมมากน้อยเพียงใด โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

รายการประเมิน	ระดับความเหมาะสม					ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้						
1. ทฤษฎี แนวคิด และหลักการที่นำมาใช้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา						
2. หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความชัดเจน สามารถนำไปใช้ได้จริง						
วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้						
3. วัตถุประสงค์เหมาะสมและสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้						
4. วัตถุประสงค์มีความชัดเจน วัดและประเมินผลได้						
5. วัตถุประสงค์มีประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียน						
ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้						
6. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แสดงถึงการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข						

ส่วนที่ 2 แบบประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง: ให้ท่านพิจารณาว่าองค์ประกอบต่างๆ ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกันหรือไม่ โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน

สอดคล้อง	หมายถึง	องค์ประกอบในรายการประเมินมีความสอดคล้อง ส่งเสริมและมีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน
ไม่แน่ใจ	หมายถึง	องค์ประกอบในรายการประเมินมีนั้นไม่ชัดเจนที่จะบอกได้ว่ามีความสอดคล้อง ส่งเสริมและมีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน
ไม่สอดคล้อง	หมายถึง	องค์ประกอบในรายการประเมินไม่มีความสอดคล้อง ไม่ส่งเสริม และไม่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน

รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง
	สอดคล้อง	ไม่แน่ใจ	ไม่สอดคล้อง	
1. ทฤษฎี แนวคิดและหลักการที่นำมาใช้กับสภาพปัญหา				
2. ทฤษฎี แนวคิดและหลักการที่นำมาใช้กับรูปแบบการจัดการเรียนรู้				
3. ทฤษฎี แนวคิดและหลักการที่นำมาใช้กับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้				
4. สภาพปัญหาเกี่ยวกับหลักการรูปแบบการจัดการเรียนรู้				
5. หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับวัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้				
6. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับขั้นตอนการจัดการเรียนรู้				
7. ความสอดคล้องของแต่ละขั้นตอนการจัดการเรียนรู้				
8. วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้กับการวัดและประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาแผนการจัดการเรียนรู้ และแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อรายการในแต่ละประเด็นคำถามโดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด พร้อมทั้งขอความกรุณาให้ท่านได้เสนอแนะเพิ่มเติม อันจะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ต่อไป

รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง
	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	
1. องค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกัน				
2. สารสำคัญมีความชัดเจน				
3. จุดประสงค์การเรียนรู้สามารถประเมินได้				
4. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เป็นลำดับขั้นชัดเจน				
5. กิจกรรมการเรียนรู้น่าสนใจ				
6. กิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำไปปฏิบัติได้				
7. สื่อการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้				
8. การวัดประเมินผลมีความชัดเจนในการนำไปปฏิบัติ				

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค
รูปแบบการจัดการเรียนรู้

รูปแบบการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข
ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับ
นักเรียนระดับประถมศึกษา

โดย

นางสาววิลาวัลย์ ด่านสิริสุข

รหัสประจำตัว 51199120009

นิสิตปริญญาเอก สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

ความเป็นมาของการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการคิดที่เกิดจากการไตร่ตรอง การใช้เหตุผลในการจัดการกับข้อมูลต่างๆ ที่เข้ามาในชีวิตประจำวัน ที่จะนำไปสู่การพิจารณาข้อโต้แย้ง การแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้คนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งการคิดอย่างมีเหตุผลที่นำไปสู่การตัดสินใจได้นั้น คือ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดอย่างมีวิจารณญาณนี้เป็นการคิดใคร่ครวญ คิดที่มีเหตุผล เป้าหมายของการคิดนำไปสู่การที่จะเชื่อ ยอมรับ กระทำตามหรือปฏิเสธ (Ennis. 1996: 1) เป็นการคิดที่มีการประเมินสถานการณ์ประเมินค่าของข้อโต้แย้ง (Kelly. 2000:2) เป็นกิจกรรมทางสติปัญญาที่เชื่อมโยงกับการใช้กระบวนการทางจิต ได้แก่ ความสนใจ การแยกประเภท การเลือก และการตัดสินใจ (Cottrell. 2005: 1) ดังนั้นกล่าวได้ว่าการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการคิดที่มีความสำคัญกับชีวิตประจำวันและการจัดการศึกษาทุกระดับ ทั้งนี้เพราะในชีวิตประจำวันจำเป็นต้องมีการคิดและการตัดสินใจตลอดเวลา การตัดสินใจที่เกิดจากการคิดอย่างมีวิจารณญาณย่อมเป็นการตัดสินใจที่มีคุณภาพมากกว่าการตัดสินใจที่ขาดข้อมูล เหตุผล

จากที่ผ่านมาการพัฒนาความสามารถในการคิดนั้นยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรและยังเป็นปัญหาที่ต่อเนื่องของการศึกษาไทย สาเหตุสำคัญของปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาการคิดนั้นเกิดจากการจัดการเรียนการสอนของไทยตั้งแต่ระดับประถมขึ้นไปนั้น เน้นการให้ความรู้ให้นักเรียนท่องจำ นักเรียนไม่มีโอกาสได้ลงมือปฏิบัติ ครูไม่ได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะการคิดและไม่ได้ฝึกนักเรียนให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดเป็นกระบวนการทางสมอง การที่คนเราจะเรียนรู้ได้อย่างดีที่สุดและเต็มความสามารถของสมอง คือการเรียนรู้โดยไม่มีความเครียด เรียนรู้ด้วยความสุข ด้วยแรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายในตัวของผู้เรียนเอง เมื่อเรียนรู้ด้วยความสุขจะมีการเปลี่ยนแปลงสารเคมีในสมองซึ่งสมองจะหลั่งสารเคมีประเภทที่เกี่ยวข้องกับความสุข เช่น โดปามีน เซโรโทนิน หรือเอนโดรฟิน ซึ่งสารเหล่านี้จะส่งผลต่อสติปัญญา ความจำและการเรียนรู้ ทำให้อยากเรียนรู้ เพิ่มการเรียนรู้ยิ่งขึ้น เมื่อผู้เรียนเกิดความสุข ภาวะสมองจะอยู่ในระดับคลื่นแอลฟา ซึ่งเป็นภาวะที่จิตเกิดความสุขสมดุล เกิดการคิดอย่างเป็นระบบและ มีการไตร่ตรอง สมองสามารถเปิดรับข้อมูลได้อย่างเต็มที่ มีความรู้สึกอยากเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ จึงทำให้การจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขส่งผลต่อสติปัญญาและกระบวนการคิดของผู้เรียน ดังนั้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสุขในชั้นเรียนจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้การคิดอย่างมีวิจารณญาณของตนเอง และเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

แนวทางในการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุขนั้น ควรเริ่มจากเนื้อหาในบทเรียนจากง่ายไปยาก คำนึงถึงวุฒิภาวะและความสามารถในการยอมรับของเด็กแต่ละวัย มีความต่อเนื่องขยายวงไปสู่ความรู้อื่นๆ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สนุกไม่น่าเบื่อ ชวนให้นักเรียนเกิดความสนใจต่อบทเรียนนั้นๆ เปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและตอบสนองความสนใจใฝ่รู้ของนักเรียน การนำเสนอเป็นไปตามธรรมชาติ ในทุกขั้นตอนของการเรียนรู้มุ่งพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการคิดของเด็ก การจัดการเรียนรู้นั้นสัมพันธ์และสอดคล้องกับธรรมชาติ นักเรียนทุกคนมีสิทธิ์เรียนรู้อย่างเท่ากัน มีสื่อที่ใช้ประกอบการเรียน มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนจนรู้ชัด เรียนจนทำได้ และเรียนเพื่อจะเป็น ในการประเมินผล มุ่งเน้นพัฒนาการของเด็กในภาพรวม และเปิดโอกาสให้เด็กได้ประเมินผลตนเอง

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลแนวทางการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการสังเกตพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนอย่างมีความสุข และนำมาสร้างเป็นข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ได้ดังนี้

การจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข

แนวทางการจัดการเรียนรู้

แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุข ได้แก่

- 1) กิจกรรมมีความหลากหลาย สนุกสนานเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วม จูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียน
- 2) นักเรียนมีโอกาสได้เลือกเรียนตามความถนัด และความสนใจของตนเอง
- 3) กิจกรรมเปิดโอกาสให้นักเรียนทบทวนความรู้ที่เป็นประสบการณ์เดิม และนำมาเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่
- 4) ความรู้ที่เรียนสามารถเชื่อมโยงและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
- 5) มีการใช้สื่อประกอบการจัดการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นและจูงใจนักเรียน
- 6) การมอบหมายชิ้นงานมีรูปแบบที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนที่มีแตกต่างกันได้ทำงานตามความถนัดและความสนใจ

คุณลักษณะของครู

คุณลักษณะของครูที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุข ได้แก่

- 1) ครูมีความเมตตา จริงใจ และเอาใจใส่ให้นักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง
- 2) ครูมีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน และยอมรับในความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน
- 3) ครูมีความยุติธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีต่อนักเรียน
- 4) ครูใจดี ให้กำลังใจ และมีความเป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียน

5) ครูเตรียมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และตั้งใจจัดกิจกรรมการเรียนการเรียนรู้เป็นอย่างดี

บรรยากาศในชั้นเรียน

บรรยากาศในชั้นเรียนที่ส่งเสริมความสุขในการเรียน ได้แก่

- 1) ในชั้นเรียนมีบรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน มีการช่วยเหลือและทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียน
- 2) มีการอภิปรายและเปลี่ยนความรู้ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนด้วยกัน
- 3) ครูจัดบรรยากาศกระตุ้นให้เกิดการคิด เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกคิด ทั้งการคิดเดี่ยวและคิดรวมกันเป็นกลุ่ม
- 4) การจัดบรรยากาศที่เอื้อให้เกิดอิสระในการทำงาน นักเรียนได้ทำงานตามรูปแบบที่ตนเองถนัด

การวัดและการประเมินผลการเรียนรู้

แนวทางการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุข ได้แก่

- 1) การวัดและประเมินผลมีรูปแบบที่หลากหลาย
- 2) มีการวัดและประเมินผลตลอดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้ง ก่อน ระหว่าง และหลังจัดกิจกรรมการเรียนรู้
- 3) การวัดและประเมินผลใช้ผู้ประเมินที่หลากหลาย นักเรียนมีโอกาสดำเนินตนเองในการเข้าร่วมกิจกรรม ประเมินผลงานตนเอง และประเมินเพื่อน
- 4) การวัดและการประเมินผลมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา นักเรียน มีใช้การวัดและประเมินเพื่อตัดสินผู้เรียน
- 5) มีการสะท้อนผลการประเมินเพื่อให้นักเรียนนำผลการประเมินไปปรับปรุงและพัฒนาตนเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา โดยนำแนวทางการเรียนรู้ที่มีความสุขที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา แนวคิดและทฤษฎีต่างๆมาเป็นหลักในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ มีดังนี้

1. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget. 1970: 78-85) เป็นทฤษฎีที่อธิบายพัฒนาการของการคิดหรือปัจจัยที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการด้านการคิด อาศัยเงื่อนไขที่สำคัญ 3 ประการ คือ วุฒิภาวะ ประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และอิทธิพลของ

สิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งเพียเจต์มีทัศนะว่าการคิดหรือกระบวนการทางปัญญาของมนุษย์เป็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม จึงทำให้โครงสร้างความคิดของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นเป็นลำดับ

จากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ได้ดังนี้

- 1) การพัฒนาผู้เรียน ควรคำนึงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของและจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการ ไม่บังคับให้ผู้เรียน เรียนในสิ่งที่ยังไม่พร้อมหรือยากเกินพัฒนาการตามวัยของผู้เรียนเพราะจะก่อให้เกิดเจตคติที่ไม่ดีได้
- 2) การให้ความสนใจและสังเกตเด็กอย่างใกล้ชิด จะช่วยให้ทราบลักษณะเฉพาะของผู้เรียนรายบุคคล
- 3) ในการสอนเด็กเล็กๆ เด็กจะรับรู้ส่วนรวม (whole) ได้ดีกว่าส่วนย่อย (part) ดังนั้นครูจึงควรสอนภาพรวมก่อนแล้วจึงแยกสอนทีละส่วน
- 4) ในการสอนสิ่งใดให้กับเด็ก ควรเริ่มจากสิ่งที่เด็กคุ้นเคยหรือมีประสบการณ์มาก่อน แล้วจึงเสนอสิ่งใหม่ที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเก่า การกระทำเช่นนี้ช่วยให้กระบวนการซึมซับและการจัดระบบความรู้ของเด็กเป็นไปด้วยดี
- 5) การเปิดโอกาสให้เด็กได้รับประสบการณ์ และมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมมากๆ ช่วย让孩子ดูดซึมข้อมูลเข้าสู่โครงสร้างทางสติปัญญาของเด็กอันเป็นการส่งเสริมพัฒนาทางสติปัญญาของเด็ก

2. ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ (Bruner, 1963: 1-54) บรูเนอร์เชื่อว่ามนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองสนใจ และการเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบด้วยตัวเอง (discovery learning) จากแนวคิดของบรูเนอร์นี้ สามารถนำมากำหนดเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) กระบวนการค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ดีมีความหมายสำหรับผู้เรียน
- 2) ในการเรียนการสอนควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดอย่างอิสระให้มาก เพื่อช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน
- 3) การสร้างแรงจูงใจภายในให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็นในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน
- 4) การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับขั้นพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี
- 5) การสอนความคิดรวบยอดให้แก่ผู้เรียนเป็นสิ่งจำเป็น
- 6) การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเองสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายของ ออซูเบล (Ausubel. 1968: 25-78) เป็นทฤษฎีที่เน้นความสำคัญของการเรียนรู้ที่มีความหมาย การเรียนรู้เกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้เรียนรวมหรือเชื่อมโยง(subsume) สิ่งที่ยังไม่รู้ใหม่หรือข้อมูลใหม่ ซึ่งอาจจะเป็นความคิดรวบยอด(concept) หรือความรู้ที่ได้รับใหม่ในโครงสร้างสติปัญญาและความรู้เดิมที่อยู่ในสมองของผู้เรียนอยู่แล้ว แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมายของ ออซูเบล

1) ควรจะมีการแนะนำบทเรียนก่อนการเรียนการสอน ควรมีการสำรวจความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนเสียก่อนว่ามีพหุที่จะทำความเข้าใจเรื่องที่เรียนใหม่หรือไม่ ถ้ายังไม่มีต้องจัดให้ก่อนจัดการเรียนการสอนเรื่องใหม่

2) การสอนโดยไม่เน้นการท่องจำ แต่ต้องให้เกิดการสร้างความรู้ความเชื่อมโยงระหว่างความรู้ที่มีมาก่อนกับข้อมูลใหม่หรือความคิดรวบยอดใหม่ที่จะต้องเรียน

3) ผู้สอนควรช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย โดยการจัดเรียงเรียงข้อมูลข่าวสารที่ต้องการให้เรียนรู้ออกเป็นหมวดหมู่

4) ผู้สอนควรนำเสนอกรอบหลักการกว้าง ๆ ก่อนที่จะให้เรียนรู้ในเรื่องใหม่

5) ควรแบ่งบทเรียนเป็นหัวข้อที่สำคัญ และบอกให้ทราบเกี่ยวกับหัวข้อสำคัญที่เป็นความคิดรวบยอดใหม่ที่จะต้องเรียน

4.ทฤษฎีเชาว์ปัญญาสามศตรตามแนวคิดของสเตอร์นเบิร์ก (A Triarchic Theory of Human Intelligence) สเตอร์นเบิร์ก (ทิสนา แคมมณี; และคณะ. 2544: 34; อ้างอิงจาก Sternberg. 1985: 43 - 128) เสนอทฤษฎีเชาว์ปัญญาสามศตร (A Triarchic Theory of Human Intelligence) ใน ค.ศ.1985 โดยอธิบายว่า เชาว์ปัญญาประกอบด้วยความสามารถ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการคิด ด้านประสบการณ์ และด้านบริบทของสังคม แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีเชาว์ปัญญาสามศตรตามแนวคิดของสเตอร์นเบิร์ก

1) การจัดการเรียนรู้ควรมีการเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์เดิมและประสบการณ์ใหม่

2) การจัดการเรียนรู้เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจนเกิดทักษะในการแก้ปัญหา

3) กิจกรรมการเรียนรู้เน้นกระบวนการคิด ซึ่งประกอบไปด้วยการประมวลความรู้ คิดแก้ปัญหา วางแผนติดตามและมีการประเมินผล

5. ทฤษฎียู (Theory U) (Otto Scharmer. 2009)เป็นทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้ที่เกิดจากภายใน ระบบการศึกษาที่ผ่านมาผู้เรียนถูกให้เข้าสู่การเรียนโดยเน้นการเรียนที่ รับข้อมูลเข้าเช่นเดียวกับการเติมน้ำ ลงในแก้ว ซึ่ง ออตโต ชาร์มเมอร์ เชื่อว่าเป็นการ บรรจุ (download) ข้อมูลต่าง ๆ โดยที่ผู้เรียนยังขาดการสะท้อนตนเองในสิ่งที่ได้เรียนรู้ (self – reflection) จึงได้มีการนำเสนอว่า การศึกษาควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการเรียนที่เกิดจากภายใน และผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ที่ได้เรียนกับความจริงที่เกิดขึ้นในโลกภายนอกเช่นเดียวกับ

การศึกษาที่ลุ่มลึกและการเสาะหาแหล่งข้อมูลที่แท้จริงที่ก่อให้เกิดความรู้และความคิด (Otto Scharmer. 2009)

จากแนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่กล่าวมาผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ดังนี้

หลักการของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

1. เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างให้นักเรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสุข
2. เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจนเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง
3. เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่ใช้การประเมินตามสภาพจริง

วัตถุประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยมีองค์ประกอบของกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

1. การนิยามปัญหา หมายถึง ความสามารถในการบอกประเด็นสำคัญ หรือสาระสำคัญของข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้
2. การพิจารณาและวิเคราะห์ข้อมูล หมายถึง ความสามารถในการบอกถึงความน่าเชื่อถือของข้อมูลว่าข้อมูลใดเป็นข้อเท็จจริงหรือเป็นข้อคิดเห็น ข้อมูลใดเกี่ยวข้องกับปัญหาหรือไม่เกี่ยวข้องกับปัญหา ข้อมูลใดมีความน่าเชื่อถือและข้อมูลใดไม่น่าเชื่อถือ โดยพิจารณาจากข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้
3. การตั้งสมมติฐาน หมายถึง ความสามารถในการบอกแนวทางความเป็นไปได้และเป็นไปได้ไม่ได้ของปัญหาหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้ โดยพิจารณาจากข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้
4. การลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาหาข้อสรุปได้อย่างเหมาะสม และบอกเหตุผลที่นำมาสู่การตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยพิจารณาจากข้อความหรือสถานการณ์ที่กำหนดให้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วยขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1. **ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share and Show)** เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ครูนำเสนอข้อมูล ความรู้ที่สอดคล้องหรือสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของนักเรียน เปิด

โอกาสให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิมของตน มีการใช้สื่อการเรียนรู้ที่กระตุ้นและจูงใจนักเรียนและให้นักเรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยมีที่มาจากแนวคิด การปรับโครงสร้างทางปัญญาต้องอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมและการเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ในอดีต

2. ขั้นทำความเข้าใจและสะท้อนผล (Understand and Reflection) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนทำความเข้าใจกับข้อมูลความรู้ใหม่ ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ และสะท้อนผลที่เกิดจากค้นคว้านั้นต่อครูและเพื่อน มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน โดยมีที่มาจากแนวคิด การเรียนรู้เกิดจากการรับข้อมูลอย่างมีความหมาย การใช้ดุลยพินิจในการรับข้อมูลและเชื่อมโยงความรู้กับแหล่งข้อมูลอื่นที่หลากหลาย การเปิดใจรับข้อมูลจากผู้อื่น

3. ขั้นสร้างความรู้ (Knowledge Organizing) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ ตามความถนัดและความสนใจ จนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรมและเอาใจใส่นักเรียนทุกคนอย่างทั่วถึง โดยมีที่มาจากแนวคิดที่ว่า การเรียนรู้เกิดจากการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง และการเชื่อมโยงข้อมูลผ่านกระบวนการเกิดขึ้นจากภายใน

4. ขั้นร่วมกันคิด (Join to Think) เป็นการจัดการเรียนที่ให้นักเรียนได้แบ่งกลุ่มแลกเปลี่ยน และร่วมกันคิด จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ ครูเป็นผู้จัดบรรยากาศกระตุ้นให้เกิดการคิด เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกคิดทั้งการคิดเดี่ยวและคิดรวมกันเป็นกลุ่ม โดยมีที่มาจากแนวคิด การจัดการเรียนรู้ควรให้นักเรียนมีโอกาสคิด หาเหตุผลอย่างอิสระ องค์ประกอบกระบวนการแสวงหาความรู้อาศัยกระบวนการคัดเลือกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลความรู้ใหม่จนเกิดการตกผลึกความรู้และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่ได้เรียนรู้ได้

5. ขั้นปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Apply for New Situation) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้สอนกำหนดสถานการณ์ใหม่ให้กับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนนำความรู้ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้และแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ใหม่ภายใต้บรรยากาศการเรียนรู้แบบร่วมมือมีการช่วยเหลือและทำงานร่วมกันระหว่างนักเรียน โดยมีที่มาจากแนวคิดที่ว่า การค้นคว้าสร้างสรรค์และเชื่อมโยงทำให้เกิดให้เกิดความรู้ที่ถูกต้องชัดเจน

6. ขั้นมุ่งมั่นสู่การพัฒนาจากภายใน (Intent to Inner Improve) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนสรุปองค์ความรู้ และสะท้อนผลออกมาตามโดยการเขียน การเล่า หรือการอภิปราย รวมถึงแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนและการพัฒนาตนเอง โดยใช้รูปแบบของการสะท้อนผลที่หลากหลายเพื่อให้นักเรียนได้สะท้อนผลตามความถนัดของตนเอง โดยมีที่มาจากแนวคิดที่ว่า การถ่ายทอดเหตุการณ์หรือประสบการณ์โดยใช้สัญลักษณ์หรือภาษาเพื่อ แสดงให้เห็นถึงความคิด การเรียนรู้ที่มีพื้นฐานมาจากการสำนึก การเคารพสิทธิและหน้าที่ของตน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

การวัดและประเมินผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ใช้การวัดและประเมินตามสภาพจริง (authentic assessment) นำผลการประเมินมาพัฒนานักเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ใช้วิธีการและเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

1) การประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2) การวิเคราะห์แบบบันทึกอนุทินที่เกี่ยวกับความสุขในการเรียนรู้ โดยให้นักเรียนเขียนตอบข้อคำถามของครู เช่น สิ่งที่ได้เรียนรู้ ข้อดีของตนเอง สิ่งที่ต้องการการปรับปรุงแก้ไข และความรู้สึกที่มีต่อการเรียนลงในแบบบันทึกอนุทินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งการประเมินในลักษณะนี้ทำให้ผู้สอนทราบถึงความก้าวหน้าในการเรียนรู้ และเป็นการประเมินความคิดจากการเขียนของนักเรียน ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินนี้จะป็นข้อมูลที่จะนำกลับไปใช้ในการพัฒนานักเรียนต่อไป

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนประถมศึกษา

หลักการของรูปแบบ

1. เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เสริมสร้างให้นักเรียนเกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความสุข
2. เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่เน้นให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจนเกิดองค์ความรู้ด้วยตนเอง
3. เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุขที่ใช้การประเมินตามสภาพจริง

วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

เพื่อเสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยมีองค์ประกอบของการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ดังนี้

- 1) การนิยามปัญหา
- 2) การพิจารณาและวิเคราะห์ข้อมูล
- 3) การตั้งสมมติฐาน
- 4) การลงข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของรูปแบบ

1. **ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share and Show)** ครูนำเสนอข้อมูลความรู้ที่สอดคล้องหรือสัมพันธ์กับประสบการณ์เดิมของนักเรียน และเปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์เดิมของตน
2. **ขั้นทำความเข้าใจและสะท้อนผล (Understand and Reflection)** นักเรียนทำความเข้าใจกับข้อมูลความรู้ใหม่ ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ และสะท้อนผลที่เกิดจากค้นคว้านั้นต่อครูและเพื่อน
3. **ขั้นสร้างความรู้ (Knowledge Organizing)** นักเรียนเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง
4. **ขั้นร่วมกันคิด (Join to Think)** นักเรียนได้แบ่งกลุ่ม แลกเปลี่ยน และร่วมกันคิดจากสถานการณ์ที่กำหนดให้
5. **ขั้นปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Apply for New Situation)** ที่ผู้สอนกำหนดสถานการณ์ใหม่ให้กับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนนำความรู้ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้และแก้ปัญหาภายใต้สถานการณ์ใหม่
6. **ขั้นมุ่งมั่นสู่การพัฒนาจากภายใน (Intent to Inner Improve)** เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนสรุปองค์ความรู้ และสะท้อนผลออกมาโดยการเขียน การเล่า หรือการอภิปราย รวมถึงแสดงความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนและการพัฒนาตนเองที่เกิดจากการเรียน

การวัดและประเมินผลของรูปแบบ

การประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

**การคิด
อย่างมี
วิจารณญาณ
ของ
นักเรียน
ประถมศึกษา**

ภาคผนวก ง
เครื่องมือในการวิจัย

**แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ อย่างมีความสุข
ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ทรัพยากรและสิ่งแวดลอม
เรื่อง ความสัมพันธ์ของสิ่งแวดลอม

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
เวลา 1 ชั่วโมง

ความสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดชั้นปี

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
มาตรฐาน ส 5.2 เข้าใจปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดลอมทางกายภาพที่ก่อให้เกิดการสร้างสรรค์วัฒนธรรม มีจิตสำนึกและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดลอมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน	ป6/1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดลอมทางธรรมชาติกับสิ่งแวดลอมทางสังคมในประเทศ ป6/2 อธิบายการแปลงสภาพธรรมชาติในประเทศไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน และผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงนั้น

สาระการเรียนรู้

สิ่งแวดลอมที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้นต่างมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาและด้วยมนุษย์เองเป็นผู้ทำลาย ทำให้เกิดผลกระทบตามมาทั้งภัยพิบัติต่างๆ สภาพการเป็นอยู่ ดังนั้นต้องมีการหาวิธีป้องกันแก้ไขปัญหาเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์อย่างยั่งยืน

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ด้านความรู้

-นักเรียนบอกผลที่เกิดขึ้นของการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติได้

2. ด้านทักษะ

-นักเรียนวิเคราะห์ความแตกต่างของสิ่งแวดลอมได้

-นำเสนอวิธีการป้องกันการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดลอม

3. ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

-นักเรียนมีวิธีในการรักษาสิ่งแวดลอมที่ถูกต้อง

1. กิจกรรมการเรียนรู้

1. ชื่นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share and Show) นักเรียนดูภาพจังหวัดสมุทรปราการ ในอดีตและปัจจุบันที่ครูนำมาเปรียบเทียบกันว่าธรรมชาติแตกต่างกัน แล้วให้นักเรียนบอกผลที่เกิดขึ้นของการเปลี่ยนแปลงของจังหวัดสมุทรปราการและส่งผลต่อเราอย่างไร
2. ขั้นทำความเข้าใจและสะท้อนผล (Understand and Reflection) นักเรียนอธิบายเรื่องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม แล้ววิเคราะห์ความแตกต่างของสิ่งแวดล้อมทั้งสอง
3. ขั้นสร้างความรู้ (Knowledge Organizing) ให้นักเรียนทำแผนผังความคิดเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตามหัวข้อเช่น
 ๑. สิ่งเปลี่ยนแปลง
 ๒. ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง
 ๓. วิธีในการรักษาสีงแวดล้อม
4. ขั้นร่วมกันคิด (Join to Think) ให้นักเรียนชมวีดิทัศน์สถานการณ์น้ำท่วมจากเรือบรรทุกที่อ่าวพร้าว เกาะเสม็ด จังหวัดระยอง และให้นักเรียนแบ่งกลุ่มวิเคราะห์ถึงสิ่งแวดล้อมของความแตกต่างทางทะเลในบริเวณนั้นก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์และขณะที่เกิดเหตุการณ์
5. ขั้นประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Apply for New Situation) นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายและสรุปวิธีการป้องกันการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามความคิดของนักเรียน
6. ขั้นมุ่งมั่นสู่การพัฒนาจากภายใน (Intent to Inner Improve) ตัวแทนนักเรียนในแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. ภาพจังหวัดสมุทรปราการในอดีตและปัจจุบัน
2. วีดิทัศน์
3. ใบงาน

การวัดและประเมินผล

ตัวบ่งชี้/พฤติกรรม	วิธีการ – เครื่องมือ	เกณฑ์
นักเรียนบอกผลที่เกิดขึ้นของการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติได้	วิธีการ : การสังเกตการตอบคำถาม เครื่องมือ : คำถาม	ข้อมูลถูกต้อง = ผ่าน ข้อมูลไม่ถูกต้อง = ไม่ผ่าน

ตัวบ่งชี้/พฤติกรรม	วิธีการ – เครื่องมือ	เกณฑ์
นักเรียนวิเคราะห์ความแตกต่างของสิ่งแวดล้อมได้	วิธีการ : การตรวจสอบชุด เครื่องมือ : สมุด	เขียนตามความจริง อย่างมี เหตุผล = ผ่าน เขียนตามความจริง = ปรับปรุง ไม่เขียนสรุป = ไม่ผ่าน
นำเสนอวิธีการป้องกันการกระทำที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	วิธีการ : การสังเกตการ ตอบคำถาม เครื่องมือ : คำถาม	ข้อมูลถูกต้อง = ผ่าน ข้อมูลไม่ถูกต้อง = ไม่ผ่าน
นักเรียนมีวิธีในการรักษาสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้อง	วิธีการ : การตรวจใบงาน เครื่องมือ : ใบงานผัง ความคิด	การแสดงความคิด บอกวิธีการได้ ๒ ข้อขึ้นไป = ผ่าน บอกวิธีการได้ ๑ ข้อ = ปรับปรุง บอกวิธีการไม่ได้ = ไม่ผ่าน

บันทึกผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการจัดการเรียนรู้	
ปัญหา/อุปสรรคที่พบ	
แนวทางแก้ไข/ ข้อเสนอแนะ	

แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ อย่างมีความสุข
ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ทศพยากรและสิ่งแวดล้อม
เรื่อง ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
เวลา 1 ชั่วโมง

ความสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดชั้นปี

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
มาตรฐาน ส 5.1 เข้าใจลักษณะของโลกทางกายภาพ และความสัมพันธ์ของสรรพสิ่งซึ่งมีผลต่อกันและกันในระบบของธรรมชาติ ใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ในการค้นหา วิเคราะห์สรุป และใช้ข้อมูลภูมิสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ	ป.6/2 อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติของประเทศ

สาระสำคัญ

ภูมิลักษณะในประเทศไทยแบ่งตามภูมิภาคและมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ส่งผลให้ภูมิสังคมและการเป็นอยู่ของคนในพื้นที่เป็นไปตามสภาพของภูมิประเทศนั้นๆ

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ด้านความรู้

นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภัยทางธรรมชาติได้

2. ด้านทักษะ

นักเรียนวิเคราะห์ภูมิลักษณะที่มีผลต่อภูมิสังคมได้

นักเรียนวางแผนป้องกันและชะลอภัยธรรมชาติได้

3. ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนบอกวิธีการปรับตัวในการดำรงชีวิตตามภูมิลักษณะของประเทศ

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share and Show) นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภัยทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นในปีที่ผ่านมา ว่ามีอะไรบ้าง และเกิดขึ้นในพื้นที่ใด พร้อมการดูแผนที่ลักษณะทางกายภาพของประเทศไทย ให้นักเรียนทราบว่าภัยธรรมชาติในประเทศไทยมีหลายลักษณะ ซึ่งเป็นภัยที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ตลอดจนผลกระทบต่อสภาพจิตใจของผู้คนที่เกิดการสูญเสีย
2. ขั้นทำความเข้าใจและสะท้อนผล (Understand and Reflection) นักเรียนอภิปรายลักษณะทางกายภาพของพื้นที่อุดมสมบูรณ์(ภาคเหนือ) แห้งแล้ง (ภาคตะวันออก) น้ำท่วม (ภาคกลาง)
3. ขั้นสร้างความรู้ (Knowledge Organizing) แบ่งนักเรียนเข้าตามฐานการเรียนรู้เรื่องกายภาพของประเทศไทยในแต่ละที่เกิดปัญหา (น้ำท่วมที่บางระกำ, อากาศหนาวผิดปกติ, ความแห้งแล้งที่โคราช) โดยให้นักเรียนวางแผนป้องกันและชะลอภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในประเทศ ตามหัวข้อดังนี้
 - หัวข้อภัยธรรมชาติ
 - สาเหตุของการเกิดภัยธรรมชาติ
 - การป้องกันและแก้ไขเมื่อเกิดภัยธรรมชาติ
 - แนวทางการณรงค์/ การปลูกจิตสำนึก เพื่อป้องกันการเกิดภัยธรรมชาติ
 - ภูมิลักษณะของประเทศไทยมีผลต่อภูมิสังคมในปัจจุบันอย่างไร
4. ขั้นร่วมกันคิด (Join to Think) ครูแบ่งกลุ่มให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มต้องมีผู้ที่ศึกษาทั้งสามเรื่อง โดยให้แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น
5. ขั้นปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Apply for New Situation) นักเรียนและครูรวมอภิปรายถึงการปรับตัวในการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ที่มีปรากฏการณ์ทางธรรมชาติต่างเกิดขึ้น และสรุปเป็นแผนผังความคิด
6. ขั้นมุ่งมั่นสู่การพัฒนาจากภายใน (Intent to Inner Improve) ตัวแทนนักเรียนในแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอแผนผังความคิดหน้าชั้นเรียน พร้อมอธิบายกระบวนการทำงาน

สื่อและแหล่งการเรียนรู้

1. แผนที่ลักษณะทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมประเทศไทย
2. อินเทอร์เน็ต
3. ห้องสมุด

การวัดและประเมินผล

ตัวบ่งชี้/พฤติกรรม	วิธีการ – เครื่องมือ	เกณฑ์
นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภัยทางธรรมชาติได้	วิธีการ : การสังเกต เครื่องมือ : คำถาม	ข้อมูลถูกต้อง ชัดเจน = ผ่าน ข้อมูลไม่ถูกต้อง = ไม่ผ่าน
นักเรียนวิเคราะห์ภูมิลักษณะที่มีผลต่อภูมิสังคมได้	วิธีการ : การตรวจใบงาน เครื่องมือ : ใบงาน	ข้อมูลถูกต้องมีเหตุผล = ผ่าน มีข้อมูล แต่ไม่มีเหตุผล = ปรับปรุง ไม่มีข้อมูล = ไม่ผ่าน
นักเรียนวางแผนป้องกันและชะลอภัยธรรมชาติได้	วิธีการ : การตรวจใบงาน เครื่องมือ : ใบงาน	ระดับคุณภาพระดับ ๒ ขึ้นไป อย่างน้อย ๒ ใน ๓ องค์ประกอบ
นักเรียนบอกวิธีการปรับตัวในการดำรงชีวิตตามภูมิลักษณะของประเทศ	วิธีการ : การสังเกต เครื่องมือ : คำถาม	ข้อมูลถูกต้องมีเหตุผล = ผ่าน ไม่มีข้อมูล = ไม่ผ่าน

บันทึกผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการจัดการเรียนรู้	
ปัญหา/อุปสรรคที่พบ	
แนวทางแก้ไข/ ข้อเสนอแนะ	

แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ อย่างมีความสุข
ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เศรษฐศาสตร์
เรื่อง สิทธิผู้บริโภค

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
เวลา 1 ชั่วโมง

ความสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดชั้นปี

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
มาตรฐาน ส 3.1 เข้าใจและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรในการผลิตและการบริโภค การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า รวมทั้งเข้าใจหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีดุลยภาพ	ป.6/2 อธิบายบทบาทของผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน

สาระสำคัญ

ปัจจุบันมีสินค้าผลิออกมามากมาย โดยสินค้าบางชิ้นเป็นสินค้าที่ไม่ได้มาตรฐาน ขาดการรับรองคุณภาพจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นอันตรายต่อการอุปโภคบริโภค ดังนั้นผู้บริโภคต้องรู้จักที่จะเลือกบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพและปลอดภัย

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. ด้านความรู้
นักเรียนบอกสิทธิการคุ้มครองผู้บริโภคได้
2. ด้านทักษะ
นักเรียนมีหลักการเลือกบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพอย่างถูกต้อง
3. ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์
นักเรียนเห็นความสำคัญของการเป็นผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share and Show) นักเรียนดูสินค้าที่ครูนำมา โดยครูนำสินค้านั้นไปวางไว้บนโต๊ะของนักเรียน และให้นักเรียนที่มีสินค้าอยู่บนโต๊ะบอกหลักการในการเลือกซื้อหรือบริโภคสินค้านั้นตามความคิดของนักเรียน
2. ขั้นทำความเข้าใจและสะท้อนผล (Understand and Reflection) นักเรียนชมวีดิทัศน์การเป็นผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน (การโฆษณาสินค้าที่ผิดกฎหมาย) ที่ครูได้นำมา แล้วให้นักเรียนอภิปรายความสำคัญในการอ่านฉลากสินค้าและรับฟังคำโฆษณาจากวีดิทัศน์ที่ได้รับชม พร้อมสะท้อนผลการเรียนรู้นั้นในชั้นเรียน
3. ขั้นสร้างความรู้ (Knowledge Organizing) นักเรียนทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการสะท้อนผลการเรียนรู้ เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เป็นของตนเองเกี่ยวกับ หลักการเลือกบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพ
4. ขั้นร่วมกันคิด (Join to Think) แบ่งนักเรียนเป็นกลุ่ม แต่ละกลุ่มมีสมาชิกเท่าๆกัน ให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ว่า ข้อควรปฏิบัติสำหรับผู้บริโภค นักเรียนทำการบันทึกข้อมูลที่เป็นข้อสรุปของกลุ่ม
5. ขั้นปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Apply for New Situation) ครูกำหนดตัวอย่างสถานการณ์เกี่ยวกับการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค ที่ผู้บริโภคถูกเอาเปรียบจากผู้ผลิตสินค้าและให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอภิปรายและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยบันทึกลงในใบงาน
6. ขั้นมุ่งมั่นสู่การพัฒนาจากภายใน (Intent to Inner Improve) ตัวแทนนักเรียนในแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอวิธีการแก้ปัญหาของกลุ่ม และให้นักเรียนในชั้นทุกคนร่วมกันลงความเห็นว่าคุณสมบัติวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด ตัวแทนกลุ่มที่ได้รับการคัดเลือกออกอธิบายกระบวนการทำงานและแสดงความคิดเห็นที่มีต่อกระบวนการทำงานในวันนี้

สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

1. วีดิทัศน์ การเป็นผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน
2. ใบงาน

การวัดและประเมินผล

ตัวบ่งชี้/พฤติกรรม	วิธีการ – เครื่องมือ	เกณฑ์
นักเรียนบอกสิทธิการคุ้มครองผู้บริโภคได้	วิธีการ : การสังเกต เครื่องมือ : คำถาม	ข้อมูลถูกต้อง = ผ่าน ข้อมูลไม่ถูกต้อง = ไม่ผ่าน
นักเรียนมีหลักการเลือกบริโภคสินค้าที่มีคุณภาพอย่างถูกต้อง	วิธีการ : การสังเกต เครื่องมือ : คำถาม	ข้อมูลถูกต้อง = ผ่าน ข้อมูลไม่ถูกต้อง = ไม่ผ่าน

ตัวบ่งชี้/พฤติกรรม	วิธีการ – เครื่องมือ	เกณฑ์
นักเรียนเห็นความสำคัญของการเป็นผู้บริโภคที่รู้เท่าทัน	วิธีการ : การตรวจสอบ สมุด เครื่องมือ : สมุด	ข้อมูลถูกต้อง ชัดเจน มีเหตุผล = ผ่าน ข้อมูลถูกต้อง ไม่ชัดเจน = ปรับปรุง ไม่มีข้อมูล = ไม่ผ่าน

บันทึกผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการจัดการเรียนรู้	
ปัญหา/อุปสรรคที่พบ	
แนวทางแก้ไข/ ข้อเสนอแนะ	

แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ อย่างมีความสุข
ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เศรษฐศาสตร์
เรื่อง การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
เวลา 1 คาบ

ความสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดชั้นปี

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็น ของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก	ป.6/2 ยกตัวอย่างการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในท้องถิ่น

สาระสำคัญ

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจภายในท้องถิ่นเป็นการรวมกลุ่มในชุมชน จัดตั้งขึ้นเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและจะช่วยให้การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจดำเนินไปได้ด้วยดี เป็นการร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจที่ตั้งไว้ ทำให้เกิดความมั่นคงและเป็นเครือข่ายเศรษฐกิจที่มีความเข้มแข็ง พึ่งพาตนเองได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

3. ด้านความรู้
นักเรียนอธิบายสาเหตุการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในท้องถิ่นได้
4. ด้านทักษะ
นักเรียนนำเสนอข้อมูลการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มได้
3. ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์
นักเรียนเห็นคุณค่าทางเศรษฐกิจและเกิดเจตคติที่ดีต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ขั้นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share and Show) นักเรียนดูวิดีโอ เรื่อง ชุมชนเข้มแข็งบ้านดอกแดง แล้วสนทนา อภิปรายร่วมกันเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เช่น
 - นักเรียนรู้จักการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจที่คล้ายกับชุมชนบ้านดอกแดงหรือไม่
 - การรวมกลุ่มที่รู้จักนั้น มีลักษณะอย่างไร
 - ให้นักเรียนบอกถึงสาเหตุและที่มาของการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของชุมชนบ้านดอกแดง
2. ขั้นทำความเข้าใจและสะท้อนผล (Understand and Reflection) นักเรียนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับชุมชนบ้านดอกแดงเพิ่มเติม ในประเด็นต่อไปนี้
 - การตั้งกลุ่มของชุมชนบ้านดอกแดงมีข้อดีอย่างไร
 - ชุมชนเกิดปัญหาอะไรขึ้น และมีวิธีการแก้ไขอย่างไร
 - วิธีการแก้ไวนั้นเป็นวิธีการที่ยั่งยืนและเป็นเศรษฐกิจพอเพียงหรือไม่
 นักเรียนสะท้อนผลการเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลที่ได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในชั้นเรียน
3. ขั้นสร้างความรู้ (Knowledge Organizing) นักเรียนทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการค้นคว้าเพิ่มเติม เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เป็นของตนเองเกี่ยวกับการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ
4. ขั้นร่วมกันคิด (Join to Think) แบ่งนักเรียนเป็น 8 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีสมาชิก 5 คน ให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มร่วมกันวิเคราะห์ว่า ชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่นั้นมีปัญหาด้านใดบ้าง และจากปัญหานั้น สมาชิกจะจัดตั้งกลุ่มในรูปแบบใดในการแก้ไขปัญหา นักเรียนทำการบันทึกข้อมูลที่เป็นข้อสรุปของกลุ่ม
5. ขั้นปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Apply for New Situation) ครูกำหนดตัวอย่างสถานการณ์ที่เป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจในสังคม ที่เป็นปัญหาใหม่ และให้นักเรียนแต่ละกลุ่มรวมกัน จัดตั้งการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ 1 กลุ่ม พร้อมนำเสนอแนวทางในการดำเนินงานของกลุ่มที่จะสามารถแก้ไขปัญหาที่ครูกำหนดได้ โดยบันทึกลงในใบงาน
6. ขั้นมุ่งมั่นสู่การพัฒนาจากภายใน (Intent to Inner Improve) ตัวแทนนักเรียนในแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน พร้อมอธิบายกระบวนการทำงานและความคิดเห็นที่มีต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ

สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

1. วิดีโอ
2. ใบงาน

การวัดและประเมินผล

ตัวบ่งชี้/พฤติกรรม	วิธีการ – เครื่องมือ	เกณฑ์
นักเรียนอธิบายสาเหตุการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในท้องถิ่นได้	วิธีการ : การสังเกต เครื่องมือ : คำถาม	ข้อมูลถูกต้อง ชัดเจน มีเหตุผล = ผ่าน ข้อมูลถูกต้อง ไม่ชัดเจน = ปรับปรุง ไม่มีข้อมูล = ไม่ผ่าน
นักเรียนนำเสนอข้อมูลการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจของกลุ่มได้	วิธีการ : การนำเสนอ เครื่องมือ : ใบงาน	ข้อมูลถูกต้อง ชัดเจน มีเหตุผล = ผ่าน ข้อมูลถูกต้อง ไม่ชัดเจน = ปรับปรุง ไม่มีข้อมูล = ไม่ผ่าน
นักเรียนเห็นคุณค่าทางเศรษฐกิจและเกิดเจตคติที่ดีต่อการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ	วิธีการ : การสังเกต เครื่องมือ : คำถาม	ข้อมูลถูกต้อง = ผ่าน ข้อมูลไม่ถูกต้อง = ไม่ผ่าน

บันทึกผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการจัดการเรียนรู้	
ปัญหา/อุปสรรคที่พบ	
แนวทางแก้ไข/ ข้อเสนอแนะ	

**แผนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้ อย่างมีความสุข
ที่เสริมสร้างการคิดอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนประถมศึกษา
กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม**

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 เศรษฐศาสตร์
เรื่อง ภาษี

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
เวลา 1 ชั่วโมง

ความสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวชี้วัดชั้นปี

มาตรฐานการเรียนรู้	ตัวชี้วัด
มาตรฐาน ส 3.2 เข้าใจระบบและสถาบันทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจและความจำเป็น ของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจในสังคมโลก	ป.6/1 อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค ธนาคาร และรัฐบาล

สาระสำคัญ

ภาษีเป็นเงินที่เรียกเก็บจากประชาชน เป็นค่าใช้จ่ายในการนำไปพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ เพื่อบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชน โดยมีรัฐบาลเป็นผู้บริหารจัดการ ดังนั้นเราทุกคนจึงไม่ควรหลีกเลี่ยงการเสียภาษี

จุดประสงค์การเรียนรู้

4. ด้านความรู้

- นักเรียนอธิบายความหมายและประเภทของภาษีได้
- นักเรียนบอกหน่วยงานที่จัดเก็บภาษีได้

5. ด้านทักษะ

นักเรียนวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ

3. ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์

นักเรียนเห็นความสำคัญของภาษีและการเสียภาษี

กิจกรรมการเรียนรู้

1. ชื่นนำเสนอและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Share and Show) นักเรียนดูภาพความเจริญของบ้านเมือง เช่น สะพานลอย, สวนสาธารณะ, โรงพยาบาลของรัฐ หรือห้องสมุดประชาชน เป็นต้น แล้วร่วมกันอภิปรายในหัวข้อ ดังต่อไปนี้

- สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นได้อย่างไร
- ใช้งบประมาณหรือเงินจากไหนเพื่อทำการสร้าง (ภาษีประชาชน)

2. ขั้นทำความเข้าใจและสะท้อนผล (Understand and Reflection) นักเรียนศึกษาความรู้เกี่ยวกับภาษี จากใบความรู้เรื่องภาษี นักเรียนสะท้อนผลการเรียนรู้เกี่ยวกับข้อมูลที่ได้ศึกษาค้นหาเพิ่มเติมในชั้นเรียน

3. ขั้นสร้างความรู้ (Knowledge Organizing) นักเรียนและครูร่วมกันอภิปรายว่า ภาษีมีความสำคัญต่อประเทศชาติอย่างไร และในฐานะนักเรียนนั้นอยากให้รัฐนำเงินภาษีไปทำอะไรอีกบ้าง

4. ขั้นร่วมกันคิด (Join to Think) แบ่งนักเรียนเป็น 8 กลุ่ม แต่ละกลุ่มมีสมาชิกเท่าๆกัน นักเรียนแต่ละกลุ่มดูภาพประเทศที่มีปัญหาเรื่องภาษี และประเทศที่ไม่มีปัญหาเรื่องภาษีแล้วเปรียบเทียบว่ามีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร เพราะเหตุใดจึงเกิดความแตกต่างนั้น

5. ขั้นปรับประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ใหม่ (Apply for New Situation) นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอภิปรายเพื่อหาข้อสรุปและวาดภาพเพื่อเปรียบเทียบระหว่างประเทศที่เสียภาษีและประเทศที่หลีกเลี่ยงการเสียภาษีหรือไม่จ่ายภาษีลงในใบงาน

6. ขั้นมุ่งมั่นสู่การพัฒนาจากภายใน (Intent to Inner Improve) ตัวแทนนักเรียนในแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงานภาพวาดการเปรียบเทียบระหว่างประเทศที่เสียภาษีและประเทศที่หลีกเลี่ยงการเสียภาษีหรือไม่จ่ายภาษี พร้อมสรุปความสำคัญของภาษีและการเสียภาษี

สื่อการเรียนรู้/แหล่งการเรียนรู้

1. รูปภาพ
2. ใบงาน
3. ใบความรู้เรื่องภาษี

การวัดและประเมินผล

ตัวบ่งชี้/พฤติกรรม	วิธีการ – เครื่องมือ	เกณฑ์
- นักเรียนอธิบายความหมายและประเภทของภาษีได้ - นักเรียนบอกหน่วยงานที่จัดเก็บภาษีได้	วิธีการ : การตรวจใบงาน เครื่องมือ : ใบงาน	ข้อมูลถูกต้อง ชัดเจน มีเหตุผล = ผ่าน ข้อมูลถูกต้อง ไม่ชัดเจน = ปรับปรุง ไม่มีข้อมูล = ไม่ผ่าน
นักเรียนวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบ	วิธีการ : การสังเกต เครื่องมือ : แบบประเมินการทำงานกลุ่ม	ระดับคุณภาพระดับ ๒ ขึ้นไป อย่างน้อย ๒ ใน ๓ องค์ประกอบ
นักเรียนเห็นความสำคัญของภาษีและการเสียภาษี	วิธีการ : การนำเสนอ เครื่องมือ : ใบงาน	เขียนตามความจริง อย่างมีเหตุผล = ผ่าน เขียนตามความจริง = ปรับปรุง ไม่เขียนสรุป = ไม่ผ่าน

บันทึกผลหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผลการจัดการเรียนรู้	
ปัญหา/อุปสรรคที่พบ	
แนวทางแก้ไข/ ข้อเสนอแนะ	

แบบประเมินการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (ตัวอย่าง)

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

คำชี้แจง ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วกากบาท (X)

ลงในกระดาษคำตอบ

1. สุมาลีไปร่วมงานเลี้ยงปีใหม่กับเพื่อน ระหว่างรับประทานอาหารร่วมกัน สุมาลีดักเตือนเพื่อนที่ซดน้ำซุปลีเสียงดัง นักเรียนคิดว่าการกระทำของสุมาลีเหมาะสมหรือไม่ เพราะอะไร
 1. ไม่เหมาะสม เพราะไม่ควรตำหนิผู้อื่นในที่สาธารณะ
 2. ไม่เหมาะสม เพราะจะทำให้ผู้ถูกตำหนิเกิดความอับอาย
 3. เหมาะสม เพราะเป็นการปลูกฝังมารยาทในการรับประทานอาหาร
 4. เหมาะสม เพราะจะได้รู้ตัวและระมัดระวังในการรับประทานอาหาร
2. บริษัทผลิตไส้กรอกแห่งหนึ่ง ใช้วัตถุดิบที่ไม่มีคุณภาพ แต่สามารถขายสินค้าได้เป็นจำนวนมาก เพราะประมูลร้านอาหารในมหาวิทยาลัยได้ รวมทั้งมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์และจัดโปรโมชั่นอย่างต่อเนื่อง นักเรียนคิดว่าการกระทำของบริษัทแห่งนี้เหมาะสมหรือไม่ อย่างไร
 1. ไม่เหมาะสม เพราะเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดไม่คุ้มค่า
 2. ไม่เหมาะสม เพราะเป็นการหลอกลวงผู้บริโภคโดยการโฆษณาเชิญชวน
 3. เหมาะสม เพราะโดยปกติแล้ววัตถุดิบที่นำมาผลิตไส้กรอกก็ไม่ได้มีคุณภาพมากนัก
 4. เหมาะสม เพราะแม้ว่าจะใช้วัตถุดิบที่ไม่มีคุณภาพ แต่ยังจัดโปรโมชั่นคืนกำไรให้กับลูกค้า
3. มณีนุชาเดินทางไปซื้อสินค้าที่สำเพ็ง เพราะเห็นว่ามีสินค้าราคาถูกหลากหลายชนิดให้เลือกซื้อ ถ้านักเรียนเป็นมณีนุชจะมีวิธีการเลือกซื้อสินค้าอย่างไรจึงจะเหมาะสมที่สุด
 1. เลือกสินค้าทุกชนิดที่พอใจและราคาถูก
 2. เลือกสินค้าทุกชนิดที่จำเป็นและราคาถูก
 3. เลือกสินค้าทุกชนิดที่ต้องการและราคาถูก
 4. เลือกสินค้าทุกชนิดที่พอใช้ได้และราคาถูก

แบบบันทึกกองทุน (ตัวอย่าง)

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อดีของนักเรียน

.....

.....

.....

สิ่งที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข

.....

.....

.....

ความรู้สึกที่มีต่อการเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อ.....ชั้น.....เลขที่.....

ความรู้สึกที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ความรู้สึกที่มีต่อครู

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก จ
ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ

T-Test

Paired Samples Statistics

		Mean	N	Std. Deviation	Std. Error Mean
Pair 1	Posttest	25.15	40	1.861	.294
	Pretest	14.68	40	2.664	.421

Paired Samples Correlations

		N	Correlation	Sig.
Pair 1	Posttest & Pretest	40	.481	.002

Paired Samples Test

		Paired Differences			
					95% Confidence Interval of the Difference
		Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	Lower
Pair 1	Posttest - Pretest	10.475	2.407	.381	9.705

Paired Samples Test

		Paired Differences	t	df	Sig. (2-tailed)
		95% Confidence Interval of the Difference			
		Upper			
Pair 1	Posttest - Pretest	11.245	27.522	39	.000

ภาคผนวก ฉ

ภาพกิจกรรมและตัวอย่างผลงานของนักเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้

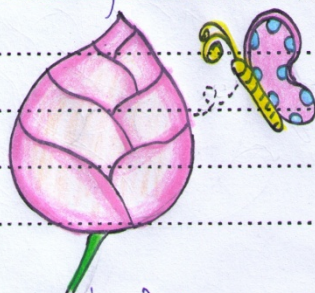

ชื่อ ญาณ ศศิโกนทร์ จงหนะสิง เลขที่ 24

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเรียน

รู้เรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับวัด , รู้ว่าในลัทธิทางศาสนา มีความสำคัญอย่างไร
เรียนรู้เรื่องราวของตนเอง , เรียนรู้เกี่ยวกับการทำความดี
ไม่ทำความชั่ว , รู้เกี่ยวกับ โสวาท 3 , หลักธรรมทางพระพุทธ
ศาสนา , การปฏิบัติธรรม

ข้อดีของนักเรียน

ฝึกคิด ฝึกการปฏิบัติตนให้เข้ากับเพื่อนได้ มีระเบียบมากขึ้น
ตั้งใจเรียน

สิ่งที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข

ทำงานเสร็จไม่ตรงเวลา , ไม่ค่อยกล้าแสดงออก

ความรู้สึกที่มีต่อการเรียน

สนุก , มีความสุข , ทำงานเสร็จเร็วขึ้น , มีโอกาสเลือก , ได้ฝึกคิด
ฝึกวางแผน , กล้าแสดงออก , ไม่เฉื่อย , เติบโต , รู้จักการมีส่วนร่วม
ในการคิด ทำ และพูด

ชื่อ ก. ณ. ชลญา เทพพจน์กุลมาน เลขที่ 9

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเรียน

1. ได้รู้สิ่งต่างๆ ภายในวัด
2. ได้รู้จักวันสำคัญทางศาสนา
3. ได้รู้เกี่ยวกับโอวาทปาฏิโมกข์

ข้อดีของนักเรียน

1. ทำงานได้สวยงาม
2. มีสัมพันธ์ที่ดีต่อเพื่อน
3. มีความตั้งใจทำงาน

สิ่งที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข

1. ต้องทำงานให้เร็วขึ้น
2. ต้องมีความกล้ามากขึ้น

ความรู้สึกที่มีต่อการเรียน

สนุก , มีความสุข , ทำงานเสร็จเร็วขึ้น , ได้ฝึกวางแผน
 มีโอกาสเลือกสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง , ได้ฝึกคิด , กล้าแสดง
 ความรู้สึกเหมือนได้คลายเครียด

ชื่อ ด.ศ. พิชะภัทร กี่เดือน เลขที่ 30

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเรียน

การรู้จักตนเอง, การทำงานที่สะท้อนตัวตน, หลักการทาง
ศาสนา, การปฏิบัติทางศาสนา, วิถีชีวิตจากพระ-
พุทธศาสนา, การประพฤติตนและผู้อื่น, สถานที่สำคัญ
ทางศาสนา ... ♥ ...

ข้อดีของนักเรียน

ตั้งใจทำงานกว่าปกติและฝึกฝนตัวเอง ตั้งใจทำงาน และตั้งใจ
สำหรับการพัฒนาตนเอง ... ♥ ...

สิ่งที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข

ผลการทำงานต้องรู้จักวางแผนการทำงาน ตั้งใจทำงาน
- เหนื่อยกับเรื่องต่างๆ ใจก็ผิด ... ♥ ...

ความรู้สึกที่มีต่อการเรียน

สนุกสนานได้ความรู้ ได้รู้จักคิดเรื่องต่างๆ ฝึกให้รู้จักตนเอง
- ทำงาน และตั้งใจสำหรับในการทำงานกับผู้อื่น ได้พัฒนาการ
- ทำงาน และฝึกตนสู่โลกภายนอก ... ♥ ...

ชื่อ ด.ญ. นัฏฐพร นุญเกียรติน เลขที่ 13

สิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเรียน

ระเบียบของการฟังเพลง ฟังรวม
การเกิดจิตพิสัยเกิดระเบียบสูงสุด
การเรียงร้อย

ข้อดีของนักเรียน

ทำได้ดีไวขึ้น ฟังการนำเสนอจนหน้ามือเรื้อน

สิ่งที่ต้องการปรับปรุงแก้ไข

ข้อไม่ชัดเจนในการทบทวน

ความรู้สึกที่มีต่อการเรียน

สนุกสนาน ไม่เครียด ได้รับเกียรติ มีส่วนภูมิใจในผลงานของตนเอง
มีความสุข ครูให้กำลังใจได้อย่างเหมาะสม ทบทวนเนื้อหาในบทเรียน

ชื่อคุณ ปิยะรัตน์ หลอมประโคน ชั้น ป.6/1 เลขที่ 20 (จิ๋ว)

ความรู้สึกที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

สนุก ได้เรียนรู้เรื่องต่างๆ มากมาย ได้มีโอกาสตนเอง
และเลือกทำสิ่งที่เราต้องการ ทำให้การเรียนรู้ไม่
จำเจโดยไม่เบื่อและมีความสุขทุกครั้ง

Love ครู จิ๋ว

ความรู้สึกที่มีต่อครู

คุณครูเป็นคุณครูที่ใจดี ทุกครั้งที่เข้ามาสอน
คุณครูจะสอนให้เราทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งเราไม่เคยทำมาก่อน
เช่น การนิพนธ์สมรส ซึ่งคุณครูทำให้พวกหนูมีความสุข
ทุกครั้งที่คุณมาสอน ทำให้พวกหนูกล้าพูดกล้าแสดง
ความคิดเห็นมากขึ้น ถึงแม้ว่าพวกหนูจะเคยกลัวเสียงดังมาก
ทุกครั้งที่คุณมาสอน คุณครูก็คอยปลอบประโลมใจเรา
พวกหนูก็ยิ่งรักและเคารพคุณครูยิ่งกว่าเดิม และอยากให้คุณ
ครูมีความสุขพบเจอแต่สิ่งดีๆ

ชื่อ...ภ.ภ. ญาณิศ พลเดช.....ชั้น...ป.6/1.....เลขที่...17.....(ดีม)

ความรู้สึกที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

มีความสุขต่อการเรียนทำงทุกได้ความรู้มากมาย

สามารถนำความรู้ที่ได้ไปสอนน้องๆหรือคนอื่นก็ได้

ความรู้สึกที่มีต่อครู

ครูใจดีไม่ดุขยดแต่เข้าใจ

เวลาเรียนกับครูรู้สึกสนุกสนานไม่เบื่อ

ชอบทุกเวลาที่ครูสอนมากเลย

Stitch

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล	นางสาววิลาวัลย์ ต่านสิริสุข
วันเดือนปีเกิด	20 มีนาคม 2523
สถานที่เกิด	จังหวัดยโสธร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	163/35 ซ.เพชรบุรี 5 ถ. เพชรบุรี แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2541	มัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ จาก โรงเรียนยโสธรพิทยาคม จังหวัดยโสธร
พ.ศ. 2545	ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (การประถมศึกษา) เกียรตินิยมอันดับ 2 คณะศึกษาศาสตร์ จาก มหาวิทยาลัยขอนแก่น
พ.ศ. 2550	การศึกษามหาบัณฑิต (การประถมศึกษา) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2557	การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร) จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ